

Na temelju članka 31. stavka 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 150/11) i članka 5. stavak 3. Zakona o zračnom o prometu (Narodne novine, br. 69/09 i 84/11), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____ 2013. godine donijela

ZAKLJUČAK

o prihvatanju Godišnjeg izvješća o radu i Financijskog izvješća Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2012. godinu

Prihvaća se Godišnje izvješće o radu i Financijsko izvješće Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2012. godinu, u tekstu koji je Vladi Republike Hrvatske dostavila Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo aktom KLASA: 001-01/13-05/1, URBROJ: 376-06-13-10 od 6. lipnja 2013. godine.

Klasa:

Urbroj:

Zagreb,

PREDSJEDNIK VLADE RH

Zoran Milanović, dipl.iur.

Croatian Civil Aviation Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU
ZA 2012. GODINU**

Zagreb, svibanj 2013. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ODREDNICE NA KOJIMA SE TEMELJI RAD AGENCIJE.....	2
2.1 Nacionalni i međunarodno pravni okvir	2
2.2 Pravni temelj za osnivanje i rad Agencije.....	2
2.3 Tijela Agencije	3
2.3.1 Vijeće Agencije	3
2.3.2 Direktor Agencije	4
2.4 Unutarnje ustrojstvo Agencije.....	4
3. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2012. GODINI	5
3.1 Aktivnosti iz nadležnosti Agencije	5
3.1.1 Provedba nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa	5
3.1.2 Pokrenuti prekršajni postupci iz područja civilnog zrakoplovstva	21
3.1.3 Aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa.....	22
3.1.4 Projekt implementacije mjera zaštite u području upravljanja zračnom plovidbom (ATM Security)	28
3.1.5 Projekt implementacije Sustava upravljanja zaštitom (SeMS) u području civilnog zračnog prometa.....	28
3.1.6 Projekt informacijske sigurnosti.....	29
3.1.7 Licenciranje zrakoplovnog osoblja	29
3.1.8 Aktivnosti u području generalne avijacije.....	30
3.1.9 Cerifikacija	33
3.1.10 Izrada izvješća o sigurnosti zračnog prometa na zračnim lukama.....	37
3.1.11 Hrvatski registar civilnih zrakoplova	38
3.1.12 Odobravanje letova	39
3.1.13 Implementacija sustava upravljanja sigurnošću (SMS)	42
3.1.14 Nacionalni program sigurnosti u zračnom prometu (SSP)	45
3.1.15 Odobravanje aerodromskih naknada i utvrđivanje jediničnih cijena rutnih i terminalnih naknada.....	47
3.2 Otklanjanje nalaza iz prethodnih nadzora/inspekcija međunarodnih organizacija	48
3.2.1 Otklanjanje nalaza iz ICAO – USOAP nadzora - 2010.....	48
3.2.2 EASA standardizacija.....	50
3.3 Jedinstveno europsko nebo (SES).....	51

3.3.1	Lokalni plan implementacije jedinstvenog europskog neba (LSSIP)	51
3.3.2	Funkcionalni blok zračnog prostora Srednja Europa (FAB CE)	53
3.3.3	Plan mjerenja učinkovitosti	54
3.3.4	Projekt ISIS	55
3.4	Rad na izradi nacrtu prijedloga podzakonskih propisa	57
3.5	Školovanje i stručno usavršavanje kadrova.....	60
3.6	Sustav upravljanja kvalitetom (QMS)	64
3.7	Komunikacija sa zrakoplovnim subjektima	66
3.7.1	Stručni skupovi	67
3.7.2	Internetske stranice.....	70
3.7.3	Međunarodne aktivnosti	71
3.7.4	Odnosi s medijima	73
4.	RAZVOJNI PROJEKTI AGENCIJE U 2012. GODINI	75
4.1	IPA 2009.....	75
4.2	Projekt suradnje s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL.....	82
4.3	Projekt EBRD	84
4.4	Razvojni projekti u pripremi.....	86
4.4.1	Razvojni projekt za nabavu aviona (Special Mission Aircraft).....	86
4.4.2	Razvojni projekt za nabavu poslovnog prostora.....	87
5.	RESURSI ZA RAD AGENCIJE U 2012. GODINI	88
5.1	Ljudski resursi	88
5.2	Materijalni resursi	92
5.3	Financijski resursi	94
6.	ZAKLJUČAK.....	96

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

PRILOZI

Prilog 1. Organizacijska karta – Tijela nadležna za civilno zrakoplovstvo

Prilog 2. Organizacijska karta – Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

POPIS TABLICA I GRAFIKONA

Tablica 1: Popis zračnih luka.....	15
Tablica 2: Popis registriranih tzv. „malih aerodroma“	15
Tablica 3: Pregled evidentiranih dozvola zrakoplovnog osoblja u 2012. godini	30
Tablica 4: Pregled evidentiranih dozvola i ovlaštenja pilota generalne avijacije u 2012. godini	32
Tablica 5: Registrirani operatori aerodroma u Republici Hrvatskoj u 2012. godini	35
Tablica 6: Popis aerodroma u postupku registracije	35
Grafikon 1: Broj događaja prema postavljenim kategorijama.....	43
Grafikon 2: Trenutni status uvođenja SMS-a od strane operatora zrakoplova.....	44
Grafikon 3: Kategorizacija događaja prema SSP pokazateljima	45
Tablica 7: Prikaz broja vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje.....	63
Tablica 8: Realizacija vanjskih planskih školovanja po sektorima.....	63
Tablica 9: Prikaz troškova školovanja po vrsti troška	64
Grafikon 4: Upravljanje procesima – putokaz.....	65
Grafikon 5: Starosna struktura	88
Grafikon 6: Obrazovna struktura	89
Grafikon 7: Broj radnika prema spolu.....	89
Grafikon 8: Broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama	90
Grafikon 9: Struktura zaposlenih prema vrsti poslova	90
Tablica 10: Tabela prikaz ostvarenja ciljeva Agencije u 2012. godini.....	101

TIJELA AGENCIJE

VIJEĆE AGENCIJE

PREDSJEDNIK

Srđan Čop

ZAMJENICA PREDSJEDNIKA

Diana Božić

ČLANOVI

Tino Bucak

Josip Čuletić

Roman Gebauer

DIREKTOR AGENCIJE

Omer Pita

1. UVOD

Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: Agencija ili HACZ), temeljem članka 5. stavka 3. Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09 i 84/11) i članka 9. stavka 1. Statuta Agencije, podnosi Vladi Republike Hrvatske Godišnje izvješće o radu za 2012. godinu (u daljnjem tekstu: Izvješće). Ovo Izvješće sadrži sve bitne elemente prikaza rada Agencije u 2012. godini, a naročito težišne aktivnosti, odnosno projekte, koji su bili od presudnog utjecaja na ostvarenje ciljeva Agencije utvrđenih Godišnjim programom rada za 2012. godinu, a proizašlih iz nadležnosti Agencije kao pravne osobe s javnim ovlastima. Financijsko izvješće Agencije za 2012. godinu sastavni je dio ovoga Izvješća.

Agencija je pravna osoba, koja na temelju javne ovlasti obavlja poslove određene Zakonom o zračnom prometu, kao djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, te obavlja i druge poslove u skladu s propisima donesenim na temelju Zakona. Osnivač Agencije je Republika Hrvatska, a osnivačka prava u skladu s odredbama Zakona obavlja Vlada Republike Hrvatske. Agencija je samostalna u obavljanju poslova iz svojeg djelokruga, a za svoj rad odgovara Vladi. Djelatnost Agencije obuhvaća poslove vezane za sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa, a osobito certifikaciju, nadzor i inspekciju u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu, vođenje propisanih registara i evidencija te obavljanje drugih poslova utvrđenih Zakonom o zračnom prometu i propisima donesenima na temelju Zakona i u skladu s odgovarajućim EU propisima.

Agencija predstavlja stručnu organizaciju koja sukladno brzom tehničko-tehnološkom razvoju u području civilnog zrakoplovstva omogućava praćenje i provođenje međunarodnih standarda nužnih za ispunjenje obaveza Republike Hrvatske u području sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Republika Hrvatska, kao zemlja pristupnica Europskoj uniji, ima obvezu osiguranja potpune harmonizacije hrvatskog nacionalnog zakonodavstva u području zračnog prometa s pravnom stečevinom Europske unije. Pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji, pravna stečevina Europske unije u području civilnog zračnog prometa postaje dio nacionalnog zakonodavstva Republike Hrvatske.

U skladu s navedenim, Agencija je u 2012. godini provodila redovne aktivnosti koje su bile usmjerene na dostizanje potrebne razine spremnosti za pristupanje Europskoj uniji u području civilnog zračnog prometa, u okviru svojih nadležnosti. U suradnji s resornim Ministarstvom pomorstva, prometa i infrastrukture, Agencija je obavila završne konzultacije s Europskom komisijom i Europskom agencijom za sigurnost zračnog prometa (EASA), koji su potvrdili da u području civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj nema značajnih otvorenih pitanja.

Financijska i ekonomska kriza je, i tijekom 2012. godine, utjecala na stanje zrakoplovne industrije u Republici Hrvatskoj. Za određene zrakoplovne subjekte, negativni efekti djelomično su ublaženi porastom broja putnika u zračnom prometu tijekom turističke sezone, dok su određeni zrakoplovni subjekti i dalje suočeni s poteškoćama u poslovanju, pa i prestankom poslovanja. Navedeno stanje zrakoplovne industrije usložnilo je zadaće Agencije u provedbi nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Agencija se stavila na raspolaganje svim subjektima u zračnom prometu, kao „servis“ koji im omogućava ispunjenje potrebnih standarda operacija te pozitivno i poticajno djeluje na razvoj zrakoplovne djelatnosti u Republici Hrvatskoj.

Nakon četiri godine od početka operativnog rada, Agencija se uspjela utemeljiti kao kompetentno tijelo nadležno za sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa, kako unutar zrakoplovne industrije u Republici Hrvatskoj, tako i u europskom i globalnom okruženju. Agencija je već sada, i prije pridruživanja Europskoj uniji, dio europskog sustava civilnih zrakoplovnih vlasti. Zaključno, Republika Hrvatska je u domeni sigurnosti civilnog zračnog prometa sadržajno spremna za pridruživanje Europskoj uniji.

2. ODREDNICE NA KOJIMA SE TEMELJI RAD AGENCIJE

2.1 Nacionalni i međunarodno pravni okvir

Zračni promet u Republici Hrvatskoj uređen je Zakonom o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09 i 84/11), Zakonom o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu («Narodne novine» broj 132/98, 63/08 i 134/09), Zakonom o zračnim lukama («Narodne novine» broj 19/98 i 14/11), Zakonom o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe («Narodne novine» broj 19/98) i brojnim podzakonskim propisima koji su usklađeni s rješenjima, normama i preporukama predviđenim u međunarodnim ugovorima kojima je Republika Hrvatska pristupila, a naročito s pravnom stečevinom Europske unije u području civilnog zračnog prometa.

Republika Hrvatska je od 09. svibnja 1992. godine, na temelju pristupa (akcesije), stranka Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, odnosno članica Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (*International Civil Aviation Organization* - ICAO) koja je osnovana istom Konvencijom u svrhu razvijanja načela, tehnologije te poticanja i razvoja međunarodnog civilnog zračnog prometa. Republika Hrvatska članica je Europske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (*European Organization for the Safety of Air Navigation* – EUROCONTROL) od 01. travnja 1997. godine temeljem Odluke o pristupanju Međunarodnoj konvenciji o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – EUROCONTROL iz 1960., s Protokolima iz 1970., 1978. i 1981. i Mnogostranom sporazumu o rutnim naknadama iz 1981. Nadalje, Republika Hrvatska je članica i Europske konferencije civilnog zrakoplovstva (*European Civil Aviation Conference* – ECAC) od 02. srpnja 1992. godine.

Republika Hrvatska ratificirala je Sporazum o Zajedničkom europskom zračnom prostoru – ECAA Sporazum (*European Civil Aviation Area* - ECAA) u svibnju 2008. godine čime se obvezala preuzeti u svoj pravni poredak uredbe i direktive koje čine regulatorni temelj zajedničkog europskog zračnog prostora i pravnu stečevinu Europske unije u području civilnog zračnog prometa, sukladno fazama prilagodbe definiranim u Sporazumu. Ratifikacijom ECAA Sporazuma ubrzan je ne samo postupak ispunjavanja obveza koje iz njega proizlaze već i obveza koje su proizlazile iz procesa pregovora za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji. Pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji, pravna stečevina Europske unije u području civilnog zračnog prometa postaje dio nacionalnog zakonodavstva Republike Hrvatske.

Agencija, u sklopu svojih aktivnosti, u suradnji s Ministarstvom, sudjeluje u međunarodnim aktivnostima uključujući i procese pregovaranja kod zaključivanja međunarodnih ugovora, sastancima u Organizaciji međunarodnoga civilnog zrakoplovstva i drugim međunarodnim organizacijama i institucijama s područja zračnog prometa, sudjeluje u radu njihovih stručnih tijela i radnih skupina te surađuje s inozemnim tijelima nadležnim za civilni zračni promet.

2.2 Pravni temelj za osnivanje i rad Agencije

Agencija je osnovana Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 46/07), te je počela s operativnim radom u ožujku 2009. godine. Izmjene i dopune Zakona o zračnom prometu su, između ostalog, bile usmjerene na osnivanje Agencije, prikladne i praktične organizacije izvan sustava državne uprave koja samostalno provodi, u okviru svoje djelatnosti, upravne i druge poslove koji se odnose na zračni promet, zračne luke, poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe, a naročito kontinuirani nadzor zrakoplovnih operatora, licenciranog zrakoplovnog osoblja i plovidbenosti zrakoplova kao i ukupan nadzor sigurnosti civilnog zračnog prometa, te druge poslove koji su joj stavljeni u nadležnost. Time je primjenjen ICAO standard za uspostavu i upravljanje sustavom sigurnosti zračnog prometa (*ICAO Doc 9734-AN/959, Safety Oversight Manual*) te sukladnost s temeljnim propisom EU iz područja civilnog zrakoplovstva (*Regulation (EC) No*

216/2008 of the European Parliament and of the Council of 20 February 2008 on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Aviation Safety Agency – Basic Regulation) kojim se daje opći pravni okvir sustava civilnog zrakoplovstva Europske unije.

Zakonom o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09) izvršena je reforma javne uprave u području civilnog zrakoplovstva na način da je reorganiziran sustav nadležnih tijela za civilno zrakoplovstvo u Republici Hrvatskoj kojim su jasno propisane nadležnosti tijela nadležnih za civilno zrakoplovstvo, a to su: Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo i Agencija za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda zrakoplova. Zakonom je utvrđen kontinuitet rada Agencije te pridodane inspekcijske ovlasti u obavljanju nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa i nadzora nad provođenjem mjera zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 84/11) proširena je nadležnost Agencije na dodatna područja civilnog zračnog prometa (certificiranje organizacija za projektiranje, proizvodnju i održavanje zrakoplova, certificiranje organizacija za osposobljavanje zrakoplovnog osoblja, prikupljanje, analiziranje i distribuiranje statističkih podataka vezanih uz Plan mjerenja učinkovitosti, nadzor, inspekciju, mirenje te poduzimanje drugih aktivnosti u svezi sa zaštitom prava putnika, osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti, te pripremanje podloge za izradu propisanih izvješća nadležnim tijelima Europske unije), čime je povećan opseg poslova koje obavlja Agencija. Agencija je postala nadležno tijelo odgovorno za usklađivanje i koordinaciju rada subjekata zaštite civilnog zračnog prometa, uz nadzor u području zaštite civilnog zračnog prometa u skladu s Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa i Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa. Proširena je i regulatorna uloga Agencije na način da, osim što priprema nacрте prijedloga podzakonskih propisa iz svoje nadležnosti koje donosi ministar na temelju Zakona, Agencija može, radi provedbe svojih nadležnosti, izdavati obvezujuće naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti (*Air Safety Order – ASO*), sigurnosne direktive (*safety directives*), direktive o plovidbenosti u područjima za koja nije propisana nadležnost EASA-e i direktive u području zaštite civilnog zračnog prometa. Pored toga, Agencija obavlja i poslove vezane uz ekonomsku regulaciju naknada za pružene usluge u zračnom prometu i zračnoj plovidbi, na način da odobrava cjenike aerodromskih naknada i visinu naknade za zaštitni pregled, te utvrđuje baze troškova rutnih i terminalnih naknada i izračun jedinične cijene istih u skladu s odgovarajućim EU propisima.

Na pitanja koja nisu uređena Zakonom primjenjuju se odredbe Zakona o ustanovama i Statut Agencije. Statutom Agencije pobliže je uređeno: unutarnje ustrojstvo, predstavljanje i zastupanje, financiranje, poslovno planiranje i godišnje izvještavanje, rad i poslovanje, ovlasti i način odlučivanja, opći akti, tajnost podataka, javnost rada te druga pitanja značajna za rad Agencije.

Resorno ministarstvo za područje rada Agencije je Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).

2.3 Tijela Agencije

Prema odredbama Zakona i Statuta Agencije, tijela Agencije su Vijeće Agencije i direktor Agencije.

2.3.1 Vijeće Agencije

Agencijom upravlja Vijeće Agencije koje se sastoji od pet članova, koje na prijedlog ministra imenuje Vlada Republike Hrvatske. Članovi Vijeća Agencije imenuju se, nakon provedenog javnog natječaja, na vrijeme od četiri godina, s tim da mogu biti ponovno imenovani. Predsjednika i zamjenika predsjednika Vijeća Agencije imenuje Vlada Republike Hrvatske iz reda članova Vijeća Agencije.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

2.3.2 Direktor Agencije

Voditelj poslovanja Agencije je direktor Agencije. Direktora Agencije imenuje i razrješava Vijeće Agencije uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske. Direktor Agencije se bira na temelju provedenog javnog natječaja. Mandat direktora Agencije je pet godina s tim da može biti ponovno imenovan. Direktor Agencije za svoj rad odgovara Vijeću Agencije i resornom ministru. Kada direktor Agencije smatra da hitnost situacije zahtijeva trenutnu akciju u cilju sigurnosti zračnog prometa, direktor Agencije će u okviru svojih ovlasti, na temelju prigovora ili po vlastitoj inicijativi, bez odgađanja poduzeti potrebne i opravdane mjere koje odgovaraju hitnosti situacije nužne u interesu sigurnosti zračnog prometa, pod uvjetom da odmah nakon toga pokrene postupak u svezi s okolnošću koja je dala povoda takvoj mjeri.

2.4 Unutarnje ustrojstvo Agencije

Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu uređuje se unutarnje ustrojstvo Agencije, nazivi unutarnjih ustrojstvenih jedinica i njihov djelokrug, poslovi i zadaće koje se u njima obavljaju, potrebna radna mjesta za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije, raspored radnih mjesta u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama, te način upravljanja, kao i druga pitanja od značaja za rad Agencije. Unutarnje ustrojstvo Agencije te način rada i rukovođenja Agencijom utvrđuju se tako da se osigura zakonito, stručno, efikasno i racionalno obavljanje poslova i zadaća, pravodobno i efikasno provođenje poslova iz nadležnosti Agencije, prava i obveze radnika uz potpuno korištenje njihovih stručnih sposobnosti, koordinacija i nadzor nad izvršavanjem poslova, kao i suradnja s nadležnim subjektima u svezi organiziranog, planskog i efikasnog izvršavanja svih poslova i zadaća iz nadležnosti Agencije. Organizacijska karta koja prikazuje unutarnje ustrojstvo Agencije prikazana je u Prilogu 2. ovoga Izvješća.

3. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2012. GODINI

Aktivnosti Agencije u 2012. godini bile su usmjerene na ostvarenje ciljeva utvrđenih Godišnjim programom rada za 2012. godinu. Ukupno je utvrđeno 16 osnovnih ciljeva Agencije za 2012. godinu koji proizlaze iz obavljanja poslova iz nadležnosti kao i aktivnosti kojima se doprinosi unaprjeđenju, odnosno razvoju djelatnosti Agencije.

Poslovi vezani za sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa, a osobito certifikacija, nadzor i inspekcija u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu predstavljaju primarnu djelatnost Agencije koja se sustavno provodila tijekom 2012. godine. Otklanjanje nalaza iz prethodnih nadzora/inspekcija međunarodnih organizacija je kontinuirana aktivnost Agencije koja se provodi od početka operativnog rada Agencije, pa je tako nastavljeno i u 2012. godini. U okviru svojih nadležnosti i obaveza, Agencija je provodila aktivnosti vezane uz inicijativu Europske komisije nazvanu Jedinствeno europsko nebo, uključujući proces implementacije projekata utvrđenih Lokalnim planom implementacije Jedinственог europskog neba (LSSIP), uspostavu Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednja Europa (FAB CE) i Plan mjerenja učinkovitosti. Obzirom na skoro pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji, Agencija je uložila dodatne napore u svezi daljnjeg usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije i međunarodnim standardima i preporučenim praksama. Školovanje i stručno usavršavanje kadrova Agencije je, i nadalje, bio vrlo važan cilj kojem je Agencija posvećivala naročitu pažnju u izvještajnom razdoblju. U 2012. godini, napravljeni su daljnji koraci za unaprjeđenje Sustava upravljanja kvalitetom, kao temelja na kojem se gradi poslovanje Agencije. Komunikacija sa zrakoplovnim subjektima pokazala se vrlo važna aktivnost Agencije u dostizanju, odnosno podizanju standarda sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj. Agencija je u 2012. godini obavljala i mnogobrojne druge redovne i izvanredne poslove iz propisane nadležnosti. Agencija je u 2012. godini, u cilju daljnjeg razvoja i unaprjeđenja djelatnosti, provodila i razvijala nove projekte u cilju povećanja svojih administrativnih i tehničkih sposobnosti za primjereno i efikasno obavljanje poslova. Osiguranjem neophodnih resursa za obavljanje poslova iz djelatnosti Agencije, stvoreni su preduvjeti za ostvarenje utvrđenih ciljeva Agencije za 2012. godinu.

3.1 Aktivnosti iz nadležnosti Agencije

Agencija je pravna osoba koja na temelju javnih ovlasti samostalno obavlja poslove određene Zakonom, kao djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, u skladu s propisima donesenim na temelju Zakona i odgovarajućim EU propisima. U 2012. godini, Agencija je obavljala poslove iz svoje nadležnosti, a osobito nadzor/inspekciju u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu, licenciranje i certificiranje zrakoplovnih subjekata, vođenje propisanih registara i evidencija te obavljanje drugih poslova utvrđenih Zakonom. Aktivnosti Agencije su bile, naročito, usmjerene na nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa, te aktivnosti vezane uz Nacionalni program sigurnosti zračnog prometa i Nacionalni program zaštite civilnog zračnog prometa.

3.1.1 Provedba nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa

Nadzor sigurnosti civilnog zračnog prometa provode osnovne unutarnje ustrojstvene jedinice Agencije – sektori: Sektor letaćkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije, Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi i Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa. Agencija obavlja nadzor sigurnosti u okviru svojih ovlasti iz članka 5. Zakona o zračnom prometu, u skladu s člancima 129. do 139. Zakona i odgovarajućim EU propisima. Nadzor zaštite civilnog zračnog prometa provodi Odjel zaštite zračnog prometa u skladu s odredbama Zakona o zračnom prometu i Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa.

Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije

Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije je obavljao poslove nadzora sigurnosti u skladu s člankom 129. i 131. Zakona o zračnom prometu. Odjeli/Odsjeci Sektora letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije provodili su nadzor sigurnosti prema odobrenim godišnjim planovima nadzora za 2012. godinu koji su utvrđeni na razini svakoga odjela/odsjeka u skladu s njegovim djelokrugom. Nadzor sigurnosti je obavljan u svrhu utvrđivanja udovoljavanju propisanim zahtjevima fizičkih i pravnih osoba koje podliježu nadzoru u skladu s propisima donesenima na temelju Zakona o zračnom prometu. Pod pojmom nadzora obuhvaćene su aktivnosti certifikacije i kontinuiranog udovoljavanja propisanim zahtjevima od strane ovlaštenih organizacija.

Glavnina nadzora sigurnosti obuhvaća ovlaštene organizacije. Pod nadležnošću Sektora je 127 ovlaštenih organizacija kako slijedi:

Vrsta subjekta	Broj certificiranih subjekata
Operatori zrakoplova	17 od čega: 8 operatora koji obavljaju komercijalni zračni prijevoz A-B 1 operator koji obavlja komercijalni zračni prijevoz A-A 5 operatora koji obavljaju komercijalne operacije koje nisu komercijalni zračni prijevoz 3 operatora složenih zrakoplova koji obavljaju nekomercijalne operacije
Organizacije za održavanje zrakoplova	17
Organizacije za održavanje Annex II zrakoplova	2
Organizacije za vođenje kontinuirane plovidbenosti zrakoplova	16
Organizacije za osposobljavanje pilota aviona u skladu sa JAR-FCL	12 od čega: 10 PPL RF 1 FTO 1 TRTO
Organizacije za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti zrakoplovnoga osoblja	26
Operator simulatora	1
Organizacije za utvrđivanje razine jezične vrsnoće	3
Organizacije za osposobljavanje padobranaca	14
Organizacije za osposobljavanje jedriličara	8
Organizacija za osposobljavanje ovjesnih jedriličara	1
Organizacija za osposobljavanje ovjesnih parajedriličara	6
Organizacije za osposobljavanje pilota mikrolakih zrakoplova	3
Ukupno	127

PREGLED NADZORA SIGURNOSTI U 2012. GODINI

Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije					
Odjel	Područje nadzora	Broj nadzora			Realizacija
		Plan	Ispravak Plana	Izvršeno	%
Odjel letačkih operacija	Nadzor operatora	59	-19 (40)	40	100%
	Nadzor provedbe osposobljavanja operatora	18	-6 (12)	12	100%
	Nadzor prijevoza opasnih roba	33	-9 (24)	24	100%
	Nadzor operacija i neovlašteno nuđenje usluga (s Odjelom generalne avijacije)	12	(12)	12	100%
Odjel plovidbenosti zrakoplova	Nadzor ovlaštenih organizacija	59	-19 (40)	36	90%
	Pregled zrakoplova za plovidbenost (ARC)	132	-52 (80)	80	100%
	Nadzor ACAM	19	(19)	16	84%
Odjel školstva i licenciranja	Nadzor ovlaštenih organizacija	36	-17 (19)	19	100%
	Nadzor ispitivača (examiners)	32	-2 (30)	30	100%
	Nadzor ovlaštenih organizacija za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti	28	-5 (23)	23	100%
Odjel generalne avijacije	Nadzor ovlaštenih organizacija	32	-14 (18)	18	100%
	Nadzor zrakoplovnih priredbi	8	-4 (4)	4	100%
	Nadzor operacija MLZ	21	-16 (5)	5	100%
Odsjek SAFA/SANA inspekcija		128	(128)	125	98%
Ukupno Sektor		617	-163 (454)	444	98%

Obrazloženja i pojašnjenja u vezi s realizacijom planova nadzora

Odjel letačkih operacija:

Nadzor operatora

Od broja planiranih nadzora, 10 nadzora je bilo predviđeno za operatore koji će se potencijalno pojaviti tijekom godine ili tražiti izmjene postojećih certifikata (radi planiranja ljudskih i financijskih resursa). 9 planiranih nadzora nije obavljeno iz razloga što su operatori na koje su se nadzori odnosili prestali postojati prije termina za obavljanje nadzora.

Nadzor provedbe osposobljavanja operatora

Broj planiranih nadzora je baziran na procjeni broja osposobljavanja koje će tijekom godine obavljati operatori, koji ne može biti egzaktna jer ovisi o potrebama operatora. Broj planiranih nadzora, dakle, ima primarnu svrhu planiranja ljudskih i financijskih resursa. Stoga, nije moguće egzaktno predvidjeti broj i termine osposobljavanja za godinu za koju se radi plan nadzora.

Nadzor prijevoza opasnih roba

Od ukupnog broja planiranih nadzora, 9 nadzora je bilo predviđeno za organizacije koji će se potencijalno pojaviti tijekom godine (radi planiranja ljudskih i financijskih resursa).

Nadzor operacija i neovlašteno nuđenje usluga (u suradnji s Odjelom generalne avijacije)

Realizirani su svi predviđeni nadzori.

Odjel plovidbenosti zrakoplova:

Nadzor ovlaštenih organizacija

Od ukupnog broja planiranih nadzora, 3 nadzora su bila predviđena za organizacije koji će se potencijalno pojaviti tijekom godine (radi planiranja ljudskih i financijskih resursa). 16 nadzora nije obavljeno jer su organizacije prestale imati valjana odobrenja prije termina za obavljanje nadzora. 4 nadzora nisu obavljena zbog nedostatka resursa u planiranom periodu, te su obavljani početkom 2013. godine. Dakle, realizacija je odnos 40 nadzora koji su mogli biti obavljani u odnosu na 36 obavljenih.

Pregled zrakoplova za plovidbenost (ARC)

Pregledi za plovidbenost zrakoplova (ARC) se obavljaju temeljem zahtjeva operatora. Predviđeni broj je bio veći radi iskustva iz prethodnih godina. Sve veći broj operatora obavlja preglede kod ovlaštenih organizacija. Realizacija od 100% proizlazi iz činjenice kako su svi predmeti (podneseni zahtjevi) realizirani.

Nadzor ACAM

Realizacija ACAM inspekcija ovisi o raspoloživosti zrakoplova tijekom predviđenih većih radova održavanja, lokaciji gdje se radovi obavljaju, te raspoloživosti inspektora Odjela, te zahtjeva dodatne resurse potrebne za brzu reakciju Odjela jer operatori često mijenjaju predviđene termine za održavanje. Slijedom navedenog, 3 planirana nadzora nisu obavljena.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

Odjel školstva i licenciranja:

Nadzor ovlaštenih organizacija

Od ukupnog broja planiranih nadzora, 4 nadzora su bila predviđena za operatore koji će se potencijalno pojaviti tijekom godine (radi planiranja ljudskih i financijskih resursa). 13 nadzora nije provedeno iz sljedećih razloga: ovlasti za certifikaciju i nadzor organizacija za osposobljavanje aerodromskog osoblja i kontrolora leta i kontrolora leta - studenata su početkom godine preneseni na druge sektore Agencije. Dodatno, 4 organizacije registrirane za osposobljavanje za dozvolu privatnog pilota aviona nisu obavljale osposobljavanje.

Nadzor ispitivača (examiners)

Dva ispitivača nisu podnijela zahtjeve za produženje valjanosti odobrenja ispitivača, te stoga nije bilo potrebno provesti nadzor. Svi drugi nadzori su obavljeni.

Nadzor ovlaštenih organizacija za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti

5 nadzora nije obavljeno iz razloga što 4 odobrene organizacije nisu zatražile produženje valjanosti odobrenja kako je predviđeno, a 1 nije obavljala liječničke preglede.

Odjel generalne avijacije

Nadzor ovlaštenih organizacija

11 planiranih nadzora nije obavljeno jer organizacije nisu zatražile produženje postojećih odobrenja. Dodatno, 3 organizacije nisu obavljale osposobljavanje od datuma certifikacije ili zadnjeg nadzora.

Nadzor zrakoplovnih priredbi

Broj zrakoplovnih priredbi koje je potrebno nadzirati bio je predviđen temeljem iskustva iz prethodnih godina. Tijekom 2012. godine obavljen je nadzor svih zrakoplovnih priredbi koje su odobrene.

Nadzor operacija MLZ

Objektivno pretpostavke za realizaciju plana nisu bile ispunjene zbog problema s registracijom, plovidbenošću i dozvolama za MLZ zrakoplova. Problemi su u najvećoj mjeri otklonjeni tijekom 2012. i početkom 2013. godine, stvaranjem preduvjeta kojima se omogućava obavljanje provjera plovidbenosti, stjecanje dozvola i upis MLZ zrakoplova u registar. Dodatno, gubitkom šefa Odjela koji je bio nositelj aktivnosti u ovom području, rad Odjela je bio dodatno otežan. Objektivna nemogućnost ostvarenja plana je dijelom kompenzirana na način da je Odjel zajedno s Odjelom letačkih operacija sudjelovao u nadzoru izvođenja operacija zrakoplova po aerodromima kojima je bio obuhvaćen i manji broj MLZ zrakoplova.

Odsjek SAFA/SANA inspekcija

Pregledi inozemnih i stranih zrakoplova na stajanci

Podatak od 98% se odnosi na ukupni broj SAFA i SANA inspekcija. Potrebno je naglasiti kako je realiziran je značajno veći broj SAFA inspekcija od planiranoga, a značajno manji SANA inspekcija od planiranih jer se na međunarodnim zračnim lukama pojavljuje relativno mali broj različitih domaćih operatora.

Broj obavljenih nadzora koje su odjeli Sektora obavili tijekom 2012. godine je veći od navedenoga u tablici realizacije planova nadzora, budući da u realizaciju planova nadzora nisu uključeni izvanredni, neplanirani nadzori, koji su uzrokovani promjenama u opsegu ovlaštenja organizacija, postupanjima po izvješćima o događajima povezanim sa sigurnošću, sumnje u ispunjavanje primjenjivih zahtjeva, certifikacija novih organizacija i sl. U Odjelu letačkih operacija obavljen je 1 neplanirani nadzor u svrhu odobravanja tečaja za osposobljavanje osoblja za pripremu, otpremu i praćenje leta, u Odjelu plovidbenosti 2 neplanirana nadzora organizacija za održavanje i vođenje kontinuirane plovidbenosti, a u Odjelu školstva i licenciranja 3 neplanirana nadzora kod certificiranih poduzetnika za obavljanje liječničkih pregleda. Tijekom provođenja neplaniranih nadzora, radi bolje iskorištenosti resursa i manjeg opterećenja industrije, obavljani su i planirani nadzori zbog čega je dolazilo do manjih odstupanja u terminima i opsegu obavljanja. Zaključno, stupanj realizacije plana nadzora je u svim odjelima na zadovoljavajućoj razini u odnosu na razinu definiranu u ciljevima odjela i Sektora, dok su odstupanja i obrazloženja za isto prethodno navedena.

U 2012. godini, dio nadzora je bio fokusiran na inspekcije zrakoplova na aerodromima, primarno s ciljem sprječavanja ilegalnog komercijalnog zračnog prijevoza i nadzora nekomercijalnih operacija zrakoplovima koji nisu složeni - operatora koji nisu certificirani. Ovaj nadzor je proveden dijelom i zrakoplovom, čime su inspektori Agencije bili fleksibilniji u provođenju nadzora, koji je odrađivan i u dane vikenda kada je očekivan povećan broj letačkih operacija tijekom turističke sezone.

U obavljanju nadzora, s obzirom na specifičnosti subjekata nadzora, odjeli međusobno koriste i razmjenjuju raspoloživa znanja i vještine, što zahtjeva dodatnu koordinaciju aktivnosti i razmjenu resursa.

Tijekom nadzora povremeno su angažirani vanjski suradnici – stručnjaci iz nadležnih tijela zemalja u okruženju (Austrija i Crna Gora), kako bi se osigurala provedba nadzora u skladu s definiranim standardima Agencije, što se uglavnom odnosilo na inozemne zrakoplovne inspektore imatelje pilotskih i dozvola za održavanje zrakoplova za pojedine tipove zrakoplova.

Tijekom 2012. godine, pokrenuto je i nekoliko postupaka za osiguravanje primjene propisa gdje je utvrđeno značajno odstupanje od propisanih zahtjeva, uglavnom iz područja izvođenja letačkih operacija, plovidbenosti zrakoplova i prijevoza opasnih roba. Vođenje ove vrste postupaka je od značajnog utjecaja na kapacitete odjela zbog njihove složenosti.

Rezultati nadzora u smislu trendova broja nalaza i razine njihove ozbiljnosti ukazuju kako u industriji postoji manjak kompetentnih kadrova i poznavanja primjenjivih zahtjeva, dodatno glavni izazovi su usklađivanje sa novim i izmijenjenim propisima. Iz broja nalaza se može zaključiti kako trendovi variraju, pri čemu treba uzeti u obzir i sve veću kompetenciju zrakoplovnih inspektora, broj i složenost organizacija, te frekvenciju, raspodjelu i opseg nadzora. Tako je npr., tijekom 2010. godine u području letačkih operacija utvrđeno 233 nalaza, tijekom 2010. godine - 124 nalaza, a tijekom 2012. godine - ukupno 263 nalaza kod operatora zrakoplova. U području plovidbenosti, tijekom 2010. godine utvrđeno je ukupno 445 nalaza, u organizacijama za održavanje i vođenje kontinuirane plovidbenosti, tijekom 2011. godine utvrđeno je 376 nalaza, dok je tijekom 2012. godine utvrđeno 166 nalaza. U području nadzora organizacija koje su u djelokrugu Odjela školstva i licenciranja, tijekom 2010. godine utvrđeno je 124 nalaza, 2011. godine 177 nalaza, a 2012. godine 60 nalaza.

Temeljem EASA audita i komentara nadziranih organizacija uočen je problem nekonzistentnosti klasifikacije nalaza koje utvrđuju zrakoplovni inspektori Agencije. Iz navedenog razloga definiran je i pokrenut sustav kojim se svi nalazi provjeravaju i evaluiraju prije slanja organizacijama. Rezultati ovoga sustava su vidljivi i vrlo pozitivni, te osim vjerodostojnosti Agencije podižu i razinu znanja uključenih zrakoplovnih inspektora, te nadziranim subjektima omogućavaju bolje postupanje tijekom otklanjanja nalaza.

Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi

Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi je obavljao poslove nadzora sigurnosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi (članak 132. Zakona o zračnom prometu).

PREGLED NADZORA SIGURNOSTI U 2012. GODINI

Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi					
Odjel	Područje nadzora	Broj nadzora			Realizacija
		Plan	Ispravak Plana	Izvršeno	%
Svi	Sektorski nadzor/NSA	2	(2)	2	100%
Odjel operativnih usluga u zračnom prometu	Operativne usluge u zračnom prometu Organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa	18	+2 (20)	20	100%
Odjel upravljanja zračnim prostorom i protokom zračnog prometa	Upravljanje zračnim prostorom i protokom zračnog prometa Utvrđivanje letnih procedura	18	(18)	18	100%
Odjel usluga zrakoplovnog informiranja i zrakoplovne meteorologije	Usluge zrakoplovnog informiranja i usluge zrakoplovne meteorologije	14	(14)	14	100%
Odjel usluga komunikacije, navigacije i nadzora	Usluge komunikacije, navigacije i nadzora Interoperabilnost u mreži upravljanja europskim zračnim prometom	12	(12)	12	100%
Ukupno Sektor		64	(66)	66	100%

Sektor je izradio Godišnji program nadzora za 2012. godinu (*ANS Oversight Programme*) nad pružateljem usluga u zračnoj plovidbi u Republici Hrvatskoj (Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. – HKZP), a uz konzultacije s pružateljem usluga vezano za vremenske okvire, te uzimajući u obzir sezonski karakter pružanja usluga. Godišnjim programom nadzora obuhvaćen je nadzor udovoljavanja zahtjeva certifikacije te nadzor obavljanja funkcija upravljanja protokom zračnog prometa i upravljanja zračnim prostorom pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, kao i nadzor certificiranih organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa.

Zbog ukazanih potreba, Sektor je napravio i reviziju Godišnjeg programa nadzora za 2012. godinu. Revizijom je izvršena izmjena termina nadzora Podružnica HKZP-a zbog povećanog obima aktivnosti oko pripreme za EASA standardizacijsku inspekciju. Pored toga, u Godišnji program nadzora uvrštena su 2 nadzora organizacija za osposobljavanje kontrolora zračne plovidbe jer je Sektor preuzeo nadležnost za nadzor od Odjela školstva i licenciranja.

U 2012. godini, Godišnjim programom nadzora bila su planirana 2 sveobuhvatna (*comprehensive*) nadzora po zajedničkim zahtjevima (*Common Requirements - CR*) sukladno Uredbi (EU) broj 1035/2011. Godišnji sveobuhvatni nadzor udovoljavanja zajedničkim zahtjevima podijeljen je u 2 dijela u trajanju po tjedan dana svaki.

Nadzori su održani sukladno dogovoru Agencije i HKZP-a prije ljetne sezone – proljetni nadzor (*spring audit*) i nakon ljetne sezone – jesenski nadzor (*autumn audit*). Termini nadzora dogovoreni su s *focal point*-om HKZP-a za nadzore, voditeljem Ureda za sigurnost i kvalitetu.

Radi usklađivanja sa sezonskim opterećenjem pružatelja usluga te raspoloživim resursima, proljetni nadzor je podijeljen u 4 dijela. Prvi dio nadzora obavljen je u razdoblju od 10.-12. travnja 2012. godine za nadzor usluga ATS, AIS, te funkcija ASM, ATFM i PANS OPS. Drugi dio nadzora, 20. travnja 2012. godine, obuhvatio je nadzor SMS-a. Treći dio nadzora, 24. travnja 2012. godine, obuhvatio je nadzor ljudskih potencijala i *contingency* procedura. Četvrti dio nadzora, obavljen 13. srpnja i 18. srpnja 2012. godine, obuhvatio je nadzor CNS usluga s naglaskom na sustav za osiguranje sigurnosti *software*-a i sigurnosnih zahtjeva za inženjere i tehničko osoblje koje obavlja zadaće vezane uz operativnu sigurnost.

Drugi dio godišnjeg sveobuhvatnog nadzora obavljen je na jesen i to u razdoblju od 26.-29. studenog 2012. godine (ATS, AIS, MET, te funkcija ASM, ATFM i PANS OPS), te u razdoblju od 10.-12. prosinca 2012. godine (CNS usluga s naglaskom na vanjske pružatelje usluga, tehničku i operativnu stručnost i sposobnost, FMTP te interoperabilnost).

Prema Godišnjem programu nadzora, planirano je da se 2 godišnja sveobuhvatna nadzora dopune u travnju, svibnju i lipnju, te rujnu, listopadu i studenom, i to kraćim komplementarnim inspekcijskim nadzorima izdvojenih lokacija/podružnica HKZP-a. Okvirni raspored obilaska Podružnica HKZP-a dan je u Godišnjem programu nadzora za 2012. godinu, te najavljen dopisom za svaku Podružnicu posebno 14 dana prije planiranog nadzora.

Odjel operativnih usluga u zračnom prometu obavljao je nadzore sigurnosti u području pružanja operativnih usluga u zračnom prometu. U 2012. godini provedena su 22 nadzora u području pružanja operativnih usluga u zračnom prometu i u području organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa. Nadzori su obavljeni za područje ljudskih potencijala, sustava upravljanja sigurnošću, usluge uzbunjivanja (*alerting*), otvoreno i transparentno pružanje usluga, zaštite, procedure za slučaj posebnih okolnosti, sustava upravljanja kvalitetom te radnih metoda i operativnih procedura. Obavljeni su i nadzori Podružnica HKZP-a i to Zadar, Split, Brač, Dubrovnik, Rijeka, Pula, Lošinj, Osijek, te AKZP Zagreb/Lučko. Osim 20 redovnih i planiranih nadzora, obavljena su i 2 nadzora temeljem revizije Godišnjeg programa nadzora. Odjel je od Odjela školstva i licenciranja preuzeo obavljanje nadzora osposobljavanja i ispita kandidata za kontrolora zračnog prometa sukladno Pravilniku o dozvolama, ovlaštenjima i posebnim ovlastima kontrolora zračnog prometa («Narodne novine» broj 50/12). Obavljen je i izvanredni nadzor implementacije zahtjeva za sustavnim vođenjem efektivnih radnih sati kontrolora zračnog prometa. Također je obavljena, u cilju odobravanja Priručnika za upravljanjem promjenama HKZP-a, analiza, koordinacija i odobrenje predmetnog Priručnika. Odjel je u 2012. godini otvorio HKZP-u 24 nalaza neudovoljavanja nakon čega je HKZP izradio i predložio korektivne mjere za otklanjanje nalaza. Odjel je prihvaćao i pratio implementaciju korektivnih mjera, te verificirao zatvaranje nalaza neudovoljavanja. Nalazi su se većinom odnosili na nesukladnosti organizacije za osposobljavanje HKZP-a odredbama Pravilnika o dozvolama, ovlaštenjima i posebnim ovlastima kontrolora zračnog prometa, te na sustav upravljanja kvalitetom i na sustav upravljanja sigurnošću. Odjel je tijekom 2012. godine zatvorio većinu otvorenih nalaza HKZP-a iz prijašnjih nadzora provedbom *follow-up* nadzora ili analizom dostavljenih dokaza HKZP-a za zatvaranje nalaza. Odjel je, u suradnji s Uredom upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa, sudjelovao u analizi 8 izvanrednih događaja iz područja operativnih usluga u zračnom prometu. Analizom dostupnih 5 izvješća o rezultatima istraživanja ugrožavanja sigurnosti zračnog prometa, Odjel je obavio nadzor HKZP-a u području prijavljivanja, istrage i analize izvanrednih događaja. Od 01. siječnja 2012. godine Odjel je u nadležnost dobio i nadzor nad organizacijama za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa. Tako je u Godišnjem programu nadzora obuhvaćen i nadzor Hrvatskog učilišnog središta za kontrolu zračnog prometa (HUSK) - za osnovno osposobljavanje kontrolora zračnog prometa, te nadzor Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. - za

osposobljavanje za lokaciju i kontinuirano osposobljavanje kontrolora zračnog prometa. Odjel je u 2012. godini obavio recertifikaciju Organizacije za osposobljavanje HKZP-a.

Odjel upravljanja zračnim prostorom i protokom zračnog prometa obavljao je poslove nadzora sigurnosti u području (ASM) upravljanja zračnim prostorom sukladno Uredbi (EZ) 2150/2005 o općim pravilima fleksibilne upotrebe zračnog prostora i pripadajućeg Pravilnika o upravljanju zračnim prostorom («Narodne novine» broj 138/09), u području (ATFM) protoka zračnog prometa sukladno Uredbi EC 255/2010 o općim pravilima za upravljanje protokom zračnog prometa i pripadajućeg Pravilnika o upravljanju protokom zračnog prometa («Narodne novine» broj 73/11), te u području (PANS-OPS) utvrđivanja i odobravanja instrumentalnih letnih procedura (sukladno Sigurnosnoj naredbi ASO 2010-003). Tijekom 2012. godine izvršeno je 8 nadzora sigurnosti sjedišta HKZP-a prema sljedećim područjima: 2 nadzora ASM, 3 nadzora ATFM, 2 nadzora PANS-OPS, te 1 nadzor promjene „Uvođenje novog ICAO standarda plana leta 2012“ (*tzv ICAO FLP 2012*) i 2 nadzora pridržavanja slotova. Pored navedenog, izvršeno je 8 nadzora podružnica HKZP-a u području ATFM sukladno Uredbi (EZ) broj 1033/2006 i pripadajućeg Pravilnika o zahtjevima za procedure za planove leta u fazi prije polijetanja za jedinstveno europsko nebo («Narodne novine» broj 37/11). Tijekom nadzora nisu primijećena neudovoljavanja koja bi rezultirala podizanjem nalaza, već se u izvješćima ukazalo na mjere poboljšanja. Tijekom 2012. godine nastavilo se s praćenjem implementacije korektivnih mjera za otklanjanje 5 nalaza neudovoljavanja iz područja ATFM. Unutar nadzora ATFM funkcije, Odjel je tijekom tekuće godine nadzirao obaveze pružatelja usluga u zračnoj plovidbi (HKZP), pilota zrakoplova i korisnika zračnog prostora u pogledu pridržavanju slotova polijetanja zrakoplova (-5+10 min od proračunatog vremena polijetanja), te je izradio i poslao 2 izvješća operatorima zrakoplova i HKZP-u u kojem se navodi razina pridržavanja slota za polijetanje, koja je u 2012. godini u granicama 13,3-14,7%, što je u srazmjernom europskom prosjeku koji iznosi 13,9%. Pored navedenog, tijekom 2012. godine, Odjel je obavljao i stručne poslove za potrebe Nacionalnog povjerenstva za upravljanje zračnim prostorom, temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Nacionalnog povjerenstva za upravljanje zračnim prostorom («Narodne novine» broj 116/09, 93/10, 126/10, 91/11, 76/12 i 28/13).

Odjel usluga zrakoplovnog informiranja i zrakoplovne meteorologije obavljao je poslove nadzora usluga zrakoplovnog informiranja i zrakoplovne meteorologije. Broj nadzora u 2012. godini je u odnosu na 2011. godinu ostao isti. Tako je odrađeno 9 nadzora u području usluga zrakoplovnog informiranja, te 5 u području usluga zrakoplovne meteorologije. U sjedištu uprave Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. izvršena su 2 nadzora pružanja usluga zrakoplovnog informiranja, te 1 nadzor pružanja usluga zrakoplovne meteorologije. U podružnicama svih kontroliranih aerodroma na kojima HKZP pruža usluge, izvršen je po 1 nadzor usluga zrakoplovnog informiranja, te po 1 nadzor usluga zrakoplovne meteorologije tijekom 2012. godine. Fokus nadzora bio je na provođenju korektivnih mjera za zatvaranje otvorenih nalaza iz prošlih godina, te ispunjavanju zajedničkih zahtjeva Uredbe (EU) broj 1035/2011. Tako su u 2012. godini zatvorena 2 nalaza vezana za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, te 1 nalaz vezan za pružanje usluga zrakoplovne meteorologije. Istovremeno je otvoren 1 novi nalaz vezan za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja.

Odjel usluga komunikacija, navigacije i nadzora obavljao je nadzore sigurnosti u području pružanja usluga komunikacije, navigacije i nadzora. U 2012. godini ukupno je obavljeno 14 nadzora, i to: 11 nadzora prema Uredbi (EU) No 1035/2011, 1 nadzor prema Uredbi (EZ) broj 552/2004 i 1 nadzor prema Uredbi (EZ) broj 633/2007, te 1 *follow-up* nadzor za 3 nalaza neudovoljavanja koji se nije nalazio u planu za 2012. godinu). Obavljeni su nadzori Podružnica HKZP-a i to Zadar, Split, Brač (s obzirom da se CNS usluga na Braču održava i nadzire iz Podružnice Split, vođen je kao 1 nadzor), Dubrovnik, Rijeka, Pula, Lošinj (s obzirom da se CNS usluga na Lošinju održava i nadzire iz Podružnice Pula, vođen je kao 1 nadzor), Osijek, te Lučko. Odjel je u 2012. godini otvorio 7 nalaza neudovoljavanja HKZP-a, nakon čega je prihvaćao te pratio korektivne mjere predložene od strane HKZP-a. Odjel je tijekom 2012. godine zatvorio 11 otvorenih nalaza HKZP-a iz prijašnjih nadzora. U

suradnji s Uredom upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa, Odjel je sudjelovao u analizi događaja povezanih sa sigurnošću iz područja usluga komunikacije, navigacije i nadzora. Odjel je kontinuirano provodio nadzor interoperabilnosti u mreži upravljanja civilnim zračnim prometom, te je u 2012. godini, od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, zaprimljeno 9 EZ izjava o verifikaciji i pripadajućih tehničkih dosjea. Od 01. siječnja 2012. godine, Odjel je od Odjela školstva i licenciranja preuzeo obvezu odobravanja programa osposobljavanja pomoćnog zrakoplovnog osoblja koje obavlja poslove upravljanja i održavanja ATM opreme, te je u 2012. godini odobreno 6 programa osposobljavanja.

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa je obavljao poslove nadzora sigurnosti aerodroma i aerodromskih usluga (članak 130. Zakona o zračnom prometu) i poslove nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u skladu s odredbama Zakona i Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2.

PREGLED NADZORA SIGURNOSTI U 2012. GODINI

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa					
Odjel	Područje nadzora	Broj nadzora			Realizacija
		Plan	Ispravak Plana	Izvršeno	%
Odjel aerodroma	Aerodromi i aerodromske usluge – operatori aerodroma	42	-14 (28)	27	96%
Odjel zaštite zračnog prometa	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori aerodroma	24	-4 (20)	18	90%
	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori zrakoplova	12	-3 (9)	9	100%
Ukupno Sektor		78	-21 (57)	54	95%

Odjel aerodroma

Odjel aerodroma je obavljao poslove nadzora sigurnosti aerodroma i aerodromskih usluga (članak 130. Zakona). Prema Zakonu o zračnom prometu aerodrom (*aerodrome*) je određeno područje na zemlji ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno u potpunosti ili djelomično za kretanje, uzlijetanje, slijetanje i boravak zrakoplova. Zračna luka (*airport*), prema istom izvoru, je aerodrom posebno prilagođen za usluge u zračnom prijevozu. Prema navedenom, svaka zračna luka je aerodrom, ali svaki aerodrom nije nužno zračna luka.

Tijekom 2012. godine, ukupno je bilo registrirano 28 aerodroma od čega 10 zračnih luka na kojima su dozvoljene sve vrste prometa. Na temelju članka 75. Zakona o zračnom prometu na tim aerodromima dozvoljeno je obavljanje usluga u javnom zračnom prijevozu i školovanje pilota (PPL, CPL, ATPL).

R. br.	Naziv aerodroma	Operator aerodroma	Vrsta svjedodžbe	Dozvoljene vrste prometa
1.	Zračna luka Dubrovnik	Zračna luka Dubrovnik d.o.o.	trajna	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
2.	Zračna luka Pula	Zračna luka Pula d.o.o.	trajna	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
3.	Zračna luka Split	Zračna luka Split d.o.o.	trajna	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
4.	Zračna luka Zadar	Zračna luka Zadar d.o.o.	trajna	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
5.	Zračna luka Zagreb	Zračna luka Zagreb d.o.o.	trajna	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
6.	Zračna luka Osijek	Zračna luka Osijek d.o.o.	trajna	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
7.	Zračna luka Mali Lošinj	Zračno pristanište Mali Lošinj d.d.	privremena	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
8.	Zračna luka Rijeka	Zračna luka Rijeka d.o.o.	privremena	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
9.	Zračna luka Varaždin	Varaždin Airport d.o.o.	trajna	VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)
10.	Zračna luka Brač	Aerodrom Brač d.o.o.	privremena	IFR/VFR; komercijalni prijevoz putnika i školovanje pilota (PPL/CPL/ATPL)

Tablica 1: Popis zračnih luka

Tijekom 2012. ukupno je bilo registrirano 14 tzv. „malih aerodroma“.

R. br.	Naziv aerodroma	Operator aerodroma	Odobrenje	Valjanost odobrenja
1.	Bjelovar-Brezovac	Zrakoplovni klub Bjelovar	Odobrenje za uporabu	26.03.2013.
2.	Čakovec	Aeroklub Međimurje	Odobrenje za uporabu	30.03.2013.
3.	Grobnik	Aeroklub Krila Kvarnera	Odobrenje za uporabu	trajno
4.	Otočac	Aeroklub Krila Gacke	Odobrenje za uporabu	trajno
5.	Sinj	Aeroklub Sinj	Odobrenje za uporabu	trajno
6.	Sopot-Vinkovci	Zrakoplovni klub Vrabac	Odobrenje za uporabu	19.04.2013.
7.	Vrsar	North Adria Aviation d.o.o.	Odobrenje za uporabu	trajno
8.	Jelas	Aeroklub Brod	Odobrenje za uporabu	trajno
9.	Čepin	Aeroklub Osijek	Odobrenje za uporabu	trajno
10.	Hvar (Starigrad)	Aeroklub Faros	Odobrenje za uporabu	27.06.2013.
11.	Blagorodovac	Poljodar Tim d.o.o.	Odobrenje za uporabu	trajno
12.	Zvekovac	Aeroklub Dubrava	Odobrenje za uporabu	trajno
13.	Sisak	Aeroklub Sisak	Odobrenje za uporabu	24.03.2013.
14.	Buševac	Aeroklub Velika Gorica	Odobrenje za uporabu	29.03.2013.

Tablica 2: Popis registriranih tzv. „malih aerodroma“

Na svim tzv. „malim aerodromima“ obavlja se isključivo VFR promet po VFR pravilima letenja, a podaci o aerodromima objavljeni su u VFR priručniku (*VFR Manual*) kojeg objavljuje Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. Na aerodromima koji su tijekom 2012. godine imali Odobrenje za uporabu dozvoljene su bile sve letačke aktivnosti izuzev komercijalnog zračnog prijevoza i školovanja pilota u svrhu stjecanja PPL, CPL, ATPL dozvola.

PREGLED NADZORA SIGURNOSTI U 2012. GODINI

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa					
Odjel	Područje nadzora	Broj nadzora			Realizacija
		Plan	Ispravak Plana	Izvršeno	%
Odjel aerodroma	Aerodromi i aerodromske usluge – operatori aerodroma	42	-14 (28)	27	96%

Revizijom 1 Godišnjeg plana nadzora od 25. siječnja 2012. godine, ukupno je planirano 32 nadzora operatora aerodroma, od čega 15 redovnih, 10 *follow-up* i 7 nenajavljenih. U 2012. godini realizirano je 11 redovnih, 11 *follow-up* i 5 nenajavljenih nadzora, ukupno 27.

Aerodromi Vrsar i Unije odustali su od Svjedodžbe aerodroma koju im je izdalo resorno Ministarstvo tako da tijekom 2012. godine nisu nadzirani. Aerodromi Sopot-Vinkovci i Campanož podijeli su zahtjev za ishođenje Svjedodžbe aerodroma, ali zbog dokumentacije koja je bila u fazi usklađivanja, nisu se stekli svi potrebni uvjeti za nadzor te iako planirani, nisu nadzirani tijekom 2012. godine.

Pored navedenog Odjel aerodroma je obavio još 9 nadzora koji nisu bili planirani te su se odnosili na:

- Nadzor Fakulteta elektrotehnike strojarstva i brodogradnje (FESB) u Splitu u kojem je organizirano stručno usavršavanje zaposlenika zračnih luka odgovornih za održavanje elektro-energetskih sustava (2x)
- Nadzor fotometrijskih mjerenja na aerodromima (4x)
- Nadzor aerodroma koji je po prvi put podnio zahtjev za izdavanje odobrenja – Zabok/Gubaševo (1x)
- Inspekcijski nadzor aerodroma Varaždin (1x)
- Nadzor aerodroma Lučko, pored planiranog (1x)

U području redovnih nadzora nastavljen je kontinuitet provjere usklađenosti zračnih luka s odredbama:

- Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09 i 84/11);
- Pravilnika o uvjetima kojima mora udovoljavati operator aerodroma za izdavanje te način izdavanja svjedodžbe aerodroma («Narodne novine» broj 64/10);
- Pravilnika o aerodromima («Narodne novine» broj 64/10);
- Pravilnika o održavanju i pregledanju aerodroma te mjerama potrebnim za njegovu sigurnu uporabu («Narodne novine» broj 65/05);
- Pravilnika o spasilačko-vatrogasnoj zaštiti na aerodromu («Narodne novine» broj 39/09).

Nadzor sigurnosti civilnog zračnog prometa na aerodromima (zračnim lukama) tijekom 2012. godine bio je usmjeren prvenstveno na:

- kontrolu i dokumentiranost podataka objavljenih u Zborniku zrakoplovnih informacija (AIP);
- kontrolu usklađenosti fizičkih karakteristika aerodroma u odnosu na deklariranu kategoriju aerodroma i odredbe Pravilnika o aerodromima;

- kontrolu postupaka nadzora izgradnje oko aerodroma te aerodromske karte (aerodrome chart, parking/docking chart i obstacle chart);
- kontrolu horizontalnih i vertikalnih oznaka te sustava aerodromske rasvjete;
- kontrolu označavanja prepreka;
- kontrolu ispravnosti i kvalitete održavanja infrastrukture aerodroma, a prije svega operativne površine (stajanke i manevarske površine) s pripadajućim uređajima i sredstvima;
- kontrolu spasilačko-vatrogasne zaštite na aerodromu;
- kontrolu redovitosti i kvalitete održavanja vozila, sredstava i druge opreme koja se koristi u procesima prijehva i otpreme i spasilačko-vatrogasnoj službi;
- kontrolu obučenosti zaposlenih u procesima prijehva i otpreme zrakoplova i u spasilačko-vatrogasnoj službi;
- organizaciju i provedbu, te dokumentiranost svih procesa u prijehu i otpremi zrakoplova, putnika, prtljage i tereta;
- kontrolu sadržaja, te ažuriranja i (svakodnevne) primjene Aerodromskog priručnika;
- stupanj implementacije i primjene sustava upravljanja sigurnošću.

U razdoblju od 2009. do 31. prosinca 2012. godine ukupno je obavljeno 127 nadzora operatora aerodroma od čega je 80 nadzora (63%) obavljeno na zračnim lukama. U promatranom razdoblju, na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj ukupno je otvoreno 1.036 nalaza neudovoljavanja. Do 31. prosinca 2012. godine, ukupno je zatvoreno 763 nalaza neudovoljavanja (74%), dok je otvoreno ostalo još 273 nalaza neudovoljavanja (26%).

Veći dio preostalih otvorenih nalaza neudovoljavanja vezan je za potrebu usklađivanja infrastrukture (npr. osnovna staza, sigurnosna površina kraja uzletno-sletne staze, stanje operativne površine itd.) sa standardima propisanim u Pravilniku o aerodromima. Takve nesukladnosti zahtijevaju znatno duži rok za otklanjanje, prvenstveno zbog visokih investicijskih troškova koji se sastoje od izrade projektne dokumentacije, otkupa zemljišta, izgradnje/dogradnje, ishođenja dozvola te s druge strane operativnih problema koji su vezani za takve aktivnosti, a to su u prvom redu promjene u regulaciji prometa te privremena ograničenja kapaciteta.

Nadzor uspostave sustava upravljanja sigurnošću na aerodromima u Republici Hrvatskoj se obavlja kontinuirano na način da se uspostava prati na terenu kroz redovite nadzore, odnosno putem izvješćivanja operatora aerodroma o promjenama i svim događajima vezanim za sigurnost.

U proteklom razdoblju ukupno je utvrđeno 33 nesukladnosti vezane za sustav upravljanja sigurnošću na aerodromima od čega je 14 otvoreno (42,42%). Zatvaranje preostalih nesukladnosti vezanih za sustav upravljanja sigurnošću na aerodromima očekuje se tijekom 2013. godine.

Odjel zaštite zračnog prometa

Odjel zaštite zračnog prometa je obavljao poslove nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u skladu s odredbama Zakona o zračnom prometu i Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2.

Nadzor zaštite primarno se temelji, pored aktivnosti u područjima zakonodavstva, dokumentacije, organizacije, i osposobljavanja, na mjerama kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa te institutima i ovlastima određenim člankom 133. Zakona o zračnom prometu. Mjere kontrole kvalitete određene su Programom koji je integralni dio Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa (dio 4).

Programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa propisane su, u cilju osiguranja implementacije, učinkovitosti i održivosti zahtjeva određenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, mjere kontrole kvalitete, od kojih su sljedeće preventivnog karaktera i naročito relevantne za funkciju nadzora:

1. Audit zaštite;
2. Inspekcija zaštite;
3. Prosudba zaštite.

PREGLED NADZORA ZAŠTITE U 2012. GODINI

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa					
Odjel	Područje nadzora	Broj nadzora			Realizacija
		Plan	Ispravak Plana	Izvršeno	%
Odjel zaštite zračnog prometa	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori aerodroma	24	-4 (20)	18	90%
	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori zrakoplova	12	-3 (9)	9	100%

Mjere kontrole kvalitete civilnog zračnog prometa obavljene su temeljem Plana kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa za 2012. godinu, metodologijom određenom Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa (NPZCZP). Plan kontrole kvalitete za 2012. godinu, intenzitetom odnosno brojem mjera, značajno nadilazi kriterije određene NPZCZP-om. U odnosu na 2011. godinu, tijekom koje je planirano 30 mjera kontrole kvalitete, za 2012. godinu planirano je 36 mjera kontrole kvalitete, što predstavlja povećanje od cca 20 %, tj. 6 mjera kontrole kvalitete. Ovako povećan intenzitet, u odnosu na propisani, ocijenjen je potrebnim tijekom 2012. godine, kao i u predstojećem srednjoročnom razdoblju, zbog nastavka detaljnog snimanja stanja zaštite, održavanja i unaprjeđenja dostignute razine kvalitete mjera zaštite te prvenstveno otklanjanja nalaza o nesukladnosti utvrđenih u prethodnom razdoblju, a koji bi predstavljali eventualnu zapreku održavanju dinamike usklađivanja s regulativom Europske unije. Također, povećani intenzitet posljedica je i procesa prilagodbe metodologiji i intenzitetu određenom ECAC Doc 30, usklađenim s regulativom Europske unije, kojim su određeni setovi međusobno povezanih mjera zaštite i minimalni zahtjevi dinamike nadzora.

Planom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa za 2012. godinu, tijekom prvog polugodišta planirane su inspekcije zaštite 4 operatora tzv. malih aerodroma koji su u procesu certificiranja ili su odustali od statusa aerodroma za usluge zračnog prijevoza – Svjedodžbe aerodroma, te stoga nije bilo utemeljenja/svrishodnosti za izvršenje inspekcija zaštite. Također, Planom su predviđene inspekcije zaštite 3 operatora zrakoplova, koji su izgubili status komercijalnog prijevoznika, te i u ovom slučaju nije postojalo utemeljenje za provođenje inspekcije zaštite.

Od ukupnog broja mjera kontrole kvalitete za 2012. godinu, planirano je 8 nenajavljenih inspekcije zaštite. Tijekom izvještajnog razdoblja obavljen je povećan broj nenajavljenih inspekcija zaštite, ukupno 18. Povećanje je ostvareno zbog inicijalne praktične prilagodbe EU propisima, temeljem kojih inspekcije zaštite u načelu trebaju biti nenajavljene, prvenstveno kroz intenzivnije aktivnosti tijekom turističke sezone, odnosno tijekom vikenda kada se bilježe vršni promet u većini zračnih luka (posebno na obalnom pojasu). Od 27 mjera kontrole kvalitete, 18 je obavljeno u zračnim lukama, 4 kod domaćih, a 5 kod stranih zračnih prijevoznika. Mjerama kontrole kvalitete ukupno je utvrđeno 15 nalaza o mjerama/postupcima/dokumentaciji koja nije usklađena s odredbama NPZCZP-a (2011. godine: 67 nalaza).

Nalazi o sukladnostima/nesukladnostima ocjenjuju se stupnjevima određenim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, među kojima su relevantni:

- 2 – UDOVOLJAVA/POŽELJNO POBOLJŠANJE
- 3 – NE UDOVOLJAVA/MANJI NEDOSTACI
- 4 – NE UDOVOLJAVA/OZBILJNI NEDOSTACI

Od 15 utvrđenih nalaza o nesukladnostima s odredbama Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, 14 je utvrđeno kod operatora aerodroma, a 1 kod operatora zrakoplova.

U segmentu operatora aerodroma od 14 nalaza o nesukladnostima, 11 je stupnja 3, a 1 stupnja 4. Potrebno je naglasiti kako je mjerama kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa kod operatora zrakoplova utvrđen 21 nalaz stupnja 2, koji ne predstavlja nesukladnost nego preporuku za poboljšanje.

U segmentu operatora zrakoplova, utvrđen je 1 nalaz stupnja 3. I u ovom segmentu kod subjekata koji primjenjuju mjere zaštite utvrđeni su nalazi stupnja 2 (ukupno 4).

Distribucija nalaza po pojedinim setovima međusobno povezanih mjera djelomično je izmijenjena dok se značajno smanjen broj nalaza može staviti načelno u korelaciju sa sljedećim činjenicama:

1. Tijekom 2012. godine nisu planirane niti obavljene mjere kontrole kvalitete koje u načelu rezultiraju većim brojem nalaza o nesukladnostima, konkretno auditu zaštite;
2. Tijekom 2012. godine obavljen je veći broj inspekcija zaštite stranih operatora zrakoplova, nad operativnim mjerama zaštite tijekom međuslijetanja, kod kojih je prisutna konstantno visoka razina usklađenosti;
3. Tijekom 2012. godine obavljen je određeni broj inspekcija operatora aerodroma u funkciji *follow-up* inspekcije, s utvrđenim otklonjenim nalazima;
4. Tijekom 2012. godine obavljen je određeni broj prosudbi zaštite (4), u cilju početka operativne implementacije ove mjere kontrole kvalitete, primjene iskustava stečenih kroz suradnju s ECAC timom tijekom procjene ranjivosti nadziranog područja ZL Zagreb i razvoja metodologije provođenja mjere. Mjerom nisu dodjeljivane kategorije nesukladnosti, odnosno utvrđivani nalazi.

Statističkom i analitičkom obradom nalaza i podataka prikupljenih obavljenim mjerama kontrole kvalitete i operativnim aktivnostima, identificirana su i sljedeća područja/aktivnosti/mjere s višom razinom neusklađenosti s metodama i sredstvima zaštite propisanih NPZCZP-om, prvenstveno u dijelu nadležnosti operatora aerodroma:

1. Kontrola ulaska i kretanja u šticićnim područjima zračnih luka i nadalje nije na zadovoljavajućoj razini odnosno potrebna su unaprjeđenja;
2. Certificiranje RTG operatora, s utvrđenom stalno prisutnom problematikom u dijelu periodične obnove znanja i kao novi element - neodgovarajuća dinamika obavljanja temeljnog osposobljavanja za RTG operatore.

Na međunarodnoj razini, u području kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa ECAC ekspertni tim obavio je procjenu ranjivosti sustava zaštite nadziranog područja (*Vulnerability Assessment for Landside Security*) u ZL Zagreb, u razdoblju od 05.-09. ožujka 2012. godine, u sklopu ECAC programa pomoći, prvenstveno u funkciji prijenosa dobre prakse i znanja hrvatskim zrakoplovnim inspektorima.

Procjenom ranjivosti sustava zaštite nadziranog područja obuhvaćena su sljedeća područja:

1. Zaštitni aspekt u projektiranju infrastrukture (*Security by design - planning for security*);
2. Fizičke mjere (*Physical measures*);
3. Umanjenje/ublažavanje posljedica napada (*Mitigating the consequences of an attack*);
4. Operativna praksa (*Operating practices*);

5. Upravljanje vozilima u nadziranim područjima (*Managing vehicles in landside areas*);
6. Upravljanje poznatim osobama u nadziranim područjima (*Managing known persons in landside areas*);
7. Opažanja zaposlenika o zaštitnim mjerama u nadziranom području (*Staff perception of landside security*).

ECAC-ov tim identificirao je ranjivosti u 5 od 7 navedenih područja, uz napomenu da je identificirana ranjivost u okviru područja pod rednim brojem 1 uobičajena kod svih aerodroma izgrađenih prije 80-tih godina.

U načelu, identificirane ranjivosti mogu se podijeliti u dvije kategorije, infrastrukturne (fizičke) i organizacijske. Odluka o eventualnim korekcijama, odnosno korektivnim mjerama donosi se isključivo na nacionalnoj razini.

Također, važno je napomenuti da su identificirane ranjivosti gotovo u potpunosti identične procjenama obavljenim na inicijativu Agencije, u suradnji s predstavnicima ZL Zagreb, Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) i Sigurnosno obavještajne agencije (SOA), uključenim u pripreme i provedbene aktivnosti, posebno u dijelu infrastrukturnih ranjivosti zbog poznatih i postojećih uvjeta i ograničenja.

Agencija je inicirala radni sastanak osoba odgovornih za zaštitu civilnog zračnog prometa u ZL Zagreb i Ministarstvu unutarnjih poslova, s ciljem procjene mogućih korekcija/unaprjeđenja postojećih operativnih mjera, koje bi bile djelomično i u funkciji kompenzacije infrastrukturnih ranjivosti.

ZAKLJUČAK - PREGLED NADZORA SIGURNOSTI U 2012. GODINI NA RAZINI AGENCIJE

Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo				
Sektor	Broj nadzora			Realizacija
	Plan	Ispravak Plana	Izvršeno	%
Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije	617	-163 (454)	444	98%
Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi	64	+2 (66)	66	100%
Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa aerodroma	78	-21 (57)	54	95%
Ukupno Agencija	759	-182 (577)	564	98%

Godišnjim programom rada za 2012. godinu, u Planu nadzora planirano je ukupno 759 nadzora na razini Agencije. Od planiranog broja nadzora, u 2012. godini, iz objektivnih okolnosti nije bilo moguće izvršiti 182 nadzora, te je izvršen Ispravak Plana kako bi se dobila realna slika o realizaciji Plana nadzora. Objektivne okolnosti odnose se planirane nadzore koji su bili bazirani na procjenama mogućih potreba za nadzorima zrakoplovnih subjekata tijekom 2012. godine, a koje se nisu ostvarile. Nadalje, za određeni broj planiranih nadzora nije bilo utemeljenja/svršishodnosti obzirom da su subjekti nadzora prestali s izvođenjem operacija ili su odustajali od zahtjeva za ishođenjem svjedodžbe/odobrenja u svrhu koje je bio planirano provođenje nadzora. Jednako tako, određeni broj planiranih nadzora nije bilo svršishodno provoditi iz razloga nepostojanja regulatornog okvira. U realizaciji Plana nadzora nisu prikazani neplanirani ili izvanredni nadzori koji su obavljani u 2012. godini. Zaključno, realizacija Plana nadzora na razini Agencije pokazuje ostvarenje od 98%. Ukupno je izvršeno 564 nadzora od 577 realno ostvarivih nadzora u 2012. godini.

3.1.2 Pokrenuti prekršajni postupci iz područja civilnog zrakoplovstva

Agencija, u okviru nadležnosti nadzora i inspekcije sigurnosti zračnog prometa, propisanih člankom 5. stavkom 7. točka 13. Zakona o zračnom prometu, a u svezi s člankom 109. i člankom 112. stavak 1. Prekršajnog zakona («Narodne novine» broj 107/07), kao ovlaštenu tužitelj, ima pravo i obvezu protiv počinitelja prekršaja iz područja civilnog zrakoplovstva podnositi optužne prijedloge ili izdavati prekršajne naloge.

Prekršajni postupci vode se u Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture/Upravi zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte/Sektor zračnog prometa, kao ovlaštenog tijela za vođenje prekršajnog postupka u prvom stupnju, sukladno članku 163. Zakona o zračnom prometu. U drugom stupnju u povodu izjavljene žalbe odlučuje Visoki prekršajni sud.

PREGLED PREKRŠAJNIH POSTUPAKA POKRENUTIH U 2012. GODINI

U 2012. godini, Agencija je kao ovlaštenu tužitelj, pokrenula je 6 prekršajnih postupka, od toga su 4 postupka pokrenuta optužnim prijedlogom, a u 2 slučaja izdani su prekršajni nalози.

Prekršajni postupci pokrenuti optužnim prijedlogom Agencije pokrenuti su zbog počinjenih sljedećih prekršaja:

1. Oglašavanja i obavljanja komercijalnog zračnog prijevoza i druge komercijalne operacije bez registracije za obavljanje tih djelatnosti i bez Operativne licencije ili druge odgovarajuće svjedodžbe - prekršaj iz članak 150. stavak 2. točka 25. Zakona o zračnom prometu.
2. Ne postupanja prema izrečenoj zabrani i naređenju zrakoplovnog inspektora - prekršaj iz članak 155. stavak 1. točka 2. Zakona o zračnom prometu.
3. Izvanaerodromskog slijetanja i uzlijetanja helikopterom unutar područja naseljenog mjesta protivno članku 3. stavku 5. Pravilnika o izvanaerodromskom slijetanju i uzlijetanju helikopterom («Narodne novine» broj 52/12) i protivno članku 177. stavku 2. Pravilnika o letenju zrakoplovom («Narodne novine» broj 109/09), a u svezi s člankom 13. Zakona o zračnom prometu - prekršaj iz članka 156. stavak 1. Zakona o zračnom prometu.
4. Neovlaštenog upravljanja mikrolakim zrakoplovom bez posjedovanja dozvole pilota za upravljanjem zrakoplovom i bez posjedovanja dopuštenja za letenje predmetnim zrakoplovom - stjecaj prekršaja iz članka 150. stavak 1. točka 24. i članka 150. stavka 1. točke 10. Zakona o zračnom prometu.

Prekršajni postupci u kojima je Agencija izdala prekršajne naloge zbog:

1. Pogrešnog označavanja pošiljke koja sadrži nedeklariranu opasnu robu (UN 1866 Otopinu smole (*Resin solution*), a koja je upućena na prijevoz zrakom, kao općim teretom koji ne sadržava opasnu robu - prekršaj iz članka 49. stavak 1. Zakona o prijevozu opasnih tvari («Narodne novine» broj 79/07), a u vezi članka 9. i članka 13. Pravilnika o uvjetima i načinu prijevoza opasnih roba zrakom («Narodne novine» broj 30/13) i odredbi: 5;1.1, 5;4.1 i 1;4.2.7 Tehničkih instrukcija za siguran prijevoz opasnih roba zrakom.
2. Prepakiranja opasne robe (UN 1866 Otopinu smole (*Resin solution*), iz originalne ambalaže proizvođača opasne robe, u manju ranije korištenu, neodgovarajuću ambalažu koju je imao na raspolaganju, a koja je upućena na prijevoz zrakom - prekršaj iz članka 49. stavak 1. Zakona o prijevozu opasnih tvari («Narodne novine» broj 79/07), a u vezi članka 7. i članka 13. Pravilnika o uvjetima i načinu prijevoza opasnih roba zrakom («Narodne novine» broj 30/13) i odredbi: 1;1.2, 4;1.1.1 i 1;4.2.7 Tehničkih instrukcija za siguran prijevoz opasnih roba zrakom.

3.1.3 Aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa

Osim nadzora zaštite civilnog zračnog prometa, aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa uvjetovane su određenim brojem neplaniranih, izvanrednih događaja i promjenama stanja zaštite civilnog zračnog prometa na međunarodnoj i regionalnoj razini. U funkciji tzv. „nadležnog tijela“ u domeni zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj ostvarene su aktivnosti u područjima zakonodavstva i normativnog uređenja, suradnje s tijelima koja čine sustav zaštite civilnog zračnog prometa, uključujući i međunarodnu razinu, preventivnih mjera zaštite, tehničke opreme i infrastrukture za zaštitu zračnog prometa praćenja, odnosno općenito praćenja primjene Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa te osposobljavanja za zaštitu civilnog zračnog prometa.

I. ZAKONODAVSTVO I NORMATIVNO UREĐENJE

Proces unaprjeđenja i usklađenja zakonodavnog okvira Republike Hrvatske u domeni zaštite civilnog zračnog prometa s europskim regulatornim aktima te međunarodnim standardima i preporučenom praksom nastavljen je i tijekom 2012. godine aktivnostima u izradi, donošenju, evaluaciji i prijevodu akata, s naglaskom na:

1. Analizu postojećih razlika u odnosu na važeća izdanja ICAO Annex-a 17 i Annex-a 9 u dijelu koji se odnosi na zaštitu civilnog zračnog prometa;
2. Prijedlog izmjena teksta i odredbi Pravilnika o izvješćivanju i istraživanju događaja koji ugrožavaju sigurnost te nesreća i ozbiljnih nezgoda zrakoplova («Narodne novine» broj 138/09), u cilju normativnog uređenja izvještajnih elemenata sustava reakcije na djela ometanja odnosno ugrožavanja sigurnosti leta zrakoplova laserima;
3. Informaciju o stanju implementacije Uredbe (EU) broj 272/2009, odnosno zaštitnih pregleda tekućina, aerosola i gelova (tzv. LAGs-a) u ručnoj prtljazi putnika temeljem zahtjeva Europske komisije;
4. Nove Uredbe EU u području zaštite civilnog zračnog prometa – aktivnosti tehničke redakture prijevoda;
5. Prijedloge i mišljenja o nacrtu teksta ASO-a o izvanaerodromskom slijetanju hidroaviona;
6. Mišljenje i prijedloge na nacrt teksta novog Zakona o policiji, u kontekstu utjecaja na ovlasti i poslove Agencije;
7. Prijedlog teksta novog Pravilnika o letenju;
8. Mišljenje i prijedloge na nacrt teksta Zakona o kritičnoj infrastrukturi, kojim se određuju sustav i mjere zaštite kritične infrastrukture na nacionalnoj i europskoj razini;
9. Nacrt novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 3;
10. Nacrt novog Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 1.

Nadzor provedbe NPZCZP-a kontinuirana je aktivnost i obveza Agencije temeljem članka 116. Zakona o zračnom prometu. Utvrđeni su operativni nedostaci programa, područja u kojima je potrebno regulatorno unaprjeđenje kao i potreba konačnog usklađenja sa zakonodavnim okvirom Europske unije. Navedeno, pored potrebe implementacije novih instrumenata određenih Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 84/11) uvjetovalo je potrebu izrade novog Nacionalnog programa.

Naime, donošenjem Izdanja 2 Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa Republike Hrvatske, početkom 2010. godine, obavljeno je usklađivanje s relevantnom EU regulativom u domeni zaštite civilnog zračnog prometa u cilju ispunjavanja obveza prihvaćenih sporazumom o uspostavi Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA Sporazum). Nacrt teksta Izdanja 2 Nacionalnog programa izradila je *ad hoc* radna grupa Agencije, a donijela Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Nacionalnog povjerenstva za zaštitu civilnog zračnog prometa, u veljači 2010. godine.

U sklopu intenzivnog razvoja regulatornog okvira EU u domeni zaštite civilnog zračnog, ostvarenog u proteklom razdoblju, donijet je značajan broj novih regulatornih akata koji uključuju Uredbu (EU) broj 185/2010, kojom se propisuju detaljne mjere za implementaciju zajedničkih osnovnih standarda zaštite civilnog zračnog prometa, određenih Uredbom (EZ) broj 300/2008. Osim navedenog akta na snagu je stupio i veći broj izmjena i dopuna osnovnih standarda zaštite civilnog zračnog prometa, ali i detaljnih mjera za implementaciju zajedničkih osnovnih standarda.

Na nacionalnoj razini, donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 84/11), uvjetovana je normativna implementacija sljedećih bitnih instrumenata za primjenu ovlasti i odgovornosti „nadležnog tijela“ u domeni zaštite civilnog zračnog prometa kao i odgovornosti pojedinih subjekata zaštite:

1. Statusa Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo kao „nadležnog tijela“ u domeni zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj definiran pravnom normom na razini zakona;
2. Institut „direktive“ u domeni zaštite civilnog zračnog prometa, koji služi kao instrument za nalog obvezujuće aktivnost, čije poduzimanje se nalaže onome kome je usmjerena kako bi se osigurala ili ponovno uspostavila prihvatljiva razina zaštite zračnog prometa, kada postoje dokazi na temelju kojih se može zaključiti da je ista ugrožena;
3. Uvedena međusobna neovisnost programa zaštite civilnog zračnog prometa i programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa;
4. Promjena nadležnosti za zaštitni pregled putnika i ručne prtljage, s prijelaznim razdobljem od 36 mjeseci tijekom kojega operatori aerodroma moraju preuzeti operativnu primjenu i nadležnosti od Ministarstva unutarnjih poslova;
5. Provjera podobnosti osobe, tzv. *background check* za osobe koje obavljaju određene poslove zaštite u zaštitno ograničenim područjima aerodroma, definiran pravnom normom na razini zakona.

Uvažavajući navedeno, ali i obveze Republike Hrvatske u procesu dostizanja statusa punopravne članice Europske unije, Agencija je pokrenula, temeljem zakonom određenih ovlasti i nadležnosti, postupak izrade nacrtu tekstova novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa (Izdanje 3) i novog Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, u skladu s nacionalnim planom usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije.

Tijekom izvještajnog razdoblja izrađeni su prijedlozi nacrtu novog Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 1 i novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 3. Nacrti su tijekom mjeseca prosinca 2012. godine dostavljeni Nacionalnom povjerenstvu za zaštitu civilnog zračnog prometa na usvajanje i postupak donošenja. Dana 21. ožujka 2013. godine, Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku o donošenju Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa (Izdanje 3) te Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa (Izdanje 1).

Također, temeljem ovlasti dodijeljenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa te potreba određenih operativnom primjenom Zakona o zračnom prometu, zbog činjenice kako su mjere zaštite propisane Nacionalnim programom neproporcionalne te se iz objektivnih razloga ne mogu primijeniti, izrađen je i ustanovljen model mjera zaštite za tzv. „male“ zračne luke. Modelom, koji predstavlja novost u sustavu zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, određene su odgovarajuće mjere koje osiguravaju adekvatnu razinu zaštite na tzv. „malim“ aerodromima, ali i u odnosu na operacije općeg zrakoplovstva u velikim zračnim lukama, te predstavljaju matricu/osnovu za izradu planova zaštite navedenih aerodroma. Inicijativom se ujedno i operacionalizira Uredba (EU) broj 1254/2009 o odstupanjima od zajedničkih osnovnih standarda zaštite te

mogućnosti određivanja alternativnih mjera zaštite za određene kategorije aerodroma, implementacije koje je u tijeku i u većem broju država članica EU.

Tijekom izvještajnog razdoblja obavljene su aktivnosti operativne implementacije modela, odnosno predstavljanja modela i specifičnih mjera zaštite za pojedine kategorije aerodroma. Temeljem predstavljenog modela, za sljedeće aerodrome zatraženi su konkretni sadržaji planova zaštite, a koji su operatorima i dostavljeni:

1. Varaždin
2. Campanož
3. Sopot-Vinkovci

II. SUSTAV ZAŠTITE/SURADNJA S NADLEŽNIM TIJELIMA

U odnosu na sustav zaštite i suradnju s tijelima nadležnim za mjere zaštite, naglasak u aktivnostima i nadalje je usmjeren na ustanovljavanje i operacionalizaciju funkcije „nadležnog tijela“, odnosno primarno koordinaciju rada tijela nadležnih u pojedinim segmentima zaštite zračnog prometa kao i na nadzor operativne provedbe preventivnih mjera zaštite.

S Ministarstvom unutarnjih poslova ostvarena je suradnja na regulatornoj i operativnoj razini, posebno u segmentu kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa. Naglasak je potrebno staviti na suradnju u sklopu ECAC programa pomoći zemljama članicama kroz koju je Agencija inicirala zajedničku aktivnost u cilju izrade metodološkog priručnika za obavljanje mjere kontrole kvalitete – testa zaštite. Tijekom izvještajnog razdoblja obavljena je evaluacija konačnog nacрта teksta Protokola testiranja uz potrebna unaprjeđenja. Protokol testiranja predstavlja sredstvo za standardizaciju postupaka testiranja i instrument koji omogućava statističko i analitičko praćenje rezultata testiranja.

U području osposobljavanja za zaštitu civilnog zračnog prometa nastavljene su, u koordinaciji s Policijskom akademijom, aktivnosti u sklopu inicijative za uređenje sustava osposobljavanja i certificiranja pasa za detekciju eksploziva, koji su novim EU zakonodavstvom određeni kao jedna od službenih metoda/sredstva za zaštitne preglede. Model će se regulirati novim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa.

Također, s Policijskom akademijom ostvarene su bilateralne aktivnosti u cilju uspostave sustavnog i planskog pristupa osposobljavanju RTG operatera, u kontekstu prijenosa ovlasti za obavljanje zaštitnih pregleda putnika i ručne prtljage na operatore aerodroma, posljedične povećane potrebe za osposobljavanjem u tom području te objektivnih organizacijskih zapreka za obavljanje obuke RTG operatera, zbog kojih temeljno osposobljavanje nije obavljeno u dužem razdoblju. Kroz inicijativu utvrđene su konkretne potrebe pojedinih operatora aerodroma te dinamika osposobljavanja, temeljnog i obnove znanja, tijekom prijelaznog razdoblja za prijenos ovlasti za obavljanje zaštitnog pregleda putnika i ručne prtljage. Posljedično, obavljen je i jedan tečaj temeljnog osposobljavanja za RTG operatera, čime su zadovoljene trenutne potrebe operatora aerodroma.

U suradnji s nadležnom ustrojstvenom jedinicom aerodromske policije u Ravnateljstvu policije, Službom pomorske i aerodromske policije, Odjel zaštite zračnog prometa sudjelovao je u utvrđivanju i ocjeni platformi za primjenu tzv. API sustava (*Advanced Passenger Information System*) u Republici Hrvatskoj te je uputio obavijest međunarodnoj udruzi zračnih prijevoznika IATA o početku operativne primjene.

Također, u smislu pomoći navedenoj jedinici upućena su mišljenja i prijedlog kriterija za određivanje područja graničnog prijelaza, što je zakonom propisana obveza u nadležnosti MUP-a.

U skladu s nadležnostima određenim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa i funkcijom „nadležnog tijela“ ostvarena je aktivna suradnja tijela nadležnih za procjenu prijetnji civilnom zračnom prometu, SOA-e, MUP-a i Agencije, uz sudjelovanje predstavnika operatora zrakoplova i aerodroma. U koordinaciji Agencije, održavani su redoviti tjedni sastanci ili usmene konzultacije, s ciljem utvrđivanja i upoznavanja s razinom prijetnje te donošenja odgovarajućih i adekvatnih mjera reakcije ili dodatnih mjera zaštite.

U dijelu suradnje s ostalim nadležnim tijelima u Republici Hrvatskoj, u Agenciji je održan i inicijalni radni sastanak s predstavnikom Županijskog državnog odvjetništva Velika Gorica, MUP-a i nacionalnog zračnog prijevoznika s ciljem unaprjeđenja primijenjenih operativnih postupaka, odnosno načina izvješćivanja tijela nadležnih za utvrđivanje konkretnih osoba/objekata vezanih uz ugrožavanje sigurnosti leta zrakoplova usmjeravanjem laserske zrake prema zrakoplovu, mogućih kvalifikacija događaja te varijanti daljnjih postupaka. Intencija je formaliziranje sustava reakcije i potvrda primjenjivih kaznenih instrumenata odnosno kvalifikacije događaja.

Suradnja, na konzultativnoj razini je ostvarena i s pravnim osobama za zaštitarsku djelatnost, konzultacijama o budućim zahtjevima za ustrojstvo takvih subjekata obzirom na potencijalno preuzimanje poslova zaštitnog pregleda putnika i ručne prtljage

Na međunarodnoj razini ostvareno je sudjelovanje u radu Regulatornog odbora Europske komisije za zaštitu civilnog zračnog prometa (*Regulatory Committee for Civil Aviation Security*), sa statusom promatrača – predstavnika Republike Hrvatske.

Također, u koordinaciji s ECAC-om, tijekom izvještajnog razdoblja ostvareno je aktivno sudjelovanje predstavnika Odjela zaštite zračnog prometa u radu sljedećih radnih skupina ECAC *Security Forum*-a, u cilju efikasnijeg i kvalitetnijeg prihvaćanja i prijenosa prakse i iskustava u primjeni EU zakonodavstva:

1. Radna grupa za osposobljavanje - *Training Task Force* (TTF),
2. Radna grupa za operativne upute - *Guidance Material Task Force* (GMTF).

Predstavnik Odjela zaštite zračnog prometa sudjelovao je na radionici i seminaru pod nazivom *ATM Security Oversight by National Supervisory Authorities*, organiziranom u suradnji Agencije i EUROCONTROL-a, u cilju predstavljanja sustava, obveza kao i modela nadzora u području ATM *Security*-a, segmenta zaštite civilnog zračnog u kojemu još nisu potpuno i jedinstveno uređeni modeli zaštite i kriteriji nadzora. Seminar je rezultirao inicijalnim paketom/modelom dokumenata i mjera koji čine sustav nadzora u području ATM *Security*-a od strane Nacionalnog nadzornog tijela (*National Supervisory Authority – NSA*).

Uspostavljena je i kontinuirana koordinacija i suradnja s nadležnim službama izraelskog zračnog prijevoznika EL AL, u cilju podrške i organizacije posebnih mjera zaštite odnosno provedbe bilateralnog sporazuma o zračnom prometu.

III. MJERE ZAŠTITE I POSEBNI PROGRAMI ZAŠTITE

Nadzor primjene mjera zaštite civilnog zračnog prometa obavljen je kontinuiranim praćenjem operativne prakse i analizom podataka, uključujući i podatke prikupljene mjerama kontrole kvalitete.

Tijekom izvještajnog razdoblja, u cilju postizanja i održavanja adekvatne razine kvalitete primijenjenih mjera zaštite civilnog zračnog prometa izdani su sljedeći bitni nalozi:

1. Nalog o primjeni dodatnih mjera zaštite – procjenom ugroženosti civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj obavljenom dana 26. siječnja 2012. godine utvrđeno je kako postoje uvjeti za snižavanje razine

- i opsega trenutno primijenjenih dodatnih mjera zaštite, u odnosu na mjere naložene krajem mjeseca prosinca 2011. godine, u kontekstu pronađenih zabranjenih sredstava u ZL Zagreb,
2. Nalog o primjeni dodatnih mjera zaštite - procjenom ugroženosti civilnog zračnog prometa obavljenom dana 12. srpnja 2012. godine obuhvaćeni su i potencijalni utjecaji Olimpijskih igara, koje su se održale u Londonu, Velika Britanija, u razdoblju od 27. srpnja do 12. kolovoza 2012. godine. Uz zaključak kako nisu postojeći i poznati konkretni utjecaji na sigurnost civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, ocijenjeno je kako trenutno primijenjene dodatne mjere osiguravaju odgovarajuću razinu zaštite,
 3. Temeljem procjene ugroženosti civilnog zračnog prometa, obavljene dana 19. srpnja 2012. godine, u odnosu na potencijalne prijetnje/utjecaje u kontekstu terorističkog djela počinjenog nad izraelskim državljanima dana 18. srpnja 2012. godine, u ZL Burgas, Burgas, Republika Bugarska, naložena je primjena dodatnih mjera zaštite prilikom prihvata i otpreme zrakoplova na letovima prema/iz Izraela.

Temeljem obveza i nadležnosti određenih Zakonom o zračnom prometu, Odjel zaštite zračnog prometa odobrio je programe zaštite i temeljnog osposobljavanja za zaštitu:

1. ZRAČNE LUKE:
 - 5 odobrenja Programa zaštite
 - 1 odobrenja revizije Nastavnog plana za temeljnu obuku u zaštiti CZP
2. DOMAĆI ZRAČNI PRIJEVOZNICI:
 - 2 odobrenja Programa zaštite
3. OSTALI SUBJEKTI KOJI PRIMJENJUJU MJERE ZAŠTITE:
 - 1 odobrenja Programa zaštite

U dijelu normativnog uređenja sustava zaštite civilnog zračnog prometa inicirana je i naložena, tijekom 2011. godine, temeljem utvrđenih nedostataka kao i obveze određene Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, sustavna izrada i implementacija programa zaštite za sve subjekte koji primjenjuju standarde zaštite, a posluju na području unutar ili izvan zračne luke i opskrbljuju proizvodima ili pružaju usluge na području zračne luke ili preko te zračne luke.

U odnosu na subjekte koji primjenjuju mjere zaštite potrebno je naglasiti da je odobrenjem programa zaštite tvrtke NEWREST, ZL Dubrovnik, tijekom 2012. godine inicijalno/prvi puta utvrđen program zaštite za aerodromskog dobavljača.

Proces normativnog uređenja aktivnosti zaštite navedene kategorije subjekata proširen je i na nacionalnu naftnu kompaniju - INA, koja svojim avioservisima predstavlja aerodromskog dobavljača za opskrbu gorivom. U koordinaciji s Odjelom zaštite zračnog prometa, temeljem predloženog modela programa zaštite, nadležna služba tvrtke izradila je nacrt korporacijskog programa zaštite, koji je u postupku ocjene usklađenosti s Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa.

Također, sukladno standardu određenom ICAO Doc 8973 te nalazu/zahtjevu ICAO nadzora zaštite obavljenog 2008. godine, Odjel je odobrio/prihvatio i Planove zaštite 65 stranih zračnih prijevoznika koji obavljaju operacije u Republici Hrvatskoj.

Odobrenja programa zaštite domaćih zračnih luka i zračnih prijevoznika te nastavnih planova za osposobljavanje u području zaštite obavljena su u upravnom postupku.

IV. TEHNIČKA OPREMA I INFRASTRUKTURA ZA ZAŠTITU CIVILNOG ZRAČNOG PROMETA

Temeljem odredbi članka 76. Zakona o zračnom prometu i članka 2.1.3 Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2, kao bitne aktivnosti u izvještajnom razdoblju potrebno je navesti ustanovljavanje i kontinuitet suradnje s projektantima i investitorom izgradnje novog putničkog terminala ZL Zagreb.

Kroz evaluaciju varijanti idejnog projekta putničkog terminala u ZL Zagreb inicijalno su primijenjeni infrastrukturni/tehnički kriteriji određeni u ICAO Doc 8973 (*Aviation Security Manual*), u dijelu tzv. zaštite nadziranog područja i samog terminala. Razlog je stanje potpune normativne neuređenosti tog segmenta u hrvatskom zakonodavnom okviru, koja će se otkloniti novim izdanjem Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa. Izdana je suglasnost na idejni projekt novog putničkog terminala ZL Zagreb.

U okviru aktivnosti Nacionalnog povjerenstva za zaštitu civilnog zračnog prometa pokrenuta je inicijativa za sustavno rješenje nabave zaštitne opreme za zaštitne preglede tekućina, aerosola i gelova, za koju je rok primjene kod pojedinih kategorija/tokova putnika određen EU zakonodavnim okvirom (početak 2014. godine).

Također, izdano je odobrenje za izvođenje radova izmjene prostora graničnog prijelaza i mjesta zaštitnog pregleda putnika i ručne prtljage u ZL Rijeka, prema dostavljenoj dokumentaciji kojom su definirane planirane izmjene prostora putničkog terminala, rasporeda tehničke opreme, prostorija i objekata za zaštitu civilnog zračnog prometa i graničnu kontrolu te postupaka za osiguranje adekvatne razine zaštite civilnog zračnog prometa tijekom radova.

ZL Rijeka dano je i pozitivno mišljenje na zahtjev o fotografiranju aerodromske infrastrukture za izradu 3D modela zračne luke, kao dijela računalne aplikacije – simulatora letenja. Fotografiranje je obavila mađarska pravna osoba LH Simulations. Mišljenje je dano u kontekstu normi kojima se uređuje zaštita civilnog zračnog prometa.

V. OSPOSABLJAVANJE

U području osposobljavanja, osim suradnje s Policijskom akademijom, bitne aktivnosti u izvještajnom razdoblju ostvarene se u dijelu uspostavljanja nadzora sustava osposobljavanja i certificiranja RTG operatera, kao jednog od bitnih zadataka koji se uvodi temeljem obveza određenih na razini međunarodnih standarda i preporučene prakse, EU regulatornih akata (certificiranje od strane nadležnog tijela ili u ime nadležnog tijela) te konkretnog stanja. U Republici Hrvatskoj status 1 ovlaštene organizacije za osposobljavanje RTG operatera posjeduje samo Policijska akademija, uz postojeće kapacitativne poteškoće.

Provedbenim projektom u 2012. godini planirane su i obavljene sljedeće ključne aktivnosti u dijelu osposobljavanja:

1. Temeljno osposobljavanje za RTG operatera – osposobljavanje 1 inspektora Odjela za RTG operatera, u cilju dostizanja potrebnog opsega znanja za nadzor i razvoj programa osposobljavanja u području zaštite civilnog zračnog prometa te metodoloških priručnika;
2. Nabava sredstva za certificaciju RTG operatera – obavljena analiza i odabir sredstva/aplikacije za certificiranje RTG operatera (Casra X-ray CAT – *Competency Assessment Test*), tijekom prosinca 2012. godine, koje će se integrirati u postupak certificiranja RTG operatera tijekom 2013. godine.

Osim navedenih aktivnosti tijekom 2012. godine obavljeno je, u sklopu provedbenog projekta implementacije SeMS, i osposobljavanje 1 zrakoplovnog inspektora u području SeMS-a, zbog prijenosa znanja na cjelokupni operativni sastav Odjela te stvaranja pretpostavki za implementaciju na operativnoj razini.

3.1.4 Projekt implementacije mjera zaštite u području upravljanja zračnom plovidbom (ATM Security)

Međunarodnim standardima i preporučenom praksom (ICAO Annex 17 i ECAC Doc 30 Part II) uređeno je novo područje odnosno nove obveze država članica međunarodnih organizacija nadležnih u području zaštite civilnog zračnog prometa od djela nezakonitog ometanja, tzv. zaštita u području upravljanja zračnom plovidbom - ATM Security.

Mjere su određene u sljedećim područjima:

1. ljudski potencijali;
2. fizička zaštita (infrastruktura);
3. zaštita informacijsko komunikacijske tehnologije, uključujući i IT sustave;

Projektom operativne implementacije mjera zaštite u području upravljanja zračnom plovidbom u 2012. godini planirane su sljedeće ključne aktivnosti:

1. Normativno uređenje odnosno definicija mjera, kriterija i nadležnosti – obavljeno; kroz izradu novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 3;
2. Snimanje stanja i ocjena usklađenosti postojećih/primijenjenih mjera na objektima u nadležnosti – obavljeno kroz inicirane aktivnosti s ustrojstvenom jedinicom HACZ, Sektorom nadzora usluga u zračnoj plovidbi;
3. Snimanje stanja i procjena aktivnosti u dijelu ljudskih potencijala (proces provjere podobnosti - u koordinaciji s MUP-om i HKZP-om) – uvjetovan donošenjem novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa.

Daljnja realizacija izravno je uvjetovana donošenjem novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa. Projekt operativne implementacije nastavit će se i tijekom 2013. godine, kao dio aktivnosti u operativnoj implementaciji novog NPZCZP-a.

3.1.5 Projekt implementacije Sustava upravljanja zaštitom (SeMS) u području civilnog zračnog prometa

Uvođenje Sustava upravljanja zaštitom (*Security Management System* – SeMS) temelji se na potrebi strukturiranog pristupa upravljanjem zaštitom civilnog zračnog prometa, na svim razinama, a služi kao sredstvo sustavne integracije upravljanja rizikom u području zaštite u svakodnevne radne operacije. SeMS je potrebno ustrojiti/izgraditi na postojećim procedurama i operativnim praksama u cilju usvajanja najboljih standarda.

Projektom implementacije u 2012. godini planirane su sljedeće ključne aktivnosti:

1. Normativno uređenje – obavljeno kroz izradu novog NPZCZP-a, Izdanje 3;
2. Temeljno osposobljavanje zrakoplovnih inspektora Odjela – planirano osposobljavanje 1 inspektora tijekom mjeseca lipnja 2012. godine. Osposobljavanje je obavljeno u mjesecu studenom 2012. godine, zbog odgode organizacije za osposobljavanje (IATA);
3. Implementacija na razini Odjela – u tijeku;
4. Plan za implementaciju na operativnoj razini – inicijalno u sklopu godišnjeg radnog sastanka *security managera*, prosinac 2012. godine, odgođeno za 2013. godinu kada se očekuje usvajanje novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa. Također, inicirana je mogućnost pružanja osposobljavanja/radionice za operativnu implementaciju od strane ECAC/IATA tijela/eksperata u Republici Hrvatskoj, tijekom 2013. godine, na razini osoba odgovornih za zaštitu kod operatora aerodroma/zrakoplova.

Daljnja realizacija izravno je uvjetovana donošenjem novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa i odgodom temeljnog osposobljavanja. Projekt operativne implementacije nastavit će se i tijekom 2013. godine.

3.1.6 Projekt informacijske sigurnosti

Agencija je dužna, kao pravna osoba s javnim ovlastima, ustrojiti sustav zaštite klasificiranih i neklasificiranih podataka propisan Zakonom o informacijskoj sigurnosti («Narodne novine» broj 79/07) i Zakonom o tajnosti podataka («Narodne novine» broj 79/07 i 86/12).

Sustav zaštite, kojim se uređuju način i provedba zaštite, ustrojava se za sva područja informacijske sigurnosti:

- sigurnosna provjera,
- fizička sigurnost,
- sigurnost podatka,
- sigurnost informacijskog sustava,
- sigurnost poslovne suradnje.

Agencija je zaprimila, tijekom 2010., 2011. i 2012. godine ukupno 37 neklasificiranih dokumenata NATO-a, putem nadležne ustrojstvene jedinice Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture koja ima status i funkciju nadležne kontrolne točke.

Tijekom izvještajnog razdoblja završene su aktivnosti pribavljanja potrebnih sigurnosnih uvjerenja za sve radnike koji u okviru dodijeljenih poslova ostvaruju pristup ili stvaraju klasificirane podatke, ukupno 25 radnika Agencije. Unaprijeđene su i uređene, u skladu s provedbenim propisima, interne evidencije takvih dokumenata.

U dijelu izrade internih provedbenih akata obavljene su konzultacije, s nadležnim tijelima – Uredom Vijeća za nacionalnu sigurnost i nadležnom ustrojstvenom jedinicom Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, o potrebi i pravnoj osnovi za izradu internog pravilnika kojim se određuje sustav zaštite podataka. Opcija je izmjena važećih pravilnika Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture. Uvažavajući trenutno stanje kao rješenje nameće se izrada internog pravilnika Agencije.

U komponenti programske zaštite podataka obavljene su konzultacije i sastanci u cilju odabira podrške za realizaciju elektronskog potpisa, kojim se treba osigurati integritet i djelomično zaštita podataka. Inicijalno, ponude su prikupljene u cilju otklanjanja ICAO USOAP nalaza AGA 07. U cilju racionalnog odabira ponude se razmatraju i u kontekstu općih zahtjeva i načela zaštite podataka, kako bi se u konačnici realiziralo integralno rješenje.

3.1.7 Licenciranje zrakoplovnog osoblja

U 2012. godini, Odjel školstva i licenciranja je obavljao poslove licenciranja zrakoplovnog osoblja (izdavanje, obnavljanje, priznavanje i produžavanje valjanosti dozvole, ovlaštenja i posebne ovlasti). Radi davanja uvida u opseg poslova u nadležnosti Odjela vezano uz licenciranje zrakoplovnog osoblja koje se provodi kontinuirano, prikazan je broj važećih dozvola, prema vrsti dozvole, u pregledu kako slijedi:

VRSTA DOZVOLE	VAŽEĆE DOZVOLE		UKUPNO
DOZVOLA ČLANA LETAČKE POSADE – AVION - JAR FCL 1 -	PPL(A)	302	694
	CPL(A)	127	
	ATPL(A)	265	
DOZVOLA ČLANA LETAČKE POSADE – HELIKOPTER - JAR FCL 2 -	PPL(H)	0	21
	CPL(H)	19	
	ATPL(H)	2	
KONTROLA ZRAČNOG PROMETA	ATC	255	277
	ATC - student	22	
ODRŽAVANJE ZRAKOPLOVA	PART 66	303	303
ZDRAVSTVENA SPOSOBNOST	Kategorija 1	516	1.333
	Kategorija 2	187	
	Kategorija 3	233	
	Kategorija 2 nacionalna	397	
UKUPNO			2.628

Tablica 3: Pregled evidentiranih dozvola zrakoplovnog osoblja u 2012. godini

3.1.8 Aktivnosti u području generalne avijacije

Tijekom 2011. i 2012. godine, Agencija je provodila aktivnosti na unaprjeđenju stanja u području generalne avijacije, a naročito mikrolakog zrakoplovstva. Agencija je uložila veliki napor u izradi nacrtu prijedloga propisa za donošenje nove regulative u području balonarstva, jedriličarstva, ovjesnog jedriličarstva i parajedriličarstva, te padobranstva. Odjel generalne avijacije nadležan je, pored ostalog, i za licenciranje pilota generalne avijacije. U pregledu koji slijedi, prikazan je broj izdanih/važećih/isteklih dozvola, odnosno ovlaštenja prema vrsti dozvole, odnosno ovlaštenja.

	VRSTA DOZVOLE / OVLAŠTENJA	BROJ IZDANIH DOZVOLA / OVLAŠTENJA	VAŽEĆE DOZVOLE / OVLAŠTENJA	ISTEKLE DOZVOLE / OVLAŠTENJA
PADOBRANCI	Dozvola padobranca	528	205	323
	Ovlaštenje - Nastavnik padobranstva	74	51	23
JEDRILICE	Dozvola pilota jedrilice	199	74	125
	Ovlaštenje - Nastavnik pilota jedrilice	45	20	25
	Ovlaštenje - IMC Flying	40	23	17
	Ovlaštenje - Acrobatic Flying	4	2	2
BALONI	Dozvola pilota balona	5	5	0
	Ovlaštenje - Nastavnik pilota balona	1	1	0
PARAJEDRILICE	Dozvola pilota parajedrilice	270	258	12
	Ovlaštenje - Učitelj pilota parajedrilice	30	30	0
	Ovlaštenje - Tandem pilot	30	30	0
	Ovlaštenje - Pokusni pilot	0	0	0
OVJESNE JEDRILICE	Dozvola pilota ovjesne jedrilice	63	62	1
	Ovlaštenje - Učitelj pilota ovjesne jedrilice	2	2	0
	Ovlaštenje - Tandem pilot	0	0	0

	VRSTA DOZVOLE / OVLAŠTENJA	BRJ IZDANIH DOZVOLA / OVLAŠTENJA	VAŽEĆE DOZVOLE / OVLAŠTENJA	ISTEKLE DOZVOLE / OVLAŠTENJA
	Ovlaštenje - Pokusni pilot	0	0	0
MIKROLAKI ZRAKOPLOVI	Dozvola pilota MLZ klase I	13	13	0
	Dozvola pilota MLZ klase II	39	39	0
	Ovlaštenje - Učitelj pilota MLZ klase I	1	1	0
	Ovlaštenje - Učitelj pilota MLZ klase II	9	8	1
UKUPNO		1.117 dozvola	656 dozvola	461 dozvola
		236 ovlaštenja	168 ovlaštenja	68 ovlaštenja

Tablica 4: Pregled evidentiranih dozvola i ovlaštenja pilota generalne avijacije u 2012. godini

Stupanjem na snagu Pravilnika o padobranstvu («Narodne novine» broj 11/12), Pravilnika o osposobljavanju, ispitima, dozvolama i ovlaštenjima pilota jedrilice («Narodne novine» broj 46/11), Pravilnika o osposobljavanju, ispitima, dozvolama i ovlaštenjima pilota balona («Narodne novine» broj 29/11) te Pravilnika o uvjetima i načinu uporabe ovjesne jedrilice i para jedrilice («Narodne novine» broj 58/11), uz postojeći Pravilnik o uvjetima i načinu uporabe mikrolakih zrakoplova («Narodne novine» broj 56/08), u 2012. godini su stvoreni preduvjeti da se licenciranje pilota generalne avijacije uredi na primjereniji način u skladu s njihovim potrebama, a u cilju povećanja sigurnosti letenja ove značajne populacije civilnog zrakoplovstva.

Dodatno, tijekom 2012. godine uloženi su napor u stvaranje preduvjeta za omogućavanje izvođenja operacija mikrolakim zrakoplovima. Objavljena je naredba o zrakoplovnoj sigurnosti (Air Safety Order - ASO - 2012-008 - Stjecanje dozvole pilota mikrolakog zrakoplova klase I, stjecanje ovlaštenja učitelja letenja mikrolakog zrakoplova klase I) kojom je omogućeno stjecanje dozvole pilota mikrolakih zrakoplova temeljem JAR-FCL dozvole pilota aviona, te pripadajućih ovlaštenja za instruktore, što je bio jedan od razloga nemogućnosti pokretanja osposobljavanja. U dijelu održavanja definirani su predlošci za izradu programa održavanja za mikrolake zrakoplove kako bi se vlasnicima omogućilo jednostavnije ishođenje odobrenja, a što je istovremeno s primjenom propisa za održavanje mikrolakih zrakoplova stvorilo preduvjete za provedbu provjera plovidbenosti. Donošenjem novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja Hrvatskog registra civilnih zrakoplova («Narodne novine» broj 137/12) omogućen je upis do sad neregistriranih mikrolakih zrakoplova u Hrvatski registar civilnih zrakoplova, uz olakšice vezano uz obvezu dokazivanja vlasništva i carinjenja zrakoplova. Tijekom 2012. godine započet je rad na izmjeni koncepta Pravilnika o mikrolakim zrakoplovima koji će regulirati operacije i licenciranje mikrolakih i drugih sportskih zrakoplova (do određene težine i koji ne spadaju u nadležnost EASA-e).

Temeljem analize situacije u području općeg zrakoplovstva/generalne avijacije, Agencija je u lipnju 2012. godine pokrenula inicijativu prema resornom Ministarstvu za promjenu strategije, odnosno za promjenu nacionalnog sustava civilnog zrakoplovstva u dijelu općeg zrakoplovstva/generalne avijacije, na način da se izvrši prijenos određenih ovlasti iz domene sportskog zrakoplovstva s Agencije na Hrvatski zrakoplovni savez (HZS).

Ministarstvo je nadležno za prijedlog izmjena Zakona, temeljem kojih bi se redistribuirale ovlasti u području zračnog prometa, te ovisi o odluci Ministarstva da li će se izvršiti predloženi transfer ovlasti. Ukoliko do transfera ovlasti dođe, bit će nužne i organizacijske promjene unutar Agencije (najvjerojatnije ukidanje Odjela generalne avijacije).

Cijeli projekt bi trebao rezultirati dugoročnim rješenjem sustava civilnog zrakoplovstva u domeni generalne avijacije, te povećanjem sigurnosti tog dijela zrakoplovstva kroz veći utjecaj HZS-a u dijelu školovanja, licenciranja i širenja „just culture“.

3.1.9 Certifikacija

Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije

Odjel letačkih operacija

Tijekom 2012. godine nisu certificirani novi operatori zrakoplova.

Tijekom 2012. godine certifikat je oduzet 1 operatoru koji je bio ovlašten za komercijalni zračni prijevoz, 2 operatora su prestala izvoditi operacije: 1 koji je obavljao komercijalni zračni prijevoz i 1 koji je obavljao komercijalni zračni prijevoz i radove iz zraka. 1 operatoru koji je bio ovlašten za komercijalni zračni prijevoz i radove iz zraka i 1 operatoru koji je bio ovlašten za nekomercijalne operacije sa složenim zrakoplovom na motorni pogon su istekle svjedodžbe.

Odjel plovidbenosti zrakoplova

Tijekom 2012. godine oduzeta su 2 ovlaštenja organizacijama za održavanje zrakoplova (Part 145) i 1 ovlaštenje organizaciji za vođenje kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (Part M). Nadalje, 3 certificirane organizacije su predale 2 odobrenja za održavanje zrakoplova (Part 145) i 3 odobrenja za vođenje kontinuirane plovidbenosti (Part M). U istom razdoblju certificirana je 1 organizacija za održavanje zrakoplova u skladu s Part 145 i 2 organizacije za održavanje Annex II zrakoplova.

Odjel školstva i licenciranja

Tijekom 2012. godine istekla su ovlaštenja za:

- 1 organizaciju za osposobljavanje pilota aviona u skladu s JAR-FCL (FTO), i 1 organizaciju za osposobljavanje za tip (TRTO)
- 1 operatora simulatora
- 1 centar za provjeru zdravstvene sposobnosti (AMC) i četiri ispitivača (AME-a)
- 7 ispitivača pilota

U istom razdoblju certificirana je 1 organizacija za osposobljavanje pilota aviona u skladu s JAR-FCL do razine PPL dozvole, 4 ispitivača zaprovjeru zdravstvene sposobnosti (AME) i 3 ispitivača pilota.

Odjel Generalne avijacije

Tijekom 2012. godine istekla su ovlaštenja za:

- 5 organizacija ovlaštenih za osposobljavanje padobranaca
- 2 organizacije za osposobljavanje pilota jedrilice
- 3 organizacije ovlaštene za tehnički pregled padobrana
- 1 organizaciju za osposobljavanje pilota parajedrilice

Tijekom 2012. godine certificirane su 3 organizacije za osposobljavanje pilota mikrolakog zrakoplova klase II, 1 organizacija za osposobljavanje padobranaca i 1 organizacija za osposobljavanje pilota parajedrilice.

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa

Tijekom cijele 2012. godine, Odjel aerodroma kontinuirano je, u suradnji s operatorima aerodroma, radio na procesu izdavanja Svjedodžbe aerodroma ili Odobrenja za uporabu aerodroma.

Postupak izdavanja odobrenja za uporabu aerodroma temelji se na odredbi članka 74. Zakona o zračnom prometu nakon što operator aerodroma podnese Agenciji valjan zahtjev za ishođenje. U postupku se kontrolira priložena dokumentacija dostavljena od strane operatora aerodroma, a temeljem članka 101. Zakona, dokumentacija se dodatno kontrolira od strane Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. u dijelu iz njihove nadležnosti. Nakon što se odobri dokumentacija, inspektori Odjela aerodroma izlaze na teren i nadziru primjenu propisanih sigurnosnih uvjeta za sigurno obavljanje operacija na aerodromu te nadziru primjenu Naputka o uporabi aerodroma u praksi.

Postupak izdavanja Svjedodžbe aerodroma temelji se na odredbi članka 75. Zakona o zračnom prometu te odredbama Pravilnika o uvjetima kojima mora udovoljavati operator aerodroma za izdavanje te način izdavanja Svjedodžbe aerodroma. U postupku izdavanja Svjedodžbe aerodroma, operator aerodroma Agenciji mora dostaviti Aerodromski priručnik koji je u cijelosti opisan člankom 11. te dodatkom 4. Pravilnika. Dodatno, operator aerodroma mora dostaviti i plan i program zaštite civilnog zračnog prometa koji se pregledava u Odjelu zaštite zračnog prometa. Nakon što se dokumentaciju usuglasi, inspektori Odjela aerodroma izlaze na teren i nadziru primjenu propisanih sigurnosnih uvjeta za sigurno obavljanje operacija na aerodromu te nadziru primjenu Aerodromskog priručnika u praksi.

U slučaju Odobrenja za uporabu aerodroma, jednako kao i u slučaju Svjedodžbe aerodroma, operatori aerodroma podložni su kontinuiranom nadzoru ispunjenosti propisanih sigurnosnih uvjeta.

Tijekom 2012. godine, produljene su 4 privremene Svjedodžbe aerodroma i to kako slijedi:

1. Zračna luka Rijeka (s rokom do 20. siječnja 2013.)
2. Zračna luka Brač (s rokom do 19. siječnja 2013.)
3. Aerodrom Mali Lošinj (s rokom do 20. travnja 2013.)
4. Aerodrom Lučko (s rokom do 26. listopada 2012.)

Izdano je šest odobrenja za uporabu aerodroma i to kako slijedi:

1. Aerodrom Bjelovar (s rokom do 26. ožujka 2013.)
2. Aerodrom Čakovec (s rokom do 30. ožujka 2013.)
3. Aerodrom Sopot (s rokom do 19. travnja 2013.)
4. Aerodrom Hvar (s rokom do 27. lipnja 2013.)

5. Aerodrom Sisak (s rokom do 24. ožujka 2013.)
6. Aerodrom Buševac (s rokom do 29. ožujka 2013.)

Privremena svjedodžba za aerodrom Lučko s rokom valjanosti do 26. listopada 2012. nije produljena. Operator je podnio zahtjev za izdavanje Odobrenja za uporabu. Dva aerodroma, Medulin i Koprivnica su u postupku ishoda odobrenja, i to Medulin za Svjedodžbu aerodroma, a Koprivnica za Odobrenje za uporabu.

U proteklom razdoblju obavljen je jedan inspekcijski nadzor i to operatora aerodroma Varaždin pri čemu je utvrđeno da aerodrom ne udovoljava osnovnim sigurnosnim propisima te mu je privremeno oduzeta Svjedodžba aerodroma. Nakon što je utvrđeno da je operator aerodroma naknadno ispunio propisane uvjete vraćena mu je Svjedodžba aerodroma, te je u tijeku postupak zamjene stare svjedodžbe izdane od strane Ministarstva s novom Svjedodžbom koju izdaje Agencija.

Na kraju 2012. godine, zabilježeno je sljedeće stanje:

Operator aerodroma	Broj operatora	Indeks
Trajna svjedodžba aerodroma (HACZ)	6	21%
Trajna svjedodžba aerodroma (MMPI)	1	4%
Privremena svjedodžba aerodroma	3	11%
Trajno odobrenje za uporabu aerodroma	8	29%
Privremeno odobrenje za uporabu aerodroma	6	21%
U postupku	4	14%
Ukupno:	28	100%

Tablica 5: Registrirani operatori aerodroma u Republici Hrvatskoj u 2012. godini

Jedini preostali operator aerodroma sa Svjedodžbom aerodroma izdanom od strane resornog Ministarstva je operator aerodroma Varaždin. Operator aerodroma upoznat je s obvezom transfera stare Svjedodžbe na Svjedodžbu aerodroma koju izdaje Agencija te se očekuje da će postupak biti završen tijekom 2013. godine.

Od preostalih 4 operatora aerodroma koji su „u postupku“, 3 operatora su podnijela zahtjev za izdavanje Odobrenja za uporabu aerodroma na temelju članka 74. Zakona o zračnom prometu, a 1 operator aerodroma je podnio zahtjev za izdavanje Svjedodžbe aerodroma na temelju članka 75. Zakona o zračnom prometu.

R. br.	Naziv aerodroma	Operator aerodroma	Odobrenje	Valjanost odobrenja
1.	Campanož-Medulin	Aeroklub Krila Istre	Svjedodžba aerodroma	
2.	Zabok-Gubaševo	Krapinsko-zagorski aerodrom d.o.o.	Odobrenje za uporabu	
3.	ZTC Velika Gorica	ZTC Velika Gorica	Odobrenje za uporabu	
4.	Aerodrom Lučko	Aeroklub Zagreb	Odobrenje za uporabu	

Tablica 6: Popis aerodroma u postupku registracije

Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi

U Republici Hrvatskoj jedan je pružatelj usluga u zračnoj plovidbi (Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o.) koji je certificiran 2009. godine i certifikat je izdan na neodređeno vrijeme. U skladu s EU regulativom, u dvogodišnjem ciklusu, provodi se provjera udovoljavanja zahtjevima pružatelja usluga u zračnoj plovidbi s ciljem potvrde vjerodostojnosti svjedodžbe. Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi je u 2012. godini napravio završno dvogodišnje izvješće u kome je evidentirano udovoljavanje svim zahtjevima u skladu s EU regulativom, te evidentirao zatvaranje svih nalaza iz certifikacijskog nadzora.

Certifikacija organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa:

U Republici Hrvatskoj certificirane su 2 organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa:

- Hrvatsko učilišno središte za kontrolu zračnog prometa (HUSK) kao Organizacija za osnovno osposobljavanje kontrolora zračnog prometa
- Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. (HKZP) kao Organizacija za osposobljavanje za lokaciju i kontinuirano osposobljavanje kontrolora zračnog prometa.

Aktivnosti Sektora nadzora usluga u zračnoj plovidbi/Odjela operativnih usluga u zračnom prometu u području izdavanja ili izmjene postojeće Svjedodžbe organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa temeljile su se na nadzoru udovoljavanja minimalnih uvjeta definiranih Pravilnikom o dozvolama, ovlaštenjima i posebnim ovlastima kontrolora zračnog prometa («Narodne novine» broj 50/12).

HUSK je certificirana Organizacija za osnovno osposobljavanje kontrolora zračnog prometa od 05. lipnja 2009. godine. Dana 04. lipnja 2012. godine proveden je redovni nadzor u smislu implementacije novih zahtjeva Pravilnika. Također su odobrene i 3 nove revizije Operativnog priručnika organizacije za osposobljavanje (*Training Organization Operations Manual*).

HKZP je prvi put certificiran kao Organizacija za osposobljavanje za lokaciju kontrolora zračnog prometa 04. studenog 2011. godine. Svjedodžba je izdana na rok valjanosti od godinu dana. U svom zahtjevu od 11. rujna 2012. godine, HKZP je zatražio proširenje opsega certifikata i na kontinuirano osposobljavanje kontrolora zračnog prometa. Recertifikacijskim nadzorom utvrđena su određena odstupanja od zahtjeva te je dana 05. studenog 2012. godine izdana Svjedodžba organizacije za osposobljavanje za lokaciju i kontinuirano osposobljavanje za Zagreb ATCC s rokom valjanosti do 05. studenog 2015. godine. U svrhu izdavanja Svjedodžbe organizacije za osposobljavanje, tijekom 2012. godine, odobreni su:

- Operativni priručnik organizacije za osposobljavanje (*Training Organization Operations Manual*);
- Planovi osposobljavanja za lokaciju – UTP (za lokaciju Zagreb/Lučko);
- Sheme stručnosti za lokaciju – UCS (za lokacije Zagreb/Lučko, Osijek, Pula, Rijeka, Lošinj, Zadar, Split/Brač i Dubrovnik);
- Odobreno je 40 praktičnih ispitivača za osposobljavanje za lokaciju

Slijedom navedenog, HKZP je izradio i predložio korektivne mjere s ciljem otklanjanja evidentiranih nesukladnosti koji su odobreni od strane Sektora nadzora usluga u zračnoj plovidbi/Odjela operativnih usluga u zračnom prometu. Navedeni planovi se kontinuirano nadziru i ažuriraju, a kontinuiran rad organizacije za osposobljavanje na realizaciji navedenih mjera jedan je od osnovnih preduvjeta za izdavanje Svjedodžbe organizacije za osposobljavanje za lokaciju i kontinuirano osposobljavanje za sve lokacije na kojima HKZP obavlja osposobljavanje kontrolora zračnog prometa.

3.1.10 Izrada izvješća o sigurnosti zračnog prometa na zračnim lukama

U 2012. godini, Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa nastavio je raditi na izradi izvješća o sigurnosti zračnog prometa s obzirom na evidentirane neusklađenosti zračnih luka u Republici Hrvatskoj s odredbama Pravilnika o aerodromima (ICAO Annex-a 14). U 2011. godini izrađena su izvješća o sigurnosti zračnog prometa za zračne luke Split, Dubrovnik i Zagreb. Tijekom 2012. godine, izvješća su završena za još 2 zračne luke i to:

- 1) Izvješće o sigurnosti zračnog prometa na Zračnoj luci Zadar;
- 2) Izvješće o sigurnosti zračnog prometa na Zračnoj luci Pula.

Rad na izvješćima o sigurnosti zračnog prometa na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj započeo je neposredno po donošenju Pravilnika o aerodromima («Narodne novine» broj 64/10), koji je utemeljen na ICAO Annex-u 14, a u kojem su definirane:

- fizičke i druge karakteristike najvažnijih infrastrukturnih objekata zračne luke;
- dimenzije i međusobni odnos površina oko uzletno-sletne staze koje moraju biti bez fizičkih prepreka;
- prometne oznake i znakovi naredbi, te informativne oznake i znakovi na operativnoj površini;
- način svjetlosnog obilježavanja operativne površine koja se koristi za operacije zrakoplova tijekom noći;
- način dnevnog i noćnog obilježavanja prepreka u prostoru 15 km oko zračne luke;
- sadržaj plana za slučaj izvanrednog događaja na zračnoj luci; te
- održavanje svih najvažnijih objekata zračne luke.

U prvoj fazi rada na izvješćima o sigurnosti zračnog prometa na zračnim lukama, koja je započela u lipnju 2010. godine, izvršena je detaljna analiza neusklađenosti svake pojedine zračne luke s odredbama Pravilnika o aerodromima na način da je na temelju rezultata inspekcije svake zračne luke posebno, za svaku od njih izrađena posebna *check-lista*-a u kojoj je sadržano 418 pitanja grupiranih u 10 pod-cjelina.

U drugoj fazi rada na izvješćima o sigurnosti zračnog prometa na zračnim lukama, analizirani su rizici po sigurnost zračnog prometa s obzirom na svaku utvrđenu neusklađenost s pojedinim odredbama Pravilnika o aerodromima, a na temelju dostupne dokumentacije o povijesti svih nezgoda i nesreća koje su se događale na pojedinoj zračnoj luci. Sukladno rezultatima tako provedene analize:

- izrađena je matrica rizika za svaku pojedinu neusklađenost, i
- definirane nužne mjere u cilju svođenja rizika na prihvatljivu razinu za svaku neusklađenost za koju je utvrđeni rizik definiran kao “podnošljiv” ili “neprihvatljiv”.

U trećoj fazi rada na izvješćima o sigurnosti zračnog prometa na zračnim lukama, analizirani su rizici i izrađena matrica rizika za pojedine neusklađenosti u slučaju primjene svih ili samo jednog dijela mjera definiranih u cilju umanjivanja “podnošljivih” i “nepodnošljivih” rizika do razine prihvatljivosti.

Konačnom izradom izvješća o sigurnosti zračnog prometa na svakoj pojedinoj zračnoj luci definirano je i prikladno dokumentirano sljedeće:

- sve neusklađenosti svake pojedine međunarodne zračne luke s odredbama Pravilnika o aerodromima, odnosno ICAO Annex-a 14,
- svi rizici po sigurnost zračnog prometa, a s obzirom na svaku pojedinu neusklađenost s odredbama Pravilnika o aerodromima, odnosno ICAO Annex-a 14, te
- sve mjere nužne za:
 - uklanjanje utvrđenih neusklađenosti i rizika u svezi sa istim, ili

- umanjivanje rizika do razine prihvatljivog u slučaju kada zbog objektivnih razloga nije moguće u cijelosti ili dijelom ukloniti utvrđenu neusklađenost.

Zračne luke za koje je izrađeno izvješće o sigurnosti zračnog prometa dale su suglasnost na ista, te su na temelju zaključaka Izvješća izradile Akcijske planove koje su predali u resorno Ministarstvo kako bi se upoznao vlasnika s odstupanjima od propisa.

U izradi su izvješća o sigurnosti zračnog prometa za sljedeće zračne luke:

1. Zračna luka Rijeka
2. Zračna luka Osijek
3. Zračna luka Brač

3.1.11 Hrvatski registar civilnih zrakoplova

U skladu s člankom 5. stavak 7. točka 6. Zakona, Agencija je nadležna za vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova (u daljnjem tekstu: Registar). U skladu s člankom 45. stavak 1. Zakona, Agencija kvartalno šalje Ministarstvu ažuriranu presliku Registra.

Vođenje Registra podrazumijeva: utvrđivanje uvjeta za provođenje upisa i postupak upisa zrakoplova, upis činjenica važnih za pravni promet zrakoplova, upis brisanja zrakoplova i upis promjene podataka upisanih u Registru.

Svakog prvog u mjesecu objavljuje se ažurirana tablica Registra na internetskim stranicama Agencije.

Agencija u skladu s potpisanim Sporazumom o suradnji i Protokolom za razmjenu podataka između Agencije i Porezne uprave, svaku promjenu podataka i informacija o zrakoplovima registriranim u Republici Hrvatskoj dostavlja Poreznoj upravi. Cilj navedenih dokumenata je pravovremena dojava novog upisa zrakoplova kao i promjena u evidencijama Agencije, sa svrhom stvaranja Imovinske kartice za potrebe Porezne uprave. Razmjena podataka se vrši putem kurira na elektroničkom mediju (CD-R).

Na dan 31. prosinca 2012. godine, u Registar je bilo upisano 370 zrakoplova od kojih, prema evidenciji Odjela plovidbenosti, 130 ima važeću Svjedodžbu o plovidbenosti, odnosno važeće dopuštenje za letenje.

Upisom u Registar zrakoplov stječe državnu pripadnost Republike Hrvatske, te je obavezan nositi oznake državne pripadnosti i registracijske oznake u skladu sa Zakonom.

Registarski uložak svakog zrakoplova sastoji se od upisnog, vlasničkog i teretnog lista. Podaci upisani u upisni, vlasnički i teretni list čine sadržaj Registra.

Krajem 2012. godine donesen je novi Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Hrvatskog registra civilnih zrakoplova («Narodne novine» broj 137/12) kojim je stavljen izvan snage stari Pravilnik iz 1992. godine čiji sadržaj nije odgovarao trenutnim potrebama. Novim Pravilnikom propisano je da se Registar vodi u elektroničkom obliku. Elektronički Registar je oformljen i operativan. Izrađen je u potpunosti koristeći interne ljudske i tehničke resurse Agencije te za njegovo uspostavljanje nisu bila potrebna dodatna financijska sredstva.

U razdoblju od 01. siječnja do 31. prosinca 2012. godine, Odjel zrakoplovnog prava i međunarodnih poslova zaprimio je 122 predmeta koja se odnose na vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova. Od 122 predmeta koja su zaprimljena riješeno je njih 96. Tijekom 2012. godine zaprimljeno je:

1. 39 predmeta koji se odnose na UPIS zrakoplova u Registar, od kojih je 21 predmet riješen.
2. 8 predmeta vezano za BRISANJE zrakoplova iz Registra od kojih je 7 riješeno.
3. 18 predmeta vezano za PROMJENU PODATAKA u Registru, od kojih je 16 riješeno. Promjena podataka se odnosi na promjenu vlasništva, operatora, upis operatora, upis založnog prava, brisanje založnog prava, te promjenu ostalih podataka koji se upisuju u Registar.
4. 5 predmeta koji se odnose na PODNOŠENJE OVRŠNOG PRIJEDLOGA, UPISA OVHE I UKNJIŽBE ZALOŽNOG PRAVA, od kojih su 2 predmeta zatvorena, jer je sudski postupak provođenja ovrhe i prisilnog založnog prava na zrakoplovu dovršen.
Agencija je u skladu s člankom 174. Zakona o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu (Narodne Novine 132/98, 63/08 i 134/09) obvezna zaprimiti prijedlog za prisilnu prodaju zrakoplova, prijedlog za osnivanje prisilnoga založnog prava, ili za predbilježbu prisilnoga založnog prava na zrakoplovu, obaviti zabilježbu ovrhe, odnosno osiguranja u teretnom listu Registra, te prijedlog hitno dostaviti nadležnom Trgovačkom sudu. Nadležni sud koji vodi postupak na temelju prijedloga, dostavlja Agenciji Rješenje ili Zaključak kojim se određuje ovrha, prisilno založno pravo, privremena mjera (oduzimanja Potvrde o registraciji, Svjedodžbe u plovidbenosti) koja se upisuje u teretni list Registra.
5. 28 predmeta koji se odnose na IZDAVANJE IZVATKA iz Registra. Svi navedeni predmeti su riješeni, a odnose se na dostavu podatka iz upisnog, vlasničkog i teretnog lista glavne knjige Registra. Svatko može bez dokazivanja pravnog interesa tražiti i dobiti izvadak iz Registra. Izvadak iz Registra može se tražiti za sve ili samo neke upisane podatke.
6. 13 predmeta vezanih za REZERVACIJU REGISTRACIJSKE OZNAKE I REDNOG BROJA U REGISTRU. Popis rezerviranih, zauzetih i slobodnih registracijskih oznaka vodi se u Excel tablici koja sadrži sve kombinacije slova koja može sadržavati registracijska oznaka.
7. 2 predmeta vezana za IZDAVANJE POTVRDE O BRISANJU ZRAKOPLOVA, oba su riješena.
8. 5 predmeta za ODOBRENJE ODSTUPANJA OD PRAVILNIKOM PROPISANIH DIMENZIJA REGISTRACIJSKE OZNAKE, od kojih je 4 riješeno. Temeljem članka 9. stavak 6. Pravilnika o znacima državne pripadnosti i registracijskoj oznaci zrakoplova koji se upisuju u Hrvatski registar civilnih zrakoplova («Narodne novine» broj 54/10) Agencija može, na zahtjev zainteresirane stranke dozvoliti odstupanje od visine znakova državne pripadnosti i registracijske oznake propisanih Pravilnikom, ukoliko utvrdi da takvo odstupanje neće utjecati na sigurnost zračne plovidbe.
9. 4 zahtjeva koji se odnose na davanja obavijesti i mišljenja: Obavijest MORH-a o upisu zrakoplova u Registar, Mišljenje u svezi izdavanja carinske deklaracije, Izjava o mogućnosti brisanja, Zahtjev za izdavanje ICAO koda, svi su riješeni.

3.1.12 Odobravanje letova

Rješavanje predmeta

U razdoblju do 31. prosinca 2012. godine, Ured za odobravanje letova zaprimio je i riješio 1.321 nepravni predmet. Rokovi rješavanja predmeta u Uredu određeni su datumom početka leta odnosno operacije, a sukladno zahtjevu operatora zrakoplova. U 2012. godini, svim operatorima zrakoplova koji su udovoljavali uvjetima su pravovremeno, odnosno prije početka letenja ili izvođenja operacije, izdana odobrenja ili prihvaćene nofitikacije.

Struktura predmeta po klasi i količini	
Diplomatski i konzularni poslovi (godišnja odobrenja za letenje inozemnih državnih zrakoplova)	40
Preleti i slijetanja inozemnih državnih zrakoplova	233
Odobranje letova inozemnim zračnim prijevoznicima – redoviti promet	71
Odobranje letova inozemnih zračnim prijevoznicima – neredoviti promet	798

Struktura predmeta po klasi i količini	
Preleti i slijetanja inozemnih zrakoplova s opasnim tvarima	30
Privatni letovi, tehnička slijetanja i preleti inozemnih zrakoplova	36
Radovi iz zraka inozemnih operatora	20
Odobrenja operacija za koje je prema propisima potrebno odobrenje Agencije	74
Inicijativa za donošenje propisa	1
Ostalo	18
UKUPNO	1.321

U 2012. godini, broj zahtjeva za zračni prijevoz iznosio je 869 i povećan je u odnosu na 2011. godinu u kojoj ih je bilo 567. Ukupan broj predmeta u 2012. godini, u odnosu na 2011. godinu, povećao se za 155. U postupku odobravanja letova inozemnim zračnim prijevoznicima, zahtjeve za redovno letenje podnijelo je 38 zračnih prijevoznika, a za letenje u povremenom prometu 174 operatora zrakoplova (zračni prijevoznici i generalna avijacija). Rješavali su se upiti i hitni zahtjevi pristigli tijekom vikenda i neradnih dana u ljetnoj sezoni za vrijeme dežurstva. Dežurni administratori odgovarali su putem elektroničke pošte, na telefonske pozive, a u nekoliko slučajeva bilo je nužno zahtjeve rješavati dolaskom u Ured. Za istaknuti su pojedini poslove koji su se u radu Ureda pojavili po prvi puta ili su po svojoj prirodi bili složeniji.

Radovi iz zraka

Objavom ASO 2012-003 početkom 2012. godine stekli su se uvjeti za odobravanje obavljanja operacija iz zraka inozemnim operatorima zrakoplova u Republici Hrvatskoj. Odobrene su operacije radova iz zraka inozemnim operatorima zrakoplova u svrhu bacanja padobranaca, snimanja iz zraka, vakcinacije lisica, građevinske radove, vježbe potrage i spašavanja, inspekcije dalekovoda, kalibraža itd. Uglavnom se radilo o operatorima zrakoplova iz država članica Europske unije. Pojedini operatori zrakoplova nisu dobili odobrenje zbog neispunjavanja uvjeta utvrđenih u ASO-u.

Izuzeća vezano uz sustav za izbjegavanje sudara u zraku (*Airborne Collision Avoidance System – ACAS*)

Zbog stupanja na snagu Pravilnika o utvrđivanju zahtjeva za zajedničku upotrebu zračnog prostora i operativnih procedura za izbjegavanje sudara u zraku («Narodne novine» broj 69/12), inozemni operatori zrakoplova morali su zatražiti od Agencije izuzeće od primjene predmetnog Pravilnika, a koji sadrži odredbe koje su u skladu sa Uredbom Komisije (EZ) br. 1332/2011 od 16. prosinca 2011. Agencija je izuzeća odobrila sukladno odredbama članka 14., Dodatka I, Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva («Narodne novine» broj 124/09 i 84/10). Predmetna izuzeća Agencija je temeljila na zaključcima sa sastanka održanog u Europskoj agenciji za sigurnost zračnog prometa (EASA) od 30. ožujka 2012. godine, kojima je utvrđena preporuka državama članicama Europske Unije, da se svim zrakoplovima kojima je prvi certifikat o plovidbenosti izdan nakon 1. ožujka 2012. godine, dozvoli obavljanje operacija u njihovom zračnom prostoru pod uvjetom da ti zrakoplovi budu opremljeni ACAS II, verzijom 7.0. O namjeri izdavanja takvog izuzeća obzirom da je tražena valjanost izuzeća bila duža od dva mjeseca, Agencija je izvijestila Europsku komisiju kako je propisano Pravilnikom o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva.

Suradnja s drugim javnopravnim tijelima

Dopisom Carinske uprave, Carinarnice Zagreb, Carinske ispostave - ZL Zagreb od 06. srpnja 2012. godine zatražena je suradnja Agencije u vezi inozemnog zrakoplova kako bi se mogle poduzeti mjere carinskog nadzora. Također su zatraženi podaci o prometovanju predmetnog zrakoplova u zračnom prostoru Republike Hrvatske od dana prvog ulaska te podatke o osobama koje su činile posadu zrakoplova i o osobi koja je upravljala

zrakoplovom radi utvrđivanja činjeničnog stanja u cilju poduzimanja odgovarajućih carinskih mjera. U tom cilju, inspektori Agencije obavili su izvanredan inspekcijski nadzor letačko-tehničke dokumentacije o čemu je CI ZL ZAG dostavljen zapisnik. Također je službeniku CI ZL ZAG omogućen uvid u spis o produžavanju pilotske dozvole te izdvajanje potrebnih dokumenata. Navedenim postupanjem ostvarena je zakonska obveza Agencije (članak 26. Zakona o općem upravnom postupku) koja se odnosi na pružanje pravne pomoći drugom javnopravnom tijelu u granicama njenog djelokruga i nadležnosti, u konkretnom slučaju Carinskoj upravi, u utvrđivanju počinjenja prekršaja te provođenje drugih mjera iz područja Carinskog zakona.

Oduzimanje odobrenja za izvanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje (IASU)

U provedenom postupku nadležnog zrakoplovnog inspektora, povodom prijave o izvanaerodromskom slijetanju i uzlijetanju helikoptera odnosno operatora zrakoplova na plaži u Bačvicama u Splitu dana 16. rujna 2012. godine, utvrđeno je kršenje odredbi Pravilnika o izvanaerodromskom slijetanju i uzlijetanju helikoptera («Narodne novine» broj 52/12), Pravilnika o letenju zrakoplova («Narodne novine» broj 109/09) te postupanje protivno uvjetima i ograničenjima sadržanima u odobrenju za obavljanje izvanaerodromskog slijetanja i uzlijetanja, zbog čega je Ured rješenjem oduzeo predmetno odobrenje izdano odnosnom operatoru zrakoplova.

Priručnik procedura

Priručnik procedura Ureda za odobravanje letova je dovršen 30. svibnja 2012. godine, a objavljen je na intranetskim stranicama Agencije 06. srpnja 2012. godine.

Suradnja s drugim ustrojstvenim jedinicama

U svom radu, Ured za odobravanje letova surađuje s odjelima plovidbenosti, letačkih operacija, generalne avijacije, školstva i licenciranja i odjelom zaštite zračnog prometa. Uspješna suradnja uspostavljena je i s Odjelom financija i računovodstva u vezi naplate dospjelih naknada Agenciji. Dogovoren je i uspostavljen način suradnje s SAFA koordinatorom vezano uz nadzor inozemnih zrakoplovnih prijevoznika koji lete u Republici Hrvatskoj s posebnim naglaskom na generalnu avijaciju gdje prijevoznici vrlo često deklariraju letove kao privatne i ne podnose zahtjev za odobravanjem, odnosno ne notificiraju Ured za odobravanje letova, a lete komercijalno. Također, SAFA koordinatoru omogućen je pristup statistici izdanih odobrenja na službenom folderu Agencije te mogućnost pregledavanja dokumentacije koju dostavljaju prijevoznici na temelju kojih se izdaju odobrenja/potvrde notifikacije.

Suradnja s Ministarstvom pomorstva, prometa i infrastrukture/Upravom zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte/Sektorom zračnog prometa

Uspostavljena je uspješna suradnja s Upravom zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte te je dogovorena procedura vezano uz zahtjeve prijevoznika na koje nije primjenjiv određeni međunarodni ugovor ili odredba Zakona o zračnom prometa. U takvim slučajevima djelatnici Ureda dužni su zatražiti prethodno mišljenje Ministarstva, odnosno Uprave. Za svaki konkretni slučaj Uprava dostavlja pisano očitovanje o izdavanju odobrenja/odbijenice.

Statistika

Svako odobrenje/prihvaćanje notifikacije unosi se u tablicu statistike posebno za redoviti i neredoviti promet. Također se vodi evidencija o izdanim odobrenjima po Pravilniku o letenju zrakoplova i Pravilniku o izvanaerodromskom slijetanju i uzlijetanju helikoptera, radovima iz zraka itd..

Pripreme za ulazak u Europsku uniju

Kako bi se na vrijeme pripremili i prilagodili promjenama koje će se dogoditi u procedurama Ureda zbog ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, inicirana je komunikacija s Uredom za odobravanje letova AustroControla u sklopu IPA Twinning programa te su im pisanim putem postavljena određena pitanja vezano uz regulativu, procedure odobravanja i praksu.

Novinu u radu Ureda predstavlja i obveza dežurstva 0-24 sata za davanje suglasnosti na letenje inozemnih državnih zrakoplova i to na traženje Ministarstva vanjskih i europskih poslova.

Problemi u radu

Tijekom 2012. godine, pojavljivali su se problemi s operatorima zrakoplova koji su aplicirali za radove iz zraka, a nisu ispunjavali uvjete za odobravanje takvih operacija sukladno ASO-u. Problemi su proizlazili iz činjenice da takve operacije potpadaju pod nacionalno zakonodavstvo pa se različito reguliraju u različitim državama. Tako je bilo slučajeva da neke zrakoplovne vlasti dotične države uopće ne certificiraju svoje operatore za takve operacije, ne certificiraju konkretne operacije za koje se tražilo odobrenje ili certifikacija nije pokrivala područje Europe pa su se zahtjevi tih operatora morali odbiti.

Najviše problema u radu bilo je zbog zračnih prijevoznika čiji su zahtjevi ili notifikacije stizali u roku od 12 do 24 sata prije leta tijekom ljetne sezone. Među češće probleme ubrajaju se i zahtjevi za promjenama već izdanih odobrenja zrakoplova odnosno prihvaćenih notifikacija zbog najma zrakoplova i to iz razloga što te promjene nisu mogle ishoditi kod zrakoplovnih vlasti drugih država u koje lete.

Probleme su predstavljali i pritisci pojedinih zračnih prijevoznika na radnike Ureda (radnici Ureda bili su izloženi snažnim pritiscima, ucjenama pa čak i verbalnim prijetnjama) za ishođenje iznimaka kod Uprave zračnog prometa za odobravanje prometnih prava koje u redovnoj proceduri ne bi mogli dobiti. U takvim slučajevima operatori zrakoplova su bili upućivani da se njihove zrakoplovne vlasti obrate Upravi. U tom smislu posebno su se isticali određeni ruski zračni prijevoznici u povremenom prometu.

3.1.13 Implementacija sustava upravljanja sigurnošću (SMS)

Jedan od važnih prioriteta Agencije je uspostava i održavanje efikasnog i proaktivnog Sustava upravljanja sigurnošću (*Safety Management System - SMS*) u skladu s međunarodnim zrakoplovnim standardima, te jačanje i promoviranje sigurnosne kulture (*Safety Culture*) u hrvatskom zrakoplovnom okruženju. Agencija je predana razvoju, implementiranju, održavanju i kontinuiranom poboljšanju postupaka i radnih procesa kako bi osiguralo da se sve aktivnosti u zračnom prometu odvijaju u nadziranom okruženju, da se postižu željene performanse sigurnosti, te da se ispunjavaju nacionalni i međunarodni zahtjevi.

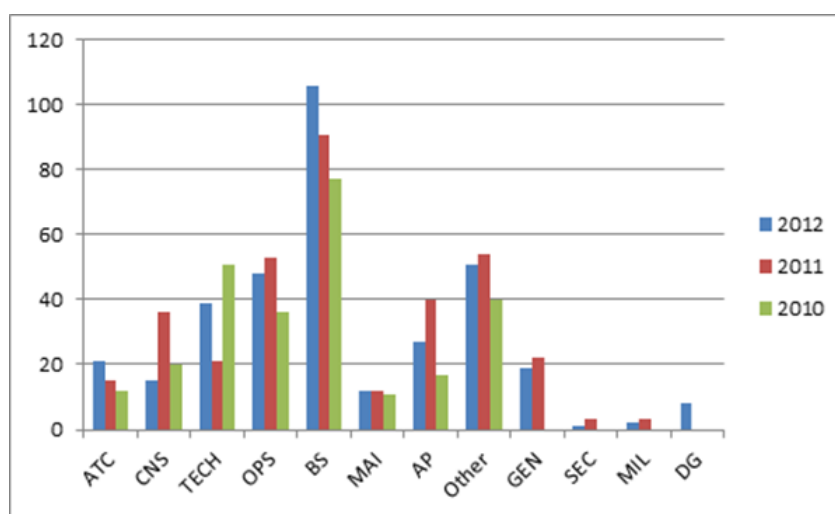
Procedure i procesi Agencije vezani uz sustav upravljanja sigurnošću Agencije opisani su u „*CCAA Aviation Safety Procedure Manual*“ (QSM-MAN-003). U skladu s utvrđenim procedurama, u 2012. godini, održavali su se redovni sastanci Odbora za sigurnost (*Safety Board*) Agencije, koji su za cilj imali:

- kontinuiranu analizu podataka važnih za identifikaciju značajnih opasnosti i upravljanje rizicima;
- praćenje efektivnosti sustava izvješćivanja o događajima;
- odlučivanje o potrebi daljnjih istraga od strane Agencije.

Agencija je pripremila Godišnje izvješće o razini sigurnosti u zračnom prometu za 2012. godinu (*Yearly Aviation Safety Report*) na temelju podataka prikupljenih putem baze događaja koji ugrožavaju sigurnost, a koju vodi Ured

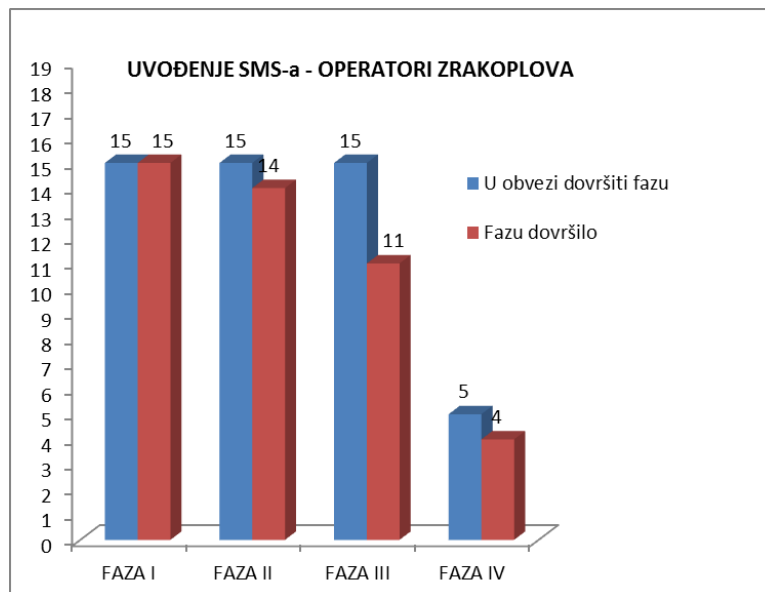
upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa. Događaji su kategorizirani prema parametrima koje Agencija koristi za praćenje i statističku obradu prikupljenih podataka.

Broj prijavljenih događaja u 2012. godini je za 20% veći nego u 2011. godini, što ukazuje na činjenicu da je sustav izvješćivanja sve bolje prihvaćen i prepoznat kao važan faktor u procesu poboljšanja razine sigurnosti u civilnom zračnom prometu. Međutim, iako vidimo pomak u odnosu na prethodne godine kada je oko 90% prikupljenih podataka zaprimljeno od strane 2 ista pružatelja usluga u zračnom prometu/plovidbi, i dalje je potrebno kontinuirano raditi na promoviranju kulture izvješćivanja, posebno kod malih operatora zrakoplova. Najznačajniji napredak u unaprjeđenju sustava izvješćivanja napravile su zračne luke koje su u odnosu na 2011. godinu prijavile čak 50% više događaja.

Grafikon 1: Broj događaja prema postavljenim kategorijama

Kako je u nadležnosti Agencije nadzor uspostave i provedbe SMS zahtjeva, velika pažnja je posvećena inicijalnom osposobljavanju i osposobljavanju za obnovu znanja svih inspektora po pitanjima sustava upravljanja sigurnošću, a u skladu s programom osposobljavanja. Nadalje, u skladu s ICAO odredbama, Agencija kao nadležno tijelo mora osigurati obuku, upoznavanje i dvosmjernu komunikaciju vezanu uz relevantne informacije o sigurnosti, kako bi potaknula razvoj pozitivne organizacijske kulture koja pomaže uspostavi efektivnog i uspješnog Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu (*State Safety Programme* - SSP). U cilju promocije važnosti i svrhovitosti sustava upravljanja sigurnošću, te kulture izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću, Agencija je u ožujku 2012. godine na temu Sustav upravljanja sigurnošću održala radionice sa zrakoplovnim industrijom. Agencija je u 2012. godini pratila uspostavu i funkcioniranje SMS-a kroz proces certifikacije i kontinuirani nadzor organizacija. Za operatore zrakoplova koji se koriste u CAT operacijama Agencija predviđa uvođenje SMS-a kroz 4 faze. Ovaj proces je započeo 01. kolovoza 2010. godine, a proces uspostave efektivnog SMS-a bi trebao završiti početkom 2013. godine.

Grafikon 2: Trenutni status uvođenja SMS-a od strane operatora zrakoplova

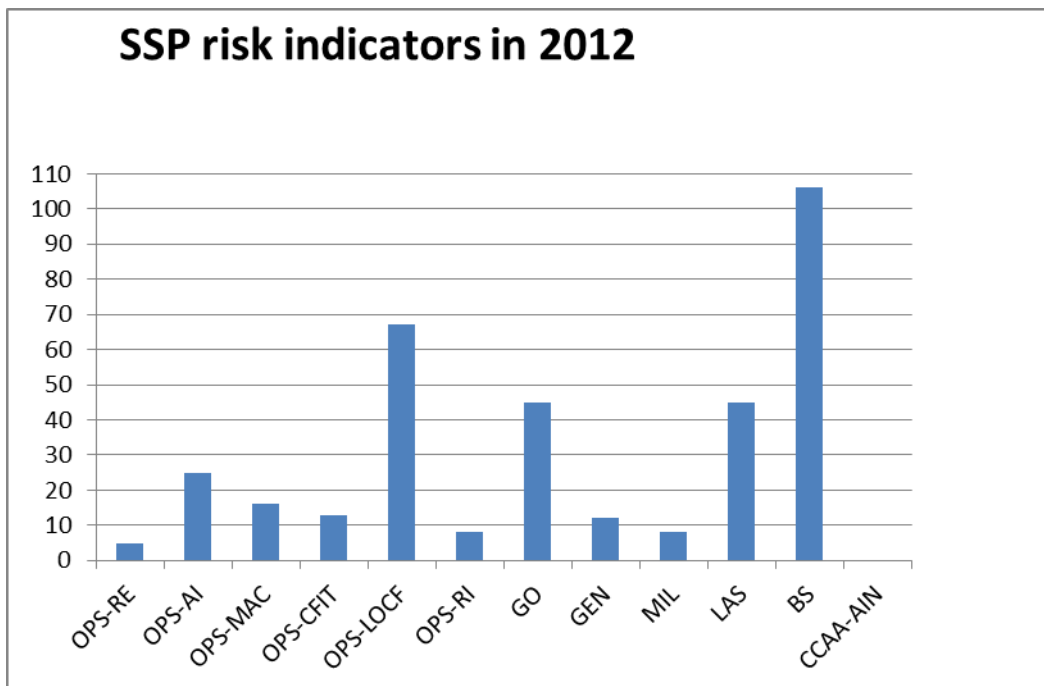
Agencija je krajem 2012. godine radila na pripremi treće revizije ASO-2010-04 kako bi isti u što većoj mjeri uskladila s EU/EASA zahtjevima. Spomenutom revizijom ASO-2010-004, između ostalog, su detaljnije definirani zahtjevi uvođenja SMS za organizacije za održavanje zrakoplova i organizacije za osposobljavanje, ovisno o njihovom području rada i vrsti ovlaštenja.

Tijekom 2012. godine, u Odjelu plovidbenosti su razrađene procedure i odgovarajuće *checklist*-e koje bi inspektorima trebale pomoći u procesu nadzora implementacije SMS-a u organizacijama za održavanje Part M i Part 145 koje s implementacijom prve faze započiju početkom 2013. godine.

Agencija kontinuirano prati provedbu, odnosno implementaciju SMS-a na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj koji su bili u obvezi započeti implementaciju SMS-a još 2005. godine prema odredbama Pravilnika o uvjetima kojima mora udovoljavati operator aerodroma za izdavanje te način izdavanja svjedodžbe aerodroma.

Agencija kontinuirano prati provedbu SMS-a kod pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, za koje su specifični SMS zahtjevi osigurani kroz provedbu zahtjeva Uredbe (EU) broj 1035/2011 o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga u zračnoj plovidbi.

Iako još nije donesen Nacionalni program sigurnosti u zračnom prometu, Agencija je prema nacrtu prijedloga Nacionalnog programa, koji osim što je izrađen u skladu s ICAO standardima, dodatno usklađen i s Europskim planom sigurnosti zračnog prometa (*European Aviation Safety Plan - EASp*), uspostavila sustavno praćenje događaja povezanih sa sigurnošću prema inicijalnim pokazateljima sigurnosti, a u skladu s definiranim obvezama iz Plana sigurnosti. Ove informacije čine osnovu na temelju kojih će Povjerenstvo za upravljanje sigurnošću u zračnom prometu definirati nacionalne pokazatelje i ciljeve sigurnosti.

Grafikon 3: Kategorizacija događaja prema SSP pokazateljima

U cilju podizanja efikasnosti Sustava upravljanja sigurnošću na nacionalnoj razini i poboljšanja usklađenosti nacionalnog sustava izvješćivanja s europskim zahtjevima, Agencija je uz konzultacije s Agencijom za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda zrakoplova (AZI) pripremila nacrt prijedloga Pravilnika o izvješćivanju događaja povezanih sa sigurnošću u zračnom prometu i uputila ga u proceduru donošenja. Nacrt prijedloga Pravilnika je razvijen u cilju unaprjeđenja efikasnosti i poboljšanja usklađenosti postojećeg nacionalnog sustava izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću s europskim zahtjevima. Novim odredbama se nastojalo postaviti jasan model postupanja svih uključenih subjekata, te u budućnosti izbjeći paralelan rad dviju agencija involviranih na analizi/istrazi događaja čime se uvelike narušavala efikasnost sustava. Dodatno su razrađeni zahtjevi vezani uz ugrožavanje sigurnosti leta laserom.

3.1.14 Nacionalni program sigurnosti u zračnom prometu (SSP)

Vlada Republike Hrvatske je donijela Odluku o osnivanju Povjerenstva za upravljanje sigurnošću u zračnom prometu («Narodne novine» broj 37/11, 91/11, 76/12 i 28/13) u svrhu uspostave i praćenja provedbe Nacionalnog programa sigurnosti (*State Safety Programme – SSP*) u zračnom prometu, donošenja strateških odluka i smjernica, te učinkovitog djelovanja na cjelokupni sustav sigurnosti zračnog prometa u Republici Hrvatskoj. U skladu s odredbama Zakona, Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Povjerenstva, donosi Nacionalni program sigurnosti u zračnom prometu Republike Hrvatske.

ICAO standardi i preporučena praksa (SARPs) (sadržani u Aneksima Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu: Aneks 1, 6, 8, 11, 13 i 14) zahtijevaju od država članica uspostavu Nacionalnog programa sigurnosti kako bi postigle prihvatljivu razinu sigurnosti (*Acceptable Level of Safety - ALoS*) u civilnom zrakoplovstvu. ICAO opisuje Nacionalni program sigurnosti kao integrirani set regulative i aktivnosti usmjeren na podizanje razine sigurnosti. U skladu s odredbama Zakona i obvezama koje proizlaze iz Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu, pružatelji usluga u zračnom prometu dužni su uspostaviti i održavati sustav upravljanja sigurnošću (*Safety Management System - SMS*) pružatelja usluga u zračnom prometu.

U procesima upravljanja sigurnošću, Nacionalni program sigurnosti kombinira elemente pristupa temeljenog na propisima i pristupa temeljenog na performansama, te obuhvaća četiri glavne komponente i njima pripadajuće elemente:

Politika sigurnosti i ciljevi

- Nacionalni pravni okvir za područje zrakoplovne sigurnosti
- Odgovornost (*responsibility*) i sveukupna odgovornost (*accountability*) za Nacionalni program sigurnosti
- Istraživanje nesreća i nezgoda
- Politika provedbe propisa

Upravljanje rizicima

- Zahtjevi za uspostavu SMS-a kod pružatelja usluga
- Sporazum o performansama sigurnosti pružatelja usluga

Osiguravanje sigurnosti

- Nadzor sigurnosti
- Prikupljanje, analiza i razmjena podataka
- Definiranje plana nadzora područja na koje treba obratiti veću pozornost

Promocija sigurnosti

- Interna obuka, komunikacija i distribucija informacija o sigurnosti
- Eksterna obuka, komunikacija i distribucija informacija o sigurnosti

Nacionalni program sigurnosti u zračnom prometu Republike Hrvatske razvijen je u skladu s ICAO okvirom definiranim u ICAO dokumentu 9859 (*Safety Management Manual*), smjernicama Europske komisije definiranim u dokumentu COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT Setting up an Aviation Safety Management System for Europe (COM(2011) 670) i planom „*European Aviation Safety Plan*“ koji je razvila EASA za razdoblje 2012.-2015. godine.

Iako zahtjevi za Nacionalni program sigurnosti proizlaze iz ICAO standarda, jasno je da mnoge aktivnosti u hrvatskom zračnom prostoru uključuju zajedničko djelovanje civilnog i vojnog zrakoplovstva. Iz tog razloga, Nacionalni program sigurnosti Republike Hrvatske utvrđuje područja suradnje i odgovornosti oko nadzora i civilnog i vojnog zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj.

Sastavni dio Nacionalnog programa sigurnosti je i Plan sigurnosti koji daje pregled onih područja u kojima su potrebna/moguća poboljšanja, a na koje Povjerenstvo i cjelokupna zrakoplovna zajednica trebaju fokusirati svoje aktivnosti. Plan sigurnosti uzima u obzir regionalne pokazatelje (proizlaze iz Europskog plana sigurnosti u zračnom prometu) i nacionalne pokazatelje i ciljeve sigurnosti do kojih se došlo analizom podataka prikupljeni kroz reaktivne (podaci o nesrećama i ozbiljnim nezgodama zrakoplova) i proaktivne procese upravljanja sigurnošću (podaci o događajima povezanim sa sigurnošću prijavljenima putem programa obaveznog i dobrovoljnog izvješćivanja). Plan sigurnosti sadrži aktivnosti i mjere koje će se provoditi u razdoblju od 3 godine (2012. – 2014.).

Tijekom 2012. godine, Agencija je izradila nacrt prijedloga Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu i uskladila ga s nadležnim tijelima državne uprave radi upućivanja u propisanu proceduru donošenja, početkom 2013. godine.

3.1.15 Odobravanje aerodromskih naknada i utvrđivanje jediničnih cijena rutnih i terminalnih naknada

U skladu s člankom 42. Zakona o zračnom prometu, Agencija odobrava cjenik aerodromskih naknada i njegove izmjene. U 2012. godini, operatori zračnih luka Brač, Pula i Zagreb pokrenuli su postupak izmjene i nadopune cjenika aerodromskih usluga. Također, Poduzeće Newrest d.o.o. koje pruža usluge dostave hrane i pića na zrakoplov u ZL Dubrovnik pokrenulo je postupak za izmjenu cjenika svojih usluga. Koncesionar ZL Zagreb zatražio je povećanje naknade za zaštitni pregled putnika i ručne prtljage s odgođenom primjenom - od dana preuzimanja tih poslova od Ministarstva unutarnjih poslova. Nakon utvrđivanja opravdanosti zahtjeva s obzirom na prikazane troškove poslovanja, te provjere transparentnosti i nediskriminirajuće primjene cjenika prema svim korisnicima usluga, Agencija je izdala suglasnost na sve dostavljene zahtjeve.

U skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada («Narodne novine» broj 37/08 i 132/08), Agencija utvrđuje jedinične cijene rutnih i terminalnih naknada za naplatne zone u Republici Hrvatskoj, u skladu s EUROCONTROL-ovim Sustavom rutnih naknada i odgovarajućim EU propisima. U 2012. godini, Agencija je, u propisanom postupku, utvrdila jedinstvenu konačnu bazu troškova i konačnu jediničnu cijenu rutnih naknada Republike Hrvatske za 2013. godinu, te iste uputila u daljnji postupak donošenja pred Proširenim odborom za rutne naknade (*Enlarged Committee for Route Charges*) EUROCONTROL-a. Isto tako, Agencija je utvrdila konačnu bazu troškova i konačnu jediničnu cijenu terminalnih naknada Republike Hrvatske za 2013. godinu. Jedinične cijene rutnih i terminalnih naknada objavljuju se na način uobičajen u zračnom prometu putem Zbornika zrakoplovnih informacija Republike Hrvatske (*Aeronautical Information Publication – AIP*) i EUROCONTROL-ovih okružnica (*Information Circulars*).

3.2 Otklanjanje nalaza iz prethodnih nadzora/inspekcija međunarodnih organizacija

U 2012. godini, Agencija je nastavila otklanjati nalaze iz prethodnih nadzora/inspekcija međunarodnih organizacija prema planovima korektivnih mjera. U potpunosti su zatvoreni svi nalazi proizišli iz EASA standardizacijske inspekcije provedene nad Agencijom od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA) u 2011. godini. Isto tako, Agencija je nastavila rad na otklanjanju nalaza iz ICAO - USOAP nadzora provedenog nad Agencijom od strane Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (ICAO) u 2010. godini.

3.2.1 Otklanjanje nalaza iz ICAO – USOAP nadzora - 2010

Organizacija međunarodnog civilnog zrakoplovstva (ICAO) je u sklopu ICAO - USOAP programa (*Universal Safety Oversight Audit Programme*), redovitih nadzora sustava nadzora sigurnosti zračnog prometa svih 190 ICAO zemalja članica, izvršila nadzor nad tijelima Republike Hrvatske nadležnima za civilno zrakoplovstvo u razdoblju 26. svibnja–4. lipnja 2010. godine. ICAO - USOAP nadzor je obuhvatio područja Annex-a 1 (Licenciranje), Annex-a 6 (Operacije), Annex-a 8 (Plovidbenost), Annex-a 14 (Aerodromi), Annex-a 11 (Usluge u zračnoj plovidbi - ATS) i Annex-a 13 (Istraživanje nesreća i nezgoda).

Otvoreno je ukupno 58 nalaza neusklađenosti, a Agencije ima nadležnost za provedbu korektivnih mjera nad 44 nalaza, od kojih 4 nalaza u suradnji s Ministarstvom, te 1 nalaz u suradnji s Ministarstvom obrane. Pored toga, 4 nalaza iz područja Annex-a 14 (Aerodromi) nisu prihvaćena od strane Agencije, te su slijedom provedene analize ICAO-u dostavljena detaljna obrazloženja. U skladu s ICAO - USOAP programom i protokolom, Agencija je 20. listopada 2010. godine dostavila Nacionalnom ICAO koordinatorskom Planu korektivnih mjera, koji je usuglašen u siječnju 2011. godine na temelju komentara i preporuka ICAO auditora.

Kraj 2010. godine označio je kraj primjene stare metodologije prema kojoj se provodio ICAO - USOAP program, poznato kao sveobuhvatni pristup sustavima (*Comprehensive Systems Approach - CSA*). Početkom 2011. godine započelo je prijelazno razdoblje od 2 godine (2011.–2012.) u kojem bi se države članice i ICAO postupno pripremile za primjenu nove metodologije koja uvodi pristup kontinuiranog nadzora (*Continuous Monitoring Approach - CMA*), počevši od siječnja 2013. godine. Cilj nove metodologije je promoviranje zrakoplovne sigurnosti na globalnoj razini kroz neprekidan nadzor sposobnosti i unaprjeđenje sposobnosti država članica ICAO za provođenje nadzora sigurnosti (zračnog prometa). Nova metodologija podrazumijeva određene promjene vezane uz provedbu Plana korektivnih mjera i dostave informacija ICAO-u od strane država članica putem nove *on-line* aplikacije Upitnika o zrakoplovnim aktivnostima države (*State Aviation Activity Questionnaire – SAAQ*) i audit protokola (*Audit Protocol*).

Agencija je tijekom 2012. godine surađivala s Ministarstvom vezano uz daljnje postupanje po pitanju prilagodbe i primjene nove metodologije ICAO - USOAP programa te je u skladu s tim i u suradnji s Ministarstvom u srpnju 2012. godine dostavila status provedbe aktivnosti vezanih uz provedbu korektivnih mjera na nalaze iz nadležnosti Agencije, te izvršila ažuriranje rokova i dogovorenih korektivnih mjera u Planu korektivnih mjera.

Neke korektivne mjere i rokove je bilo potrebno revidirati u skladu s novonastalim promjenama (EU zahtjevi, novi nacionalni propisi, politika zapošljavanja novih inspektora, suradnja s drugim tijelima itd.) i potrebama Agencije. Analiziran je i status onih nalaza čije je rješavanje u nadležnosti više tijela, uglavnom resornog Ministarstva. Provedba ovih mjera kasni, pa u skladu s tim kasne i mjere koje je Agencija dužna provesti. Agencija je početkom travnja 2012. godine na ovu temu održala i konzultacijski sastanak s Nacionalnim ICAO koordinatorskim.

Najveći problem predstavljaju korektivne mjere koje Agencija treba provesti u suradnji s Ministarstvom i drugim tijelima državne uprave, kao što su:

- Provedbu nadzora sigurnosti sustava za potragu i spašavanje. Nakon stupanja na snagu Uredbe o uvjetima i načinu obavljanja potrage i spašavanja zrakoplova («Narodne novine» broj 129/11) prestaje obveza Agencije u otklanjanju ICAO nalaza (ANS-03). U skladu s promjenama, Agencija je predložila izmjenu korektivne mjere. Agencija je uspostavila nadzor usluge uzbuđivanja (*alerting service*) HKZP-a. Time je Agencija provela korektivne mjere iz svoje nadležnosti te smatra da je rad na ovom nalazu za Agenciju završen.
- Provedbu nadzora sigurnosti pružanja usluga u zračnoj plovidbi u slučaju delegiranja pružanja usluga u zračnom prostoru. Preduvjet za provedbu ove mjere je sklapanje međudržavnog sporazuma s Republikom Italijom i Republikom Slovenijom (nalaz ORG-01). Dok nisu potpisani međudržavni sporazumi o delegiranju pružanja usluga u zračnom prostoru, Agencija nema pravnu osnovu za sklapanje sporazuma s drugim nacionalnim nadzornim tijelima (*National Supervisory Authority – NSA*).
- Priznavanje certifikata u skladu s odredbama članka 83 bis Čikaške konvencije. Agencija je predložila izmjenu i dopunu Zakona o zračnom prometu još 2011. godine. Primjena nije moguća jer prijedlog za izmjenu i dopunu Zakona o zračnom prometu nije prihvaćen od strane Ministarstva (nalaz LEG-04). Agencija je provela korektivnu mjeru iz svoje nadležnosti inicijativom da se rješenje nalaza formulira kroz članak Zakona te smatra da je rad na ovom nalazu za Agenciju završen.
- Izmjena i dopuna Zakona o prijevozu opasnih roba. Agencija je dostavila svoj prijedlog izmjena Zakona u travnju 2011. godine. Provedba mjere kasni jer je usvajanje izmjena i dopuna Zakona o prijevozu opasnih roba u nadležnosti Ministarstva/Uprave za cestovni i željeznički promet (nalaz OPS-06). U vezi s otvorenim nalazom Agencija je u travnju 2012. godine održala sastanak s Nacionalnim ICAO koordinatorom i istaknula probleme s kojima se susreće. Smjernice dobivene od strane Nacionalnog koordinatora: Nacionalni koordinator će stupiti u kontakt s Upravom za unutarnju plovidbu koja je tijekom 2011./2012. vodila postupak izmjene Zakona, te će Agenciji dostaviti informaciju u kojoj je fazi objava Zakona. Agencija je provela korektivne mjere iz svoje nadležnosti te smatra da je rad na ovom nalazu za Agenciju završen.

Također, kasni i provedba korektivne mjere koju Agencija treba provesti u suradnji s Ministarstvom obrane, a odnosi se na obvezu Agencije da nadzire sigurnost nad pružanjem usluga komunikacije, navigacije i nadzora (*Communication, Navigation and Surveillance – CNS*) koje Ministarstvo obrane pruža GAT operacijama. U skladu s razvojem situacije Agencija predložila izmjenu rokova za provedbu korektivne mjere. Agencija je po ovom pitanju pokrenula postupak sklapanja sporazuma s Ministarstvom obrane.

Agencija je dopisom upućenim resornom Ministarstvu u srpnju 2012. godine još jednom istaknula problem s kojima se susreće u vezi s provedbom korektivnih mjera čije je rješavanje u nadležnosti više tijela.

Do kraja 2012. godine, provedene su korektivne mjere za zatvaranje 32 nalaza čija je provedba u nadležnosti Agencije, a do kraja ožujka 2013. godine se planira završiti provedba korektivnih mjera za još 4 nalaza.

Provedba korektivnih mjera za ostale otvorene ICAO nalaze koji su u nadležnosti Agencije ide prema planu korektivnih mjera revidiranom u srpnju 2012. godine. Među otvorenim nalazima su:

- ANS-01 - zapošljavanje i osposobljavanje MET inspektora (rok 01. siječnja 2014.). U 2012. godini, nadzor pružanja MET usluga od strane HKZP-a osiguran je angažiranjem MET inspektora nacionalnog nadzornog tijela Republike Mađarske.
- ANS-02 - definiranje prihvatljive razine sigurnosti ALoS u ANS domeni (rok 01. lipnja 2014.). U rujnu 2012. godine, održan je sastanak predstavnika Agencije i HKZP-a ne temu ALoS, a u sklopu projekta s konzultantskom tvrtkom Helios zatražena pomoć i dogovorena suradnja oko definiranja ALoS. Nadalje, u okviru Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu kao nacionalni pokazatelji usvojeni su indikatori za Rizik od probijanja dozvoljene razine leta (*Level Bust Risk*) i Rizik od pogreške u komunikaciji

zemlja/zrak (*Air/Ground Communication Risk*) koji proizlaze iz LSSIP plana za Republiku Hrvatsku za razdoblje 2011.–2015. Tijekom 2012. godine je uspostavljeno sustavno praćenje događaja povezanih sa sigurnošću koji doprinose spomenutim rizicima.

- ANS-07 - operativna suradnja s Ministarstvom obrane oko nadzora sigurnost nad pružanjem CNS usluga koje Ministarstvo obrane pruža GAT operacijama (rok 01. svibnja 2013.). Agencija je po ovom pitanju pokrenula postupak sklapanja sporazuma s Ministarstvom obrane, te tijekom 2012. godine intenzivno radila na usuglašavanju odredbi Sporazuma.
- AGA-01 - priprema izvješće o sigurnosti zračnog prometa na zračnim lukama Osijek, Brač i Rijeka s obzirom na neusklađenosti s odredbama Pravilnika o aerodromima (rok 30. ožujka 2014.).
- AIR-02 - implementacija SMS zahtjeva od strane Organizacija za održavanje Part M i Part 145 (rok 01. studeni 2013.). U skladu s odredbama ASO-2010-004- Implementacija Sustava upravljanja sigurnošću, Part M Organizacije dužne su uspostaviti punu implementaciju (završiti Fazu IV) SMS-a do kraja lipnja 2013., dok su Part 145 organizacije tek započele s implementacijom te su dužne završiti Fazu I do kraja travnja 2013. godine. U vezi s tim, u Odjelu plovidbenosti su definirane potrebne liste provjere, te je uspostavljeno praćenje implementacije i provedbe SMS-a. Početkom 2013. godine Odjel plovidbenosti je organizirao radionicu za osoblje uključeno u vođenje kontinuirane plovidbenosti i održavanje zrakoplova na kojoj je jedna od tema bila implementacija SMS-a.
- LEG-01 - prijevod i objava ICAO Annex 3, 4 i 15 u nacionalni pravni sustav (rok 01. lipnja 2013.). Agencija je pripremila prijevode spomenutih Annex-a, te iste na redakturu dostavila u HKZP. Nacrt Annex-a 15 je završen, Annex-a 4 je u finalnoj fazi usuglašavanja, a na Annex-u 3 se još uvijek radi.
- PEL-01 - licenciranje „*aeronautical station operators*“. Nakon provedene analize odlučeno je da se izmijeni korektivna mjera. Agencija će predložiti brisanje ove kategorija osoblja iz odredbi Zakona o zračnom prometu koje reguliraju licenciranje zrakoplovnog osoblja. Nakon objave izmjena Zakona, Agencija će pokrenuti postupak prijave razlike u odnosu na ICAO Annex 1 standarde.

Nastavno na nalaz ICAO LEG-02, krajem 2011. godine, Odlukom direktora imenovana je Radna grupa za izradu prijedloga razlika između ICAO standarda i nacionalnih propisa iz nadležnosti Agencije. U prvih šest mjeseci 2012. godine, radna grupa je intenzivno radila da utvrđivanju svih razlika nacionalnih propisa i ICAO Annexa 1-18 (izuzev Annexa 12 i 13 čija provedba nije u nadležnosti Agencije), te je u srpnju 2012. godine direktoru Agencije dostavljen prijedlog istih. Prijedlog razlika je u srpnju 2012. godine proslijeđen resornom Ministarstvu. U procesu utvrđivanja razlika, članovi radne grupe surađivali su s drugim organizacijama i tijelima kao što su Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. (HKZP), Croatia Airlines, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo zdravlja itd., posebice vezano uz utvrđivanje razlika prema standardima ICAO Annex 9.

3.2.2 EASA standardizacija

Standardizacijska inspekcija od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (*EASA – Combined Standardisation Inspection*) provedena je u Agenciji u razdoblju 07.-11. veljače 2011. godine. EASA standardizacijska inspekcija obuhvatila je područja licenciranja (LIST i MEST), održavanja (CAW), i po prvi put inspekciju nad provedbom SAFA programa (sigurnosni pregled inozemnih zrakoplova).

Otvoren je 31 nalaz neusklađenosti, većinom kategorizirani kao manja odstupanja ili preporuke za daljnje poboljšanje. U svibnju 2011. godine Agencija je EASA-i dostavila Plan korektivnih mjera. Sukladno prihvaćenom Planu korektivnih mjera, Agencija je pristupila otklanjanju nalaza. Do kraja 2011. godine Agencije je od EASA-e zaprimila potvrdu (*Statement of Findings Closure*) o uspješnom zatvaranju svih SAFA, LIST i MEST nalaza.

Tijekom 2012. godine nastavile su se aktivnosti vezane uz otklanjanje CAW nalaza. U listopadu 2012. godine Agencija je EASA-i dostavila dokaze o zatvaranju posljednjeg otvorenog CAW nalaza.

Tijekom 2012. godine, Standardizacijska inspekcija od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (*EASA – Combined Standardisation Inspection*) provedena je u Agenciji u srpnju u domeni održavanja (CAW) i letačkih operacija (OPS), u listopadu u domeni FSTD, i po prvi put u domeni ATM/ANS, također u listopadu.

U EASA izvješću OPS.HR.07.2012 identificirano je ukupno 6 nalaza od čega 2 nalaza kategorije D (*significant deficiencies*) i 4 nalaza kategorije C (*minor deficiencies*).

U EASA izvješću AIR.HR.07.2012 identificirano je ukupno 6 nalaza, svi kategorije C.

U EASA izvješću FSTD.HR.10.2012 identificirano je ukupno 6 nalaza, svi kategorije C.

U EASA izvješću ATM/ANS.HR.10.2012 identificirano je ukupno 26 nalaza, od čega 12 nalaza kategorije C i 15 nalaza kategorije D (1 nalaz je nakon dodatnih konzultacija preinačen u zatvoren). Korektivne mjere za otklanjanje 4 nalaza nesukladnosti su u nadležnosti Ministarstva: (predlaganje pravnog akta za čije donošenje je po Zakonu o zračnom prometu nadležna Vlada Republike Hrvatske kojim će se implementirati Uredba (EU) broj 73/2010), izmjene Zakona o zračnom prometu, sporazum sa susjednim zemljama oko delegacije pružanja usluga i nadzora zračnog prostora, te uspostava fleksibilne upotrebe zračnog prostora - FUA. Ostali nalazi kategorije D koji ukazuju na značajnije nesukladnosti, a koji spadaju u nadležnost Agencije su vezani uz: nedostatak ili nedovoljni kapaciteti kvalificiranog osoblja za nadzor MET i CNS usluga, izdavanje inicijalnog certifikata pružatelja usluga u zračnoj plovidbi prije završetka cijelog procesa certificiranja (certifikacija obavljena od strane Ministarstva), područja osposobljavanja i licenciranja ovlaštenog osoblja (5 nalaza), nadzor sustava izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću, provedbu propisanih procedura u postupku nadzora, te nadzor ATFM usluga.

Za sva zaprimljena izvješća Agencija je u skladu s definiranim rokovima dostavila i usuglasila Planove korektivnih mjera s EASA-om, te započela s provedbom dogovorenih aktivnosti.

3.3 Jedinствeno europsko nebo (SES)

Tijekom 2012. godine, Agencija je provodila aktivnosti vezane uz europsku inicijativu Jedinствeno europsko nebo (*Single European Sky – SES*) kako slijedi u nastavku.

3.3.1 Lokalni plan implementacije jedinstvenog europskog neba (LSSIP)

Republika Hrvatska je potpisala i ratificirala Međunarodnu konvenciju o suradnji o sigurnosti zračne plovidbe s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL (Zakon o potvrđivanju Protokola s usuglašenom Međunarodnom konvencijom o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe - EUROCONTROL - «Narodne novine», Međunarodni ugovori broj 8/05), te je sukladno tome dužna sudjelovati na donošenju i provođenju odluka i zaključaka odgovarajućih tijela EUROCONTROL-a.

Jedna od obaveza je i sudjelovanje u projektu Europskog plana implementacije jedinstvenog europskog neba (*European Single Sky Implementation Plan - ESSIP*), koji također podrazumijeva izradu Lokalnog plana implementacije jedinstvenog europskog neba za Republiku Hrvatsku (*Local Single Sky Implementation Plan - LSSIP*).

ESSIP predstavlja zajednički dogovoren plan provedbe obaveza koje proizlaze iz regulativa jedinstvenog europskog neba, s ciljem poboljšanja europske mreže zračnog prometa u sljedećih 5 do 7 godina.

Glavna izravna korist projekta ESSIP je osiguranje jednog općeg plana koji se temelji na zajedničkom dogovoru o onom što treba promijeniti u europskom ATM-u od strane svih sudionika, koji su uključeni u europski zračni promet, kako bi se postigli sljedeći ciljevi: povećanje ekonomičnosti, kapaciteta i sigurnosti zračnog prometa, te povećanje zaštite okoliša.

Iz ESSIP-a se nadalje razvijaju lokalni planovi implementacije - LSSIP, pa tako i LSSIP Republike Hrvatske kojim se dakle, na lokalnoj razini, precizno definira: što mora biti učinjeno, zašto, kako, kada, gdje i od koga. LSSIP Republike Hrvatske je javan dokument i nalazi se na službenim stranicama EUROCONTROL-a.

LSSIP je podijeljen u dva dijela. Prvi dio čini štampani dokument razine 1 u kojem se opisuju uloga i zadaće svih zainteresiranih subjekata u području upravljanja zračnim prometom (uloga Ministarstva nadležnog za civilni zračni promet, Ministarstva nadležnog za poslove obrane, Agencije, pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, te uloga pojedinih aerodroma.

LSSIP štampani dokument razine 1 se sastoji od 4 poglavlja: *(Part I – State Context; Part II – Implementation of ESSIP Objectives; Part III – Implementation of SES Legislation; Part IV – Traffic and ATM Performance)*.

Drugi dio LSSIP-a (razina 2) predstavlja *on-line* bazu podataka koja predstavlja detaljan plan implementacije svakog pojedinog zrakoplovnog subjekta (Ministarstvo, Agencija, Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o., Ministarstvo obrane i zračne luke) i služi tim zainteresiranim subjektima za kreiranje planova i kasnije praćenje implementacije ESSIP ciljeva. Unutar baze podataka vidljive su obaveze svih zainteresiranih subjekata, a također zbog uspoređivanja s dostignućem implementacije na FAB CE razini, vidljivi su i planovi implementacije ostalih FAB CE država. Aktivnosti Agencije u radu na dokumentu su bile kako slijedi.

Budući da je Agencija nadležna za predlaganje nacрта prijedloga podzakonskih propisa u civilnom zrakoplovstvu, tijekom 2012. godine, Agencija je zajedno s ostalim zrakoplovnim subjektima sudjelovala u izradi LSSIP dokumenta razine 1.

Za potrebe implementacije svakog pojedinog cilja LSSIP-a, Agencija je sudjelovala na izradi dokumenta LSSIP (razina 2) tako da je za 20 LSSIP ciljeva napravljena analiza i predložena su regulatorna rješenja koja će poslužiti kao osnova za implementaciju pojedinih ciljeva ESSIP-a za Republiku Hrvatsku.

U sklopu LSSIP-a Republike Hrvatske, izrađeno je i Godišnje izvješće o implementaciji jedinstvenog europskog neba (*Single European Sky Report*) koje je Agencija kao Nacionalno nadzorno tijelo dužna dostavljati Europskoj komisiji, a tiče se nadzora sigurnosti nad pružateljem usluga u zračnoj plovidbi, u skladu s člankom 12.1 Uredbe EZ 549/2004.

Agencija je za potrebe navedenog Izvješća prikupila i analizirala sljedeće podatke: podaci o nadzornom tijelu – odgovornost, organizacija, ljudski resursi, podaci o izdavanju svjedodžbe o sposobnosti i imenovanja pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, te status sporazuma u svezi prekograničnog pružanja operativnih usluga u zračnom prometu, podatke o kontinuiranom nadzoru, podatke o nadzoru sigurnosti, podaci o licenciranju kontrolora zračnog prometa i certifikaciji organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa, informacije o statusu implementacije Funkcionalnog bloka zračnog prostora – Srednja Europa (*Functional Airspace Block – Central Europe – FAB CE*), podaci o implementaciji zahtjeva protoka zračnog prometa te podaci o interoperabilnosti unutar mreže upravljanja europskim zračnim prometom.

Agencija je, također, sudjelovala u izradi nacрта Izvješća o fleksibilnoj upotrebi zračnog prostora (*Flexible Use of Airspace - FUA*) koje je nakon usuglašavanja na Nacionalnom povjerenstvu za upravljanje zračnim prostorom i potpisa ministra nadležnog za civilni zračni promet upućeno u Europsku komisiju, i objavljeno u sklopu LSSIP-a.

Uočeni problemi i mjere za poboljšanje

Nedostatak strateškog dokumenta razvoja civilnog zrakoplovstva (Strategije zračnog prometa) značajan je problem, jer se ustvari bez strategije ne mogu donijeti pravovaljani rokovi implementacije pojedinog cilja (npr. implementacija podatkovnog linka između kontrolora leta i pilota (*Controlor Pilot Data Link - CPDL*). Nadalje, u procesu izrade LSSIP-a nisu u potpunosti definirane nadležnosti i ne postoji, u svezi toga, formalna odluka kojom bi se definirale nadležnosti svakog zrakoplovnog subjekta, već je ostavljeno da svaki involvirani zrakoplovni subjekt prepozna svoje nadležnosti, te s time u vezi doprinese izradi LSSIP dokumenta. Zaključno, u narednom razdoblju potrebna je kvalitetnija koordinacija rada između zainteresiranih zrakoplovnih subjekata.

Tijek implementacije pojedinih LSSIP ciljeva (projekata) je sljedeći:

Status	Završeno	Djelomično završeno	Planirano	Bez Plana	Kašnjenje u implementaciji
Broj projekata	6	3	12	2	8

Od značajnijih problema u implementaciji treba navesti implementaciju sigurnosnih ciljeva: „*SAF04 Implement measures to reduce the risk of level bust occurrences, SAF05 Implement measures to prevent air/ground communications induced safety occurrences, SAF10 Implement measures to reduce the risk to aircraft operations caused by airspace infringements*“. Zastoj u implementaciji navedenih ciljeva je zbog kašnjenja u donošenju Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu Republike Hrvatske. Također, određeni zastoj postoji u implementaciji ciljeva: „*NAV03 Implementation of P-RNAV i NAV10 Implement APV procedures*“, zbog nepostojanja nacionalnog plana implementacije prostorne navigacije temeljene na performansama zrakoplova („*Performance based navigation*“). Oba dva navedena dokumenta, koji su potrebni da bi se ubrzala implementacija SAF i NAV ciljeva, po planu se trebaju donijeti početkom 2013. godine.

3.3.2 Funkcionalni blok zračnog prostora Srednja Europa (FAB CE)

U procesu pristupanja Europskoj uniji te usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU, jedna od obveza Republike Hrvatske je bila integracija nacionalnog zračnog prostora u funkcionalni blok zračnog prostora (*Functional Airspace Block - FAB*) unutar kojega se provode postupci suradnje i koordinacije između svih država članica, što pridonosi boljem protoku zračnog prometa, a time i smanjenju kašnjenja i ukupnih troškova. Uspostava funkcionalnih blokova zračnog prostora dio je inicijative Europske unije za stvaranje Jedinog europskog neba (*Single European Sky - SES*), čiji je cilj optimizacija i poboljšanje odvijanja zračnog prometa u Europi.

Temeljem Sporazuma o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE) koji je potpisan 5. svibnja 2011. godine u Brdu kod Kranja u Sloveniji, te Zakona o potvrđivanju Sporazuma o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe («Narodne novine», Međunarodni ugovori broj 5/12), Agencija je tijekom 2012. godine aktivno sudjelovala u radnim tijelima FAB CE.

Obzirom da je Agencija temeljem Zakona o zračnom prometu imenovana kao Nacionalno nadzorno tijelo, temeljem gore navedenog sporazuma zadužena je da zajedno s ostalim predstavnicima nacionalnih nadzornih tijela FAB CE država (Austrije, Bosne i Hercegovine, Češke, Mađarske, Slovačke i Slovenije) vrši nadzor sigurnosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi unutar Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE).

Kako bi se implementirala zadaća nadzora sigurnosti FAB CE, 30. svibnja 2011. godine potpisan je u Bratislavi Sporazum o suradnji kojim se pobliže reguliraju odnosi između nacionalnih nadzornih tijela unutar FAB-CE, te je temeljem tog sporazuma definiran odbor za koordinaciju FAB CE nacionalnih nadzornih tijela (*FAB CE National Supervisory Authority Coordination Committee*) s pripadajućim radnim skupinama: (*Safety audits/oversight/ongoing compliance - SOWG, Assessment of ATM changes/Interoperability - CHWG, Safety directives/Safety reports - SRWG, Criteria for HR assessment/HR management/Training requirements, ATCO/ATSEP licensing, Performance Reports/Monitoring of performance plans*).

Sektor aktivno participira u radu svih gore navedenih radnih tijela, a predsjedava radnom skupinom *Assessment of ATM changes/Interoperability (CHWG)*. Glavni zadatak radne skupine je priprema harmoniziranih stručnih mišljenja i preporuka vezanih uz nadzor promjena/interoperabilnosti po zadatku NSA CC te praćenje istih u okviru FAB-a CE. Također, radna skupina je u stalnoj suradnji sa *Safety Sub-Committee (SAFSC)*, radnom skupinom pružatelja usluga na FAB CE razini. Glavni doprinos CHWG-a, a naročito Sektora, u 2012. godini je sudjelovanje u izradi dokumenta *FAB CE Safety Case* (Sigurnosna studija FAB-a CE) u suradnji sa SAFSC i u konzultacijama s EASA-om.

Sektor sudjeluje u inicijativi stvaranja „*Pool of Experts*“ na razini FAB CE u cilju kratkoročnog rješenja problema nedostatka stručnjaka za kontinuirani nadzor udovoljavanja pružatelja usluga u zračnoj plovidbi. Prvi primjer takve suradnje ostvaren je s Nacionalnim nadzornim tijelom Republike Mađarske (MET inspektor), a realiziran je u provedbi jesenskog audita HKZP-a 2012. godine. Također, Sektor je u 2012. godini imao ključnu ulogu u izradi dokumenta *FAB CE NSA HR Assessment Report 2012* (Analiza ljudskih potencijala NSA u FAB-u CE).

3.3.3 Plan mjerenja učinkovitosti

Uspostava drugog regulatornog paketa Jedinstvenog europskog neba (SES II) definira osnovne principe uspostave Plana mjerenja učinkovitosti (*Performance Plan*) pružatelja usluga u zračnoj plovidbi u europskom zračnom prostoru. Sredinom 2010. godine Europska komisija donijela je Uredbu (EU) broj 691/2010 o utvrđivanju programa mjerenja učinkovitosti za usluge u zračnoj plovidbi i mrežne funkcije, koja predstavlja osnovu za uspostavu sheme mjerenja učinkovitosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i mrežnih funkcija. Temeljem navedene Uredbe, svaka država članica Europske unije treba izraditi Plan mjerenja učinkovitosti usluga u zračnoj plovidbi koji se temelji na 4 glavna pokazatelja učinkovitosti: sigurnosti, zaštiti okoliša, kapacitetu i ekonomskoj isplativosti.

Zbog posebnosti i potrebne ekspertize u području zračnog prometa, Europska komisija je uspostavila Tijelo za mjerenje i ocjenu učinkovitosti (*Performance Review Body - PRB*) kao glavno tijelo koje bi trebalo pomoći Komisiji i državama (na njihov zahtjev) pri uspostavi Plana mjerenja učinkovitosti, te pri analizi i monitoriranju istih. Odlukom Komisije broj 5143 od 29. srpnja 2010. godine, EUROCONTROL je imenovan kao Tijelo za ocjenu plana učinkovitosti. Temeljem provedenih konzultacija s raznim učesnicima u zračnom prometu, doneseni su sljedeći ciljevi za pojedina ključna područja učinkovitosti na razini Europske unije, za razdoblje od 2012. do 2014. godine:

- U cilju zaštite okoliša povećati horizontalnu komponentu efikasnosti leta civilnih operatora za 0,75% u 2014. godini u odnosu na 2009. godinu;
- Kapacitet – smanjiti kašnjenje na 0,5 minuta po letu (u razdoblju za cijelu godinu) u 2014. godini;
- U cilju poboljšanja ekonomičnosti definirane su cijene rutnih naknada za sve godine na razini Europske unije, i to :57,88 € za 2012., 55,87 € za 2013. i 53,92 € za 2014. godinu.

U području sigurnosti na razini Europske unije nije postavljen cilj.

Temeljem donesenih regulatornih promjena SES-a, države članice Europske unije obvezne su napraviti Plan mjerenja učinkovitosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi za prvo referentno razdoblje (2012.-2014.) i dostaviti ga PRB-u na ocjenu i odobrenje. Ulaskom u referentno razdoblje države članice zajedno s PRB-om prate provedbu Plana u referentnom razdoblju.

Budući da Republika Hrvatska u proteklom razdoblju nije bila članicom Europske unije, zatraženo je mišljenje Europske komisije o pristupu planiranju učinkovitosti za prvo referentno razdoblje (2012.-2014.). Prema odgovoru Europske komisije (11. srpnja 2011.), Republika Hrvatska nije obavezna implementirati shemu mjerenja učinkovitosti za prvo referentno razdoblje. U tom smislu, napravljena je „soft“ verzija Plana mjerenja učinkovitosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi za prvo referentno razdoblje. Pri izradi Plana mjerenja učinkovitosti sudjelovali su stručnjaci iz Agencije u suradnji s Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe d.o.o., EUROCONTROL-om i konzultantskom tvrtkom Helios.

Krajem 2012. godine, u prostorima Agencije održana je radionica sa svrhom upoznavanja svih sudionika zračnog prometa u Republici Hrvatskoj (Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Ministarstvo obrane, Hrvatska kontrola zračne plovidbe, Croatia Airlines, ZL Zagreb) s implementacijom mjerenja učinkovitosti u hrvatskom zračnom prostoru. Ciljevi radionice bili su sljedeći: kvalitetna priprema svih sudionika na koje će se odnositi Plan mjerenja učinkovitosti, jasno definiranje procesa izradbe Plana, identifikacija predviđenih mjera za one sudionike koji ne budu ostvarili predviđene ciljeve, te definiranje procesa praćenja realizacije Plana i izvješćivanje o njegovoj provedbi.

Na istoj radionici donesen je zaključak o završetku izrade Plana mjerenja učinkovitosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi za prvo referentno razdoblje. Budući da konzultantska tvrtka Helios ima ugovor s Agencijom, financiran od strane Europske banke za obnovu i razvoj, ista je napravila je reviziju nacionalnog Plana mjerenja učinkovitosti za prvo referentno razdoblje, po metodologiji propisanoj od strane Europske komisije, odnosno PRB-a. Plan mjerenja učinkovitosti za prvo referentno razdoblje koji je napravila Agencija ima za cilj prilagodbu u praćenju Plana za prvo referentno razdoblje te kvalitetniju pripremu za drugo referentno razdoblje (2015.-2019.), kada će to biti obveza Republike Hrvatske kao punopravne članice Europske unije.

Također, jedan od rezultata održane radionice je implementacija Plana upravljanja projektom (*Project Management Plan – PMP*) izrade Plana mjerenja učinkovitosti za drugo referentno razdoblje. Plan upravljanja projektom uključuje stručnjake relevantnih sudionika uspostave mjerenja učinkovitosti u Republici Hrvatskoj. Budući da je regulatorno okruženje mjerenja učinkovitosti vrlo dinamično i podložno promjenama, Plan upravljanja projektom izrade Plana predstavlja dokument koji će biti podložan promjenama u skladu sa zahtjevima europskog i nacionalnog zakonodavstva. S obzirom da je, a u skladu s EU regulativom, za drugo referentno razdoblje predviđena izrada jedinstvenog Plana mjerenja učinkovitosti na razini Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE), Agencija ima značajnu ulogu u pripremi izrade Plana mjerenja učinkovitosti na razini FAB CE kroz sudjelovanje u FAB PRB i PRWG tijelima. Agencija će zemljama članicama FAB CE predočiti vlastiti Plan upravljanja projektom izrade Plana mjerenja učinkovitosti kao nacrt za izradu jedinstvenog Plana na razini FAB CE.

3.3.4 Projekt ISIS

Sporazum o uspostavi ISIS programa (*Implementation of Single European Sky in South East Europe*) potpisan je 22. travnja 2008. godine u Stockholm-u. Osnovni cilj ISIS programa je uspostava jednakih standarda u području sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa na području jugoistočne Europe i pomoći regionalnim članicama ECAA Sporazuma u ispunjavanju njihovih obaveza u upravljanju zračnim prometom (ATM).

ISIS program je nastao iz prethodne inicijative SEE FABA, koja je prestala postojati potpisivanjem ISIS Sporazuma. U usporedbi sa SEE FABA inicijativom, ISIS program nije imao namjeru uspostave FAB-a u regiji, nego podršku u preuzimanju SES regulative u nacionalna zakonodavstva te na taj način pomoći zemljama potpisnicama u osposobljavanju osoblja za provedbu zadaća u skladu s SES regulativom, bolje razumijevanje regulative, kao i uspostavu kvalitetnije administrativne strukture. Bolja integracija nacionalnih mreža trebala je ubrzati regionalnu suradnju i integraciju ne samo između EU i susjednih zemalja, nego i između samih zemalja regije.

Od same uspostave ISIS programa razvijeno je nekoliko aktivnosti i inicirano nekoliko projekata kao što su: jačanje kapaciteta nacionalnih nadzornih tijela, implementacija regulative Jedinственog europskog neba u nacionalna zakonodavstva, standardi školovanja kao i organizacija specijaliziranih školovanja u upravljanju projektima za zemlje potpisnice Sporazuma.

1. Jačanje kapaciteta NSA

Cilj je bio uspostava dobro organiziranih nacionalnih nadzornih tijela (NSA) i osposobljenog osoblja u SEE regiji u implementaciji SES regulative u nacionalna zakonodavstva kao i pomoć u osposobljavanju kompetentnih auditora za provedbu zadaća iz nadležnosti NSA-a. Identificirana su dva osnovna cilja na koja je trebalo usmjeriti buduće aktivnosti, i to:

- Uspostava organizacijske strukture NSA
- Osposobljavanje inspektora za zadaće NSA

2. Standardi školovanja

Aktivnost ISIS-a odnosi se na implementaciju europske regulative koja se odnosi na certifikaciju i nadzor organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa, a u kasnijoj fazi certificiranje i nadzor tehničkog osoblja. Projekt bi također trebao pružiti podršku nacionalnim nadzornim tijelima u svezi zahtjeva Direktive koja se odnosi na dozvole kontrolora zračnog prometa:

- Priznavanje inozemnih dozvola
- Razvoj zajedničkog kriterija selekcije i osposobljavanja ATCO osoblja
- Zajednički zahtjevi i certifikacija organizacija za osposobljavanje

3. Implementacija SES regulative u nacionalna zakonodavstva

Osnovni cilj je što kvalitetnije i lakše proći fazu implementacije europskog zakonodavstva u nacionalni zakonodavni sustav uz odgovarajuće razumijevanje i pravi smisao donesene regulative, te olakšati implementaciju u skladu s postojećim nacionalnim zakonodavstvom i mogućim ograničenjima.

Republika Hrvatska je potpisnica ISIS Sporazuma i sudjelovala je aktivno u ISIS projektu od samog početka kroz Upravu zračnog prometa MPPI a, a od svog osnutka Agencija sudjeluje u aktivnostima vezanim uz ISIS program. U početku, težište ISIS projekta je bilo usmjereno na prikupljanje potrebnih informacija o trenutnom stanju u zemljama potpisnicama kroz održavanje niza radionica, seminara i sastanaka na najvišoj razini. Pored ovih aktivnosti, a nakon iskazanih potreba država, aktivnosti su usmjerene na bilateralnu razinu u skladu s potrebama pojedinih država.

Svoje djelovanje u Republici Hrvatskoj ISIS je završio u 2012. godini kroz provedbu pripremnog nadzora u razdoblju od 07.–10. svibnja 2012. godine. Cilj pripremnog nadzora bila je provjera usklađenosti procedura i načina rada HACZ u funkciji nacionalnog nadzornog tijela sa zahtjevima SES regulative, a u svrhu unaprjeđenja i usklađivanja postojećih procedura i načina rada. Aktivnosti vezane za pripremi nadzor bile su korištene u svrhu

pripreme za EASA standardizacijsku inspekciju (*EASA Standardization Inspection*) u listopadu 2012. godine, i u znatnoj mjeri su doprinjele ukupnoj ocjeni standardizacijskog tima o usklađenosti zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije, kao i djelovanja i rada HACZ kao Nacionalnog nadzornog tijela.

3.4 Rad na izradi nacrtu prijedloga podzakonskih propisa

U nadležnosti Agencije je, prema članku 5. stavku 14. Zakona o zračnom prometu, izrada nacrtu prijedloga podzakonskih propisa iz područja svoje nadležnosti. Od 01. siječnja do 31. prosinca 2012. godine, Agencija je izradila 26 nacrtu prijedloga podzakonskih propisa.

Status izrade nacrtu prijedloga podzakonskih propisa predviđenih Godišnjim programom rada za 2012. godinu je sljedeći:

a) usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije

1. Pravilnik o dozvolama, ovlaštenjima i posebnim ovlastima kontrolora zračnog prometa («Narodne novine» broj 50/12)
2. Pravilnik o taksama i pristojbama koje naplaćuje EASA («Narodne novine» broj 36/12)
3. Pravilnik o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada – posljednja verzija upućena u Ministarstvo 18. prosinca 2012.
4. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o utvrđivanju zahtjeva za primjenu protokola za prijenos poruka o letu u svrhu obavješćivanja, koordinacije i prijenosa letova između jedinica kontrole zračnog prometa («Narodne novine» broj 75/12)
5. Pravilnik o usklađenoj dodjeli i upotrebi Mode S upitnih kodova za jedinstveno europsko nebo («Narodne novine» broj 86/12)
6. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja svjedodžbe pružatelja usluga u zračnoj plovidbi («Narodne novine» broj 110/12)
7. Pravilnik o aerodromskim naknadama («Narodne novine» broj 50/12)
8. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uspostavljanju programa mjerenja učinkovitosti usluga u zračnoj plovidbi i mrežnih funkcija («Narodne novine» broj 99/12)
9. Pravilnik o izvješćivanju događaja povezanih sa sigurnošću u zračnom prometu – nacrt prijedloga Pravilnika poslan u Ministarstvo 10. prosinca 2012.
10. Pravilnik o zahtjevima za usluge podatkovnih veza za jedinstveno europsko nebo – nacrt prijedloga Pravilnika nije izrađen, ulaskom u Europsku uniju, Uredba (EU) broj 29/2009 koja je trebala biti implementirana tim Pravilnikom direktno će se primjenjivati.

b) podzakonski nacionalni propisi čiju obvezu donošenja propisuje Zakon o zračnom prometu

1. Pravilnik o pružanju hitne pomoći na aerodromu («Narodne novine» broj 57/12)
2. Izmjene i dopune Pravilnika o uvjetima koje mora udovoljavati operator aerodroma za izdavanje te način izdavanja svjedodžbe aerodroma – nacrt izrađen, ali nije do 31. prosinca 2012. poslan u Ministarstvo zbog velikog broja komentara pristiglih u javnoj raspravi. Upućen u proceduru u Ministarstvo početkom 2013. godine.
3. Pravilnik o uvjetima koje mora udovoljavati osoblje koje obavlja poslove prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i prtljage – nacrt prijedloga pravilnika poslan u Ministarstvo 31. prosinca 2012.
4. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Hrvatskog registra civilnih zrakoplova («Narodne novine» broj 137/12)
5. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra zrakoplovnog osoblja («Narodne novine» broj 123/12)

Status izrade nacrtu prijedloga podzakonskih propisa koji nisu bili predviđeni Godišnjim programom rada za 2012. godinu je sljedeći:

1. Pravilnik o padobranstvu («Narodne novine» broj 11/12)
2. Pravilnik o izmjenama Pravilnika o zahtjevima za izvođenje operacija zrakoplovima i o organizacijskim zahtjevima kojima moraju udovoljavati operatori zrakoplova («Narodne novine» broj 39/12)
3. Naredba o vremenu otvorenosti aerodroma («Narodne novine» broj 39/12)
4. Pravilnik o projektiranju, prihvaćanju, gradnji i održavanju zrakoplova koji nisu u nadležnosti Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA) («Narodne novine» broj 40/12)
5. Pravilnik o izvanaerodromskom slijetanju i uzlijetanju helikoptera («Narodne novine» broj 52/12)
6. Pravilnik o aerodromima («Narodne novine» broj 64/12)
7. Pravilnik o utvrđivanju zahtjeva za zajedničku upotrebu zračnog prostora i operativnih procedura za izbjegavanje sudara u zraku («Narodne novine» broj 69/12)
8. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o ovlaštenju organizacija i osoblja uključenih u te poslove («Narodne novine» broj 79/12)
9. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o aerodromima na vodi («Narodne novine» broj 86/12)
10. Pravilnik o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom («Narodne novine» broj 99/12)
11. Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o radnom vremenu članova posade zrakoplova («Narodne novine» broj 142/12)
12. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o ovlaštenju organizacija i osoblja uključenih u te poslove («Narodne novine» broj 144/12)

Pored navedenog, u 2012. godini, izrađen je nacrt prijedloga novog Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja odobrenja za letenje inozemnih zrakoplova u hrvatskom zračnom prostoru, u cilju usklađivanja istog sa Zakonom te postojećom praksom. Nakon provedene javne rasprave, nacrt prijedloga Pravilnika upućen je 13. prosinca 2012. godine u proceduru donošenja u resorno Ministarstvo, zajedno s obrazloženjem za njegovo donošenje te tablicom komentara zainteresiranih subjekata i očitovanjima Agencije o razlozima usvajanja, odnosno neusvajanja njihovih prijedloga.

U skladu s člankom 5. stavak 15. Zakona o zračnom prometu, Agencija je ovlaštena radi provedbe svojih nadležnosti propisanih tim Zakonom i propisima donesenima na temelju tog Zakona, izdavati naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti (*Air Safety Order - ASO*). U 2012. godini, Agencija je izdala 13 naredbi o zrakoplovnoj sigurnosti i to:

1. Air Safety Order - ASO - 2012-001 - Uvjeti za kontinuiranu plovidbenost zrakoplova koji pripadaju u kategoriju povijesnih zrakoplova prema Aneksu II Uredbe (EZ) broj 216/2008, a certificirani su u skladu sa zahtjevima ICAO-a
2. Air Safety Order - ASO - 2012-002 - Uputa za implementaciju sigurnog komunikacijskog kanala za prijenos elektroničkih zrakoplovnih podataka
3. Air Safety Order - ASO - 2012-003 - Rev.1 - Odobravanje obavljanja operacija radova iz zraka inozemnim operatorima zrakoplova u Republici Hrvatskoj
4. Air Safety Order - ASO - 2012-004 - Rev.1 - Popis originatora podataka i podaci koji se objavljuju putem objedinjenog paketa zrakoplovnih informacija (IAIP), te obveza sklapanja sporazuma o razini pružanja usluga (SLA)
5. Air Safety Order - ASO - 2012-005 - Organizacija i provedba zrakoplovnih priredbi

6. Air safety Order - ASO - 2012-006 - Prihvatljivi načini udovoljavanja zahtjevima i upute, uz Pravilnik o zahtjevima za izvođenje operacija zrakoplovima i o organizacijskim zahtjevima kojima moraju udovoljavati operatori zrakoplova
7. Air Safety Order - ASO - 2012-007 - Rev1 - Lista zračnih prijevoznika koji imaju zabranu letenja unutar teritorija i zračnog prostora Republike Hrvatske
8. Air Safety Order - ASO - 2012-008 - Stjecanje dozvole pilota mikrolakog zrakoplova klase I, stjecanje ovlaštenja učitelja letenja mikrolakog zrakoplova klase I
9. Air Safety Order - ASO - 2012-009 - Rev.1 - Standardi za imenovanje ispitivača, produžavanje valjanosti ovlaštenja ispitivača, te dodatne obaveze ispitivača u vezi sa najavom obavljanja provjera stručnosti i praktične osposobljenosti
10. Air Safety Order - ASO - 2012-010 - Izvanaerodromsko slijetanje/uzlijetanje zrakoplova na vodu
11. Air Safety Order - ASO - 2012-011 - Primjenjivi standardi za zrakoplovne telekomunikacije u Republici Hrvatskoj
12. Air Safety Order - ASO - 2012-012 - Uvjeti i standardi kojima moraju udovoljavati ispitivači za stjecanje dozvole pilota jedrilice, pilota balona, pilota ovjesne jedrilice, pilota parajedrilice, padobranca te pripadajućih povlastica i ovlaštenja
13. Air Safety Order - ASO - 2012-014 - Dopuna broj 6. Tehničkih instrukcija za siguran prijevoz opasnih roba zrakom (Doc 9284 AN/905) koje se odnose na prijevoz opasnih roba poštom

Radi otklanjanja ICAO nalaza u dijelu koji se odnosi na obvezu preuzimanja ICAO Aneksa 3.,4.,10., 11. i 15, prevedeni su aneksi 3.,4. i 15. koji su na stručnoj redakturi u Hrvatskoj kontroli zračne plovidbe d.o.o. Aneks 10 je implementiran objavom ASO-a, a Aneks 11 je sadržan u Uredbi (EU) broj 923/2012 koja je stupila na snagu krajem 2012. godine i koja se ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju izravno primjenjuje.

Osim rada na izradi podzakonskih propisa, Agencija se redovito očitovala i na ostale zakonske i podzakonske akte za koja je resorno Ministarstvo zatražilo stručna očitovanja i to: Zakona o policiji, Zakona o potvrđivanju Sporazuma o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe, Uredbe o načinu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova i Pravilnika o vojnom letenju. Resorno Ministarstvo je redovito obavještavano o statusu propisa predviđenih Programom Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine Europske unije.

Zaključno, izrada nacrtu prijedloga podzakonskih propisa u 2012. godini u potpunosti je ostvarena.

3.5 Školovanje i stručno usavršavanje kadrova

Obaveza je Agencije implementirati međunarodne zahtjeve vezane uz sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa koji uređuju i standardiziraju postupke nadležnih tijela kod certificiranja i nadzora zrakoplovnih subjekata u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu. Zrakoplovni inspektori moraju biti visoko kvalificirani i osposobljeni stručnjaci, koji u ime Agencije obavljaju stručne i tehničke zadatke i čije je uloga presudna za nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Stručno osposobljavanje inspektora Agencije obavlja se u skladu s internim dokumentom Agencije - Priručnik osposobljavanja (*Training Manual* - TR-MAN-001, Rev 2.). Priručnik definira i opisuje program osposobljavanja zrakoplovnih inspektora Agencije od trenutka zapošljavanja (inicijalno osposobljavanje), kroz održavanje dodijeljenih inspektorskih ovlaštenja i kontinuirano usavršavanje (specijalizirana školovanja i školovanja za obnovu znanja inspektora).

Proces osposobljavanja zrakoplovnih inspektora predviđa pet faza – „paketa školovanja“ (*stages*) - razvoja znanja i vještina zrakoplovnih inspektora Agencije. Inicijalni paket školovanja (*stage* 1 i 2) je obavezan za sve nove inspektore kako bi se upoznali s temeljnim znanjima neophodnim za obavljanje inspektorskog posla, relevantnim nacionalnim i međunarodnim propisima, te primjenjivim operativnim i administrativnim procedurama Agencije. Treći paket školovanja (*stage* 3) zrakoplovnom inspektorima pruža specifična znanja i vještine neophodne za zadatke, obveze i dužnosti koje proizlaze iz dodijeljenog inspektorskog ovlaštenja. Ostala dva paketa usmjerena su na daljnje usavršavanje i podizanje stručnosti i znanja zrakoplovnih inspektora u specifičnim područjima, novim tehnologijama, te potiču aktivno sudjelovanje u međunarodnim tijelima i radnim grupama koje kontinuirano rade na unaprjeđenju sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Školovanja zrakoplovnih inspektora se, u većini slučajeva, provode u ovlaštenim inozemnim organizacijama i institucijama za školovanje i osposobljavanje.

Školovanje i stručno usavršavanje kadrova Agencije odvijalo se sukladno Godišnjem programu rada i Financijskom planu Agencije za 2012. godinu. Plan školovanja za 2012. godinu odobren je od strane direktora Agencije 08. studenog 2011. godine. U ovo izvješće uključena su sva interna i vanjska školovanja tijekom 2012. godine.

Školovanja su planirana prema:

- planu prioriteta za pojedine zrakoplovne inspektore (napravljeno na osnovu analize kvalifikacijskih listi i datih ovlaštenja (*Quality Manager, Department Manager, Training Manager*));
- pregledu potrebnih školovanja prema inspektorskim ovlaštenjima sukladno važećoj reviziji *Training Manual*-a;
- pregledu realizacije školovanja u 2011. godini za sektore, odjele i pojedine zrakoplovne inspektore;
- odobrenim financijskim sredstvima (financijska sredstva planirana su za potrebe internih i vanjskih školovanja – kako u inozemstvu tako i u Republici Hrvatskoj);
- aktualnoj ponudi raspoloživih školovanja i potrebama za osposobljavanjem.

INTERNA ŠKOLOVANJA

Interna školovanja su provedena unutar Agencije angažiranjem vlastitih instruktora ili suradnika/instruktora/stručnjaka iz zrakoplovne industrije; koji su prema procjeni s obzirom na iskustvo, kvalifikacije i osobno završena osposobljavanja, mogli kvalitetno realizirati pojedine programe. Interna školovanja intenzivno su provedena tijekom 2012. godine s ciljem zatvaranja potreba za školovanjima iz 3 faze školovanja radnika (inicijalnog, specijaliziranog i školovanja za obnovu znanja zrakoplovnih inspektora).

Popis održanih internih školovanja: *Human Factors, Crew Resources Management, Quality Management System, Dangerous Goods Regulations for CCAA inspectors, Civil Aviation Law and Organizations - General Framework, Ramp Safety, Safety Management Systems, Part 21 for Airworthiness Review Staff, Dangerous goods regulations CAT 12, National Auditors/Inspectors Screening Training, Auditors Course Basic, Inspector Enforcement, Maintenance Development Program, Maintenance Reliability Program, New Part-66/Part-147 (EC Regulation 1149/2011), Airworthiness Approval and Operational Criteria for RNAV Approach Operations, Non Powered Aircraft – Gliders, Introduction to the EASA Air Operations Regulation (EASA OPS), Introduction training Aircrew regulation (EC Regulation No 1178/2011 & 290/2012), Refresher Training in Aviation Medicine, Inspector Enforcement Advanced, Process of evaluation, acceptance and approval of Operations Manual, Examiners Refresher Course, Helicopter general familiarization - Bell 206 i Aircrew Regulation (ATOs for airplane and helicopter) Workshop (EC Regulation No 1178/2011 & EC 290/2012).*

Ukupno je održano 28 internih školovanja na kojima je sudjelovalo 312 polaznika (od 1 do 29 polaznika po tečaju) što predstavlja utrošak od 1.860 čovjek/sati (232,5 čovjek/dana).

VANJSKA ŠKOLOVANJA

Vanjska školovanja su planirana sukladno planiranim financijskim sredstvima i potrebama školovanja radnika Agencije. Kako je Agencija tijekom 2012. godine bila nadzirana od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA), pripreme za isto generirale su niz neplanskih školovanja.

Planirana vanjska školovanja na koje je Agencija upućivala svoje radnike su:

- Airports Council International (ACI/IATA) AMPAP– ukupno 5 školovanja u trajanju 5 dana, za 3 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 25 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 14.659,79 €);
- Baines Simmons International - ukupno 2 školovanja u trajanju od 3 dana, za 2 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 6 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 4.917,30 €);
- CAA International - ukupno 1 školovanje u trajanju od 5 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 5 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 4.206,94 €);
- EASA Technical Training Department – ukupno 1 školovanje u trajanju od 2 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 2 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja 1.427,69 €);
- Institute of Air Navigation Services (IANS) - EUROCONTROL – ukupno 11 školovanja u trajanju od 4 do 5 dana, za 7 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 53 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 17.102,83 €);
- Institute Of Air Transport (IAT) – ukupno 1 školovanje u trajanju od 1 dana, za jednog radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 1 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja 520,00 €);
- International Air Transport Association (IATA) – ukupno 4 školovanja u trajanju od 4 do 5 dana, za 4 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 19 čovjek/dana (ukupni troškovi iznose 11.597,98 €);
- Joint Aviation Authorities Training Organization (JAA TO) – ukupno 10 školovanja u trajanju od 2 do 5 dana, za 11 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 33 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 27.547,87 €);
- Lufthansa Flight Training (LFT) – ukupno 3 školovanja u trajanju od 1 dana, za 3 radnika Agencije, što predstavlja trošak od 3 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 4.440,12 €);
- Algebra – ukupno 22 školovanja u trajanju od 1 do 2 dana, za 22 radnika Agencije, što predstavlja trošak od 271 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 39.000,00 €).

Ukupno je 39 radnika Agencije sudjelovalo na planiranim vanjskim školovanjima u trajanju od 1 do 5 dana, što predstavlja utrošak od 418 čovjek/dana (ukupni troškovi planiranih vanjskih školovanja za razdoblje od siječnja do prosinca 2012. godinu iznose 125.420,52 €).

Neplanirana vanjska školovanja na koje je Agencija upućivala svoje radnike su:

- Airports Council International (ACI/IATA) AMPAP – ukupno 2 školovanja u trajanju 5 dana, za 2 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 10 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 1.000,00 €);
- CAA International - ukupno 3 školovanje u trajanju od 3 dana, za 3 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 9 čovjek/dana (nema troškova školovanja);
- Croatia Airlines Training Centre – ukupno 1 školovanje u trajanju od 1 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 1 čovjek/dana (nema troškova školovanja);
- EASA Technical Training Department – ukupno 1 školovanje u trajanju od 2 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 2 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja 1.427,69 €);
- Institute of Air Navigation Services (IANS) - EUROCONTROL – ukupno 8 školovanja u trajanju od 1 do 5 dana, za 5 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 30 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 4.611,13€);
- International Air Transport Association (IATA) – ukupno 1 školovanje u trajanju od 4 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 4 čovjek/dana (ukupni troškovi iznose 864,79€);
- Skyguide – ukupno 1 školovanje u trajanju od 10 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 10 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 2.225,36 €);
- Joint Aviation Authorities Training Organization (JAA TO) – ukupno 1 školovanja u trajanju od 4 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utrošak od 4 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja iznose 2.635,55 €);
- Policijska Akademija MUP RH – ukupno jedno školovanje u trajanju od 24 dana, za 1 radnika Agencije, što predstavlja utroška od 24 čovjek/dana (nema troškova školovanja).

Ukupno je 14 radnika Agencije sudjelovalo na neplaniranim vanjskim školovanjima u trajanju od 1 do 24 dana, što predstavlja utrošak od 94 čovjek/dana (ukupni troškovi neplaniranih vanjskih školovanja za razdoblje od siječnja do lipnja 2012. godine iznose 12.764,52 €).

PLANIRANA I NEPLANIRANA VANJSKA ŠKOLOVANJA U 2012. GODINI

Ukupno je 42 radnika Agencije sudjelovalo na 79 vanjskih školovanja u trajanju od 1 do 24 dana, što predstavlja utrošak od 512 čovjek/dana (ukupni troškovi školovanja za razdoblje od siječnja do prosinca 2012. godine iznose 138.185,04 €). Potrebno je naglasiti da su u razdoblju od travnja do studenog 2012. godine, četiri radnika Agencije upućena na *secondment* u EUROCONTROL u trajanju od 65 do 90 dana, što čini utrošak od 285 čovjek/dana (Agencija nema troškova *secondment-a*).

ŠKOLOVANJE ZA RUKOVODEĆI KADAR

U prosincu 2011. godine Agencija je započela pilot školovanje za rukovodeći kadar Agencije. Stručna osposobljenost i sposobnost zaposlenih za permanentno poboljšavanje kvalitete te usvajanje novih tehnika ključna je odrednica u organizacijskom razvoju, a dovodi do povećanja učinkovitosti poslovanja te u konačnici i veću prepoznatljivost Agencije kao stručne organizacije. Tijekom 2012. godine, Agencija je u suradnji s Učilištem Algebra nastavila s provedbom školovanja za rukovodeći kadar koje je uključivalo sljedeće module:

- Komunikacijske vještine i konflikti u trajanju od 2 dana (16 nastavnih sati)
- Leadership – vođenje ljudi u trajanju od 2 dana (16 nastavnih sati)
- *Coaching* i *Feedback* u trajanju od 2 dana (16 nastavnih sati)

- Poslovno pregovaranje u trajanju od 2 dana (16 nastavnih sati)
- Financije i računovodstvo za nefinancijaše u trajanju od 1 dana (8 nastavnih sati)
- Upravljanje projektima - povratak osnovama u trajanju od 2 dana (16 nastavnih sati)
- Primjena strateškog promišljanja na operativnim razinama u trajanju od 1 dana (8 nastavnih sati)
- Upravljanje organizacijskim promjenama u trajanju od 1 dana (8 nastavnih sati)
- Upravljanje vremenom (*Time Management*) u trajanju od 1 dana (8 nastavnih sati)
- Vještine facilitacije (vođenje grupne interakcije) u trajanju od 1 dana (8 nastavnih sati)
- Upravljanje ljudskim potencijalima (*Human Resources Management*) u trajanju od 1 dana (8 nastavnih sati)

Ukupno 22 radnika Agencije sudjelovalo je u školovanju koje se provodilo po modulima u trajanju od 1 do 2 dana, što predstavlja utrošak od 271 čovjek/dana (ukupno troškovi školovanja iznose 39.000,00 €).

U prikazima koji slijede prikazani su podaci o provedenim vanjskim školovanjima Agencije u 2012. godini.

Organizacija za školovanje	Planirano	Neplanirano	Broj školovanja
Airports Council International	5	2	7
Baines Simmons International	2		2
CAA international	1	3	4
Croatia Airlines Technical Training Centre		1	1
EASA Technical Training Department	1	1	1
Institute of Air Navigation Services	11	8	19
Institute of Air Transport	1		1
International Air Transport Association	4	1	5
Joint Aviation Authorities Training Organization	10	1	11
Lufthansa Flight Training	3		3
Skyguide		1	1
Policijska Akademija MUP RH		1	1
Algebra	22		22
UKUPNO:	60	19	79

Tablica 7: Prikaz broja vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje

Sektor	Plan	Realizacija	%
Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije	29	22	75,86%
Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi	11	18	163,64%
Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa	14	14	100,00%
Sektor zajedničkih poslova	3	0	0,00%
Ured upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa	6	3	50,00%
UKUPNO	63	57	90,48%

Tablica 8: Realizacija vanjskih planskih školovanja po sektorima

Vrsta Troška	Trošak	%
Troškovi školovanja	79.242,43 €	57,35%
Troškovi prijevoza	21.986,44 €	15,91%
Troškovi smještaja	22.731,17 €	16,45%
Troškovi dnevnica	14.225,00 €	10,29%
Ukupno troškovi školovanja	138.185,04 €	100,00%

Tablica 9: Prikaz troškova školovanja po vrsti troška

3.6 Sustav upravljanja kvalitetom (QMS)

Sustav upravljanja kvalitetom (*Quality Management System – QMS*) je temelj na kojem se gradi poslovanje Agencije. Neprekidnim održavanjem i unaprjeđenjem Sustava upravljanja kvalitetom osigurava se sukladnost procesa i procedura Agencije s međunarodnim zahtjevima i ISO standardima.

U skladu s Programom internih nadzora Agencije za 2012. godinu, provedeni su interni nadzori Odjela plovidbenosti zrakoplova (ožujak 2012.), Odjela aerodroma (lipanj 2012.), Odjela školstva i licenciranja (prosinac 2012), u sklopu programa ISIS (*Implementation of Single European Sky in South East Europe*) proveden je nadzor Sektora nadzora usluga u zračnoj plovidbi (lipanj 2012.), te *follow-up* nadzor Odjela zaštite zračnog prometa (listopad 2012.). Odgođen je nadzor Odjela generalne avijacije za veljaču 2013. godine do popunjavanja mjesta šefa odjela, te Odjela zrakoplovnog prava i međunarodnih odnosa do donošenja revizije odjelskog priručnika.

Kako bi se održala kompetentnost svih zrakoplovnih inspektora Agencije za područje Sustava upravljanja kvalitetom, u skladu s Programom i planom osposobljavanja zrakoplovnih inspektora Agencije, u 2012. godini su održana 3 interna školovanja zrakoplovnih inspektora na temu Sustava upravljanja kvalitetom i Tehnike auditiranja.

Tijekom 2012. godine intenzivno se radilo na analizi internih procesa i procedura, te poboljšanju istih. U suradnji sa stručnjacima Austrocontrola i LBA, u sklopu Twinning aktivnosti IPA programa, radilo se na analizi i reviziji Priručnika kvalitete (*Quality Manual*) i nacrtu Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu (*State Safety Program - SSP*), kao i na analizi i reviziji svih sektorskih priručnika i operativnih procedura.

Prva polovica 2012. godine iskorištena je i za pripremu za provedbu neovisnog nadzora sustava kvalitete Agencije prema standardima ISO 9001:2008 i zahtjevima Uredbe (EU) broj 1178/2011, a koji je u sklopu istog programa suradnje proveden u srpnju 2012. godine. Rezultati nadzora su pokazali da je Agencija uspostavila QMS sustav u skladu s ISO 9001:2008 koji organizaciji daje dobar i sveobuhvatni temelj za provedbu dodijeljenih nadležnosti. Identificirana su područja za daljnja poboljšanja kao što su upravljanje procesima (*process management*) i utvrđivanju indikatora procesa, revizija politike kvalitete, bolja integracija QMS-a i SMS-a itd. Sustav kvalitete u Agenciji strukturiran je u skladu s ISO 9001:2008, te je implementirana većina zahtjeva koji proizlaze iz tog standarda. Do potpune implementacije ISO 9001 standarda, potrebno je unaprijediti postojeće upravljanje procesima.

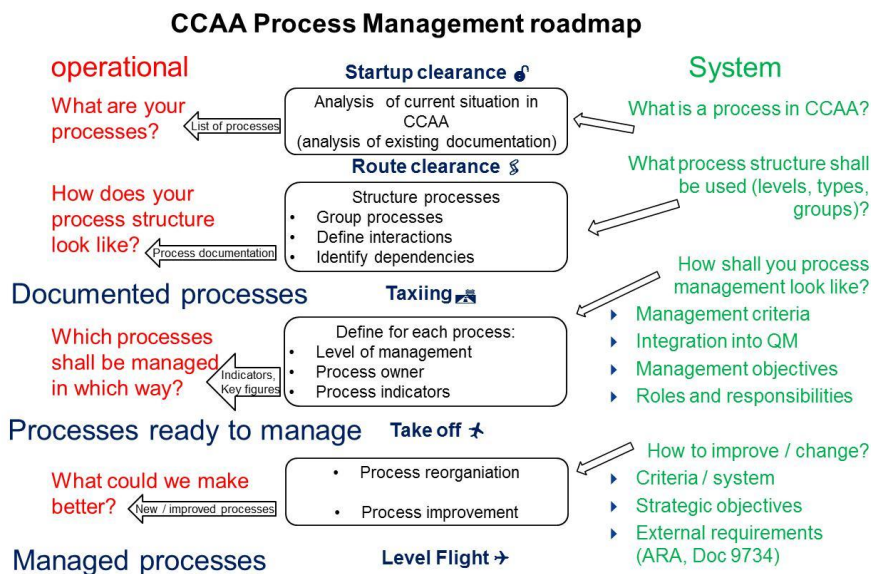
U cilju realizacije postavljenih ciljeva, definiran je projekt kojim bi se upravljanje procesima implementiralo u fazama tijekom naredne tri godine. Ovakvim faznim pristupom, osigurava se kvalitetno i postupno implementiranje ISO standarda koji u konačnici trebaju rezultirati potpuno dokumentiranim i funkcionalnim upravljanjem poslovnim procesima Agencije.

Projekt je započeo s radionicom organiziranom za rukovodeći kadar Agencije. Radionicu je u rujnu 2012. godine vodio stručnjak twinning partnera – Austrocontrol. Tema radionice je bila prezentirati osnove procesa i procesnog *management-a*, te definirati što za Agenciju znači upravljanje procesima.

Rezultat provedene radionice je da su definirane faze projekta i određen projektni tim. Iz razloga veće efikasnosti i operativnosti, projektni tim je malobrojan, ali se sastoji od rukovodećeg kadra Agencije. Voditelj projektnog tima je direktor Agencije. Tim pristupom osiguran je angažman većeg broja ljudi (suradnika projektnog tima) iz svih sektora Agencije putem formalnih linija rukovođenja.

Faze projekta su:

- Faza 1 – Analiza postojećih procesa
- Faza 2 – Redizajn i strukturiranje procesa
- Faza 3 – Implementacija procesa
- Faza 4 – Upravljanje procesima je operativno

Grafikon 4: Upravljanje procesima – putokaz

Faza 1 – Analiza postojećih procesa

U prvoj fazi projekta je evaluirana postojeća situacija vezana uz upravljanje procesima u Agenciji. Na radionici održanoj u prosincu 2012. godine definirani su i prihvaćeni osnovni kriteriji za utvrđivanje procesa u Agenciji, te je započeo dugotrajan postupak analize postojećih dokumentiranih procedura Agencije s aspekta tih definiranih kriterija za utvrđivanje procesa.

Definicija procesa ovisi o rezultatima ocjene procedure/aktivnosti s obzirom na dva elementa matrice: strukture (*Structure relevance*) i važnosti za poslovanje (*Business relevance*). Kriteriji za ocjenu elementa strukture su: kompleksnost (*complexity*), interakcije unutar procesa (*process interaction*) i kvantiteta (*quantity*). Kriteriji za ocjenu elementa važnosti za poslovanje su: sigurnost (*safety*), usklađenost (*compliance*), efikasnost (*efficiency*), percepcija učesnika (*stakeholders perception*). Ciljevi Faze I su ispunjeni u skladu s planom:

- Osnovni kriteriji za utvrđivanje procesa u Agenciji su uspostavljeni i prihvaćeni
- Rukovodeći kadar Agencije poznaje i prihvaća osnovne kriterije
- Postojeće dokumentirane procedure su analizirane s aspekta kriterija za utvrđivanje procesa

Faza 2 – Redizajn i struktuiranje procesa

U drugoj fazi, predviđena je izrada nacrtu strukture sustava upravljanja poslovnim procesima u Agenciji. Postojeći procesi biti će restrukturirani. Ciljevi koje treba postići:

- Definirana i dokumentirana struktura upravljanja procesima u Agenciji
- Utvrđeni procesi su uklopljeni u definiranu strukturu upravljanja procesima

Faza 3 – Implementacija procesa

Treća faza projekta predviđa uspostavu adekvatnog upravljačkog okvira za aktivno upravljanje procesima u Agenciji. Ciljevi koje treba postići:

- Indikatori procesa (KPI) definirani i uspostavljeni
- Kontrole procesa su definirane i integrirane u upravljačke mehanizme Agencije
- Indikatori i kontrole procesa su u potpunosti integrirane u sustav upravljanja kvalitetom

Faza 4 – Upravljanje procesima je operativno

Četvrta faza projekta predviđa da je upravljanje procesima u punoj funkciji, procesni indikatori i kontrole su uspostavljene i funkcionalne. Ciljevi koje treba postići:

- Indikatori procesa mjere se redovito, te se koriste za operativnu razinu upravljanja procesima
- Kontinuirani PDCA (*Plan-Do-Check-Act*) ciklus za poboljšanja procesa je u funkciji

Prilikom razrade projekta definirani su i najbitniji rizici:

R. br.	Rizik	Vjerojatnost / utjecaj	Nositelj rizika	Mjere za kontrolu rizika
1.	Nedostatak financijskih i ljudskih resursa	Mala/mali	Direktor	Ugrađivanje projekta u strateške dokumente i godišnje planove, adekvatno budžetiranje projekta.
2.	Kašnjenje projekta uslijed nedostatka vremena/resursa	Srednja/srednji	Direktor	Postavljanje visokog prioriteta na aktivnosti po ovom projektu. Angažman dodatnog osoblja na provedbi projekta.

3.7 Komunikacija sa zrakoplovnim subjektima

Sukladno odredbama Zakona, Agencija može, u suradnji s domaćim, inozemnim i međunarodnim organizacijama, zrakoplovnom industrijom i drugim institucijama s područja zračnog prometa, organizirati stručne skupove i forume u svrhu razmjene informacija i iskustava te promicanja sigurnosti zračnog prometa. Vodeći se definiranom misijom, Agencija nastoji biti generator i katalizator pozitivnih promjena u zrakoplovnoj industriji Republike Hrvatske. U tom smislu, komunikacija sa zrakoplovnim subjektima je od presudne važnosti.

3.7.1 Stručni skupovi

Tijekom 2012. godine, Agencija je nastavila provoditi komunikaciju sa zrakoplovnim subjektima i aktivnosti (radionice, prezentacije, forumi, obuke, tečajevi, radni sastanci, koordinacije, informiranje) koje su imale za ciljeve: predstaviti i približiti način funkcioniranja Agencije, upoznavanje s donesenim i planiranim promjenama propisa, ukazivanje na najčešće utvrđene nedostatke tijekom nadzora, upoznavanje s konceptima sustava koji će biti u primjeni u Republici Hrvatskoj temeljem izmjena EU regulative, omogućavanje provedbe osposobljavanja i standardizacija postupaka itd. Tijekom provedbe osposobljavanja i radionica prisustvovali su i predstavnici pojedinih zrakoplovnih vlasti iz okruženja, koji iznimno cijene priliku za prisustvovanje, što je uvijek dobra prilika za razmjenu informacija. Neke od značajnijih aktivnosti, održanih tijekom 2012. godine su:

Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije

U sektoru letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije tijekom 2012. godine održani su sljedeći skupovi, radionice i osposobljavanja sa zrakoplovnim subjektima:

Odjel letačkih operacija održao je radionicu na kojoj je prisustvovalo cca 40 predstavnika operatora iz Republike Hrvatske. Na radionici su predstavljene predstojeće izmjene propisa iz područja letačkih operacija, tematika ograničenja radnog vremena posada te propisa primjenjivih na kabinsku posadu zrakoplova.

Odjel školstva i licenciranja organizirao je niz radionica tijekom 2012. godine kako slijedi:

- Radionica vezana uz Uredbu (EZ) 1149/2011 (Part 66 i Part 147) – Radionica namijenjena osoblju za održavanje zrakoplova i ovlaštenih organizacija za osposobljavanje osoblja za održavanje;
- AMC/AME refresher training – Radionica za obnovu znanja namijenjena subjektima koji obavljaju liječničke preglede;
- Pilot Examiner Refresher Training – Radionica za obnovu znanja namijenjena ispitivačima pilota;
- Workshop for approved training organizations for aeroplanes and helicopters (ATO) – Organizacija namijenjena organizacijama za osposobljavanje pilota aviona i helikoptera;
- EU NAAs Chief medical forum – međunarodni skup voditelja medicinskih stručnjaka EU zrakoplovnih vlasti u organizaciji Agencije.

Odjel plovidbenosti je tijekom 2012. godine organizirao:

- Obuku za balone, jedrilice, i helikoptere. Na obuci za helikopter Bell 206 su prisustvovali i zrakoplovni inspektori iz Crne Gore;
- Obuku za ACAM (*Aircraft Continuing Airworthiness Monitoring*) u suradnji s EASA i UK CAA International organizacijom na kojoj su prisustvovali i predstavnici zemalja iz okruženja;
- Obuku za osoblje organizacija ovlaštenih za provođenje provjera plovidbenosti zrakoplova (Part 21 for Airworthiness Review Staff).

Odjel generalne avijacije zbog nedostatka resursa nije održavao radionice sa zrakoplovnim subjektima, no ostvarena je intenzivna suradnja u području održavanja, operacija i osposobljavanja za mikrolake zrakoplove. Ujedno, tijekom 2012. godine je u skladu s Planom za generalnu avijaciju u suradnji s Odjelom pravnih poslova i ljudskih resursa omogućena legalizacija mikrolakih zrakoplova te njihov upis u registar. Posebno valja istaknuti izradu ASO-a kojim je omogućeno stjecanje dozvole pilota mikrolakog zrakoplova temeljem JAA dozvole pilota aviona i instruktorskog ovlaštenja, što je bio osnovni preduvjet za omogućavanje pokretanja osposobljavanja pilota MLZ koje je bilo zaustavljeno.

Odsjek SAFA inspekcija je 06. veljače 2012. godine održao radionicu u svrhu upoznavanja operatora koji obavljaju komercijalni zračni prijevoz s izmjenama u SAFA sustavu i s ciljem upoznavanja mogućnosti izravnoga pristupa SAFA bazi podataka u svrhu provjeravanja statusa nalaza na njihovoj floti. Ujedno SAFA inspektori Agencije obavili su osposobljavanje 2 inspektora iz Agencije za civilno zrakoplovstvo Republike Slovenije za provedbu SAFA inspekcija.

S obzirom na zahtjeve koji će postati primjenjivi sredinom 2013. godine u vezi sa sustavom upravljanja sigurnošću, tijekom 2012. godine u organizaciji Sektora letaćkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije održana je dvodnevna obuka za sustav upravljanja sigurnošću za predstavnike zrakoplovnih subjekata. Na obuci je prisustvovalo 77 polaznika kojima su i izdane potvrde o prisustvovanju osposobljavanju. Obuke su održane u terminima 15.-16. ožujka 2012. godine i 22.-23. ožujka 2012. godine.

Tijekom 2012. godine predstavnici Sektora sudjelovali su u projektima pružanja pomoći i osposobljavanja Agenciji za civilno zrakoplovstvo Crne Gore u području letaćkih operacija i tehnika auditiranja.

Za predstavnike zrakoplovnih vlasti Crne Gore i Bosne i Hercegovine, u organizaciji Agencije održano je i osposobljavanje za *Maintenance Program Development* i *Maintenance Reliability Program*.

Predstavnici Sektora prisustvovali su i aktivno sudjelovali na trodnevnoj konferenciji *Aviation Business Arena*, održanoj u Zagrebu.

Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi

U cilju provedbe nadzora pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi napravio je Godišnji program nadzora te izvršio koordinaciju s pružateljem usluga u zračnoj plovidbi (Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe d.o.o. – HKZP), kao i sljedeće koordinacije s HKZP:

- Koordinacija oko verifikacije zatvaranja nalaza neudovoljavanja otvorenih u prijašnjim nadzorima;
- Koordinacija s HKZP-om u vezi primjene odredbi Pravilnika o dozvolama, ovlaštenjima i posebnim ovlastima kontrolora zračnog prometa («Narodne novine» broj 50/12);
- Koordinacija i pripreme za EASA inspekciju;
- Koordinacije u vezi implementacije EU uredbi;
- Koordinacije s HKZP-om i Croatia Airlines d.d. (CA) s ciljem usuglašavanja stavova u donošenju i implementaciji novih instrumentalnih navigacijskih postupaka (procedura);

Sektor je sudjelovao u provedbi seminara/radionice *ATM Security Oversight by National Supervisory Authorities*, koji je održan od 23.-24. travnja 2012, u Dubrovniku.

Dana 12. studenog 2012. u prostorima Agencije održana je radionica na temu Povelja o zračnom prostoru Republike Hrvatske „*Croatian Airspace Charter*“ koja je imala za cilj poboljšati implementaciju koncepta *Flexible Use of Airspace*. Radionica je bila organizirana u suradnji s EUROCONTROL-om i Nacionalnim povjerenstvom za upravljanje zračnim prostorom. Uz predstavnike EUROCONTROL-a i Agencije, na radionici su bili prisutni predstavnici Ministarstva, HKZP-a i Ministarstva obrane. Obzirom da je Agencija izradila inicijalni nacrt Povelje o zračnom prostoru, na radionici se razmatrala njezina kompatibilnost sa FAB-CE dokumentima, te donijele smjernice za daljnji rad na tom dokumentu.

Dana 23. studenog 2012. godine u prostorima Agencije održana je radionica za pripremu subjekata na koje se odnosi Uredba (EU) 73/2010 o utvrđivanju zahtjeva o kvaliteti zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija za jedinstveno europsko nebo. Uredba (EU) 73/2010 počinje se primjenjivati 01. srpnja 2013. godine. Radionica je

bila koncipirana kao informativna za predstavnike geodetskih organizacija, te kao nadogradnja za ostale subjekte koji su već imali saznanja o navedenoj Uredbi EU. Na radionici su sudjelovali predstavnici zračnih luka, geodetskih organizacija i HKZP-a.

Dana 18. prosinca 2012. godine održana je radionica o Planu mjerenja učinkovitosti (*Performance Plan*) s ciljem upoznavanja svih sudionika u procesu izrade Plana mjerenja učinkovitosti za drugo referentno razdoblje (2014.-2019.), a za koje je Republika Hrvatska obvezna izraditi isti. Na radionici su sudjelovali predstavnici MPPI, HKZP-a, CA i predstavnici zračnih luka.

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa

Sektor je organizirao nekoliko radionica i sastanaka od kojih je značajno istaknuti:

- 2 radionice na temu Pravilnika o stručnom osposobljavanju aerodromskog osoblja koje su održane u prostorima Agencije;
- Međunarodnu Konferenciju o budućoj aerodromskoj regulativi (*Conference on future aerodrome rules in Europe*) koja se priprema od strane EASA-e;
- 14. Radni sastanak ECAC *Security Forum-a*

Dana 15. i 16. listopada 2012. godine u Hotelu Riviera u Poreču, održana je međunarodna Konferencija o budućoj aerodromskoj regulativi u EU. Glavna tema konferencije bila je nova europska regulativa koja se izrađuje za područje aerodroma, a koju priprema i prezentira EASA te novi zahtjevi koji se postavljaju pred nacionalne zrakoplovne vlasti i operatore aerodroma u vezi nadzora, upravljanja i sigurnog odvijanja operacija na aerodromima u Europi. U radu konferencije sudjelovalo je približno 100 gostiju, predstavnika EASA-e, Međunarodnog udruženja aerodroma (ACI), zrakoplovnih vlasti i operatora aerodroma susjednih zemalja te predstavnika akademske zajednice.

Radni sastanak ECAC *Security Forum-a* održan je u razdoblju 11.–12. listopada 2012. godine u Hotelu International u Zagrebu, uz domaćinstvo Agencije. Stručno tijelo Europske konferencije civilnog zrakoplovstva ECAC - *Security Forum* sastavljeno od predstavnika država članica na stručnoj razini u području zaštite civilnog zračnog prometa. Temeljne funkcije tijela su razmatranje stanja u području zaštite civilnog zračnog prometa, budućih potreba i razvoja, te poticanje i unaprjeđenje razmjene informacija i najbolje operativne prakse između država članica.

Uvažavajući temeljne funkcije ECAC-ovog stručnog tijela - *Security Forum-a*, kao i trenutnu poziciju Republike Hrvatske u postupku stjecanja punopravnog članstva u Europskoj uniji, ocjenjeno je kako bi održavanje radnog sastanka *Security Forum-a* u Republici Hrvatskoj, osim poticajnog učinka na unaprjeđenje i daljnji razvoj sustava zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, rezultiralo i boljom općom spoznajom država članica Europske unije o nacionalnom sustavu zaštite civilnog zračnog prometa i ostvarenoj razini zaštite, s potencijalno pozitivnim i promotivnim učinkom na opći status i ocjenu Republike Hrvatske u tijelima i procesima Europske unije, pojedinih država članica i međunarodnih organizacija. Stoga je, na razini bilateralne inicijative, obavljena konzultacija i potvrđena mogućnost i interes odgovornih osoba unutar *Security Forum-a* za organizaciju i održavanje drugog radnog sastanka tijekom 2012. godine, konkretno 14. Radnog sastanka, u Republici Hrvatskoj, kao neplanirane aktivnosti za 2012. godinu.

Tijekom 2012. godine u Odjelu aerodroma su redovno održavani sastanci s predstavnicima (budućeg) koncesionara ZL Zagreb u cilju pravovremenog prijenosa Svjedodžbe aerodroma na budućeg operatora zračne luke: Međunarodnu zračnu luku Zagreb (MZLZ), a u skladu s Zakonom o zračnom prometu i Pravilnikom o uvjetima kojima mora udovoljavati operator aerodroma za izdavanje i način izdavanja svjedodžbe aerodroma. Do

kraja 2012. završene su sve tehničke pripreme u nadležnosti Agencije usmjerene na prijenos Svjedodžbe aerodroma na novog operatora. Osim toga, Agencija je značajno doprinjela ispravnom tumačenju pojedinih pravnih propisa koje sadašnji i budući operator ZL Zagreb moraju ispunjavati u cilju ishođenja Svjedodžbe aerodroma, a s obzirom na planiranu izgradnju nove putničke zgrade i stajanke za zrakoplove, te ukupno povećanje kapaciteta ZL Zagreb. Pri tome je važno posebno istaknuti tumačenje odredbi Zakona o zračnom prometu u dijelu koji se odnosi na zaštitu od buke, a s obzirom na pojedine odredbe Zakona o zaštiti od buke.

S ciljem osiguranja propisanih uvjeta za bolje obuku aerodromskog osoblja izdano je odobrenje Fakultetu elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu (FESB) kao ovlaštenoj organizaciji za osposobljavanje koja, na temelju odobrenog plana i programa, pruža školovanje za aerodromsko osoblje koje se bavi održavanjem elektro-energetskih sustava aerodroma.

Sektor zajedničkih poslova

Jedan predstavnik Sektora nominiran je za sudjelovanje u RAG grupi (*Rulemaking Advisory Group*) koja je osnovana od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA) i sastavljena je od predstavnika država članica Europske unije i predstavnika Europske komisije. Grupa će se fokusirati na raspravljanje o pravnim aspektima prilikom draftiranja implementaciju regulative za čije predlaganje je nadležna EASA. U 2012. godini održan je prvi inicijalni sastanak ove grupe. Ova grupa trebala bi se sastajati dva puta godišnje.

3.7.2 Internetske stranice

Jedan od najvažnijih kanala za komunikaciju sa zrakoplovnom industrijom su internetske stranice Agencije. Istovremeno, službena internetska stranica Agencije je primarni izvor informacija za potrebe zrakoplovne industrije.

Temeljiti strukturni redizajn internetske stranice HACZ napravljen je 2011. godine. Tijekom 2012. godine djelomično je napravljen sadržajni redizajn pa je stranica time postala funkcionalnija i informativnija. Korisnici mogu na dva načina pristupiti svim informacijama o Agenciji: putem vodoravnog i okomitog izbornika. Vodoravni izbornik daje opće informacije o Agenciji, njenu organizacijsku strukturu, pregled raznih kategorija obavijesti i propisa, kako internih, tako i zakonodavnih. Ažurirani su linkovi na državne, međunarodne i zrakoplovne ustanove i institucije, a da bi se korisnicima još više približili, dodani su osnovni kontakt podaci o Agenciji i njenim organizacijskim jedinicama.

Okomiti izbornik daje korisnicima mogućnost da u najviše tri poteza mišem dođu do konkretnih informacija. Na jednom se mjestu nalaze svi propisani obrasci i zahtjevu, kao i upute i informacije o ovlaštenim organizacijama i ispitivačima, polaganju ispita te sve ostale potrebne informacije korisnicima usluga Agencije.

Internetske stranice Agencije ostvarile su još jedan važan cilj koji se odnosi na transparentnost u radu Agencije. Objavljeni su sadržaji kojima se ispunjavaju zakonske obveze Agencije koje proizlaze iz Zakona o pravu na pristup informacija. Tako je u 2012. godini u punu funkciju stavljen Katalog informacija na internetskim stranicama Agencije. Svrha objavljivanja kataloga informacija je informiranje javnosti o dokumentima i informacijama koje posjeduje Agencija. Informacijama i dokumentima koji su javno dostupni u elektroničkom obliku moguće je pristupiti izravno iz kataloga, bez upućivanja posebnog zahtjeva, a za sve ostale informacije i dokumente korisnika prava na pristup informacijama ostvaruje podnošenjem usmenog ili pisanog zahtjeva. Obrazac pisanog zahtjeva nalazi se na internetskoj stranici Agencije. Pravo na pristup informacijama pripada svim korisnicima na jednak način i pod jednakim uvjetima i oni su ravnopravni u njegovom ostvarivanju. Uz Katalog informacija, Agencija je ostvarujući ciljeve transparentnosti u svome radu objavila i nekoliko registara kad je u pitanju javna nabava. Tako

su objavljeni registri ugovora o javnoj nabavi za 2011. i 2012. godinu. Potom, objavljeni su Planovi nabave za 2012. i 2013. godinu te rebalans Plana nabave za 2012. godinu kao i Godišnja izvješća o radu Agencije.

Kroz objavu sadržaja na internetskim stranicama Agencija je, između ostalog, imala za cilj povećati interakciju sa krajnjim korisnicima njezinih usluga kako bi se podigla razina svijesti vezana uz „*safety culture*“. Prvo područje je bila objava 13 Sigurnosnih direktiva (ASO), te 3 Sigurnosne informacije (ASIL). Sve važeće zrakoplovne naredbe i direktive, kao i propisi iz nacionalnog zakonodavstva, objavljene su i dostupne korisnicima. Drugi oblik interakcije je bila objava 14 Nacrta Pravilnika. Nakon objave Nacrta Pravilnika, svim zainteresiranim stranama ponuđena je mogućnost da ih komentiraju i da svoje primjedbe ili prijedloge dostave nadležnim osobama u Agenciji.

Internetske stranice Agencije su bile vrlo važan komunikacijski kanal prema javnosti kad su u pitanju pravovremene najave organizacije i održavanja radionica, seminara, međunarodnih skupova, foruma i sličnih događanja. Sve aktualnosti i zanimljivosti prikazane su na naslovnoj stranici Agencije, a prijave i registriranje svih sudionika spomenutih događanja obavljale su se putem internetskih stranica.

Kako bi internetske stranice Agencije bile što ažurnije, informativnije i kvalitetnije, donesena je Procedura za upravljanje sadržajem web stranice koja ima za cilj definirati odgovornost, pravila i postupke svih sudionika u procesa objave sadržaja na službenim internetskim stranicama Agencije.

U vremenu od 01. siječnja do 31. prosinca 2012. internetske stranice Agencije posjetilo je 34.592 osoba, a ukupno je bilo 85.845 zabilježenih posjeta. Pregledane su 295.132 stranice s prosječnim trajanjem posjeta 2 minute i 48 sekundi. U promatranom vremenskom razdoblju od ukupnog broja posjetitelja službenih internetskih stranica struktura onih koji se vraćaju na stranice i onih koji dolaze po prvi put je u omjeru 62:38.

Najveći broj posjeta stranica je zabilježila iz Republike Hrvatske (71.921), Bosne i Hercegovine (2.842), potom Njemačke, Crne Gore, Slovenije, Srbije, Belgije, Velike Britanije i Austrije.

3.7.3 Međunarodne aktivnosti

Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije

Na međunarodnom planu, Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije aktivan je u sudjelovanju u radnim tijelima i grupama osnovanima od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA): EC EASA Committee, EC Safety Committee, EASA EASP, EASA Medical Expert Group i EASA TAG. Direktor Agencije predstavnik je Republike Hrvatske, uz predstavnika Ministarstva, u Upravljačkom odboru EASA-e (*EASA Management Board*).

Sudjelovanje u ovim tijelima omogućava suodlučivanje u donošenju strateških odluka i propisa u području civilnog zrakoplovstva, te kvalitetniji pristup informacijama o budućim aktivnostima tijela nadležnih za sigurnost civilnog zračnog prometa u Europskoj uniji.

Tijekom 2012. godine, u skladu sa potpisanim sporazumima, inspektori Sektora sudjelovali su u aktivnostima pruženja potpore u smislu osposobljavanja i provedbe nadzora, te konzultacija s nadležnim tijelima iz Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi

Na međunarodnom planu, Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi redovito sudjeluje u radu međunarodnih tijela i radnih grupa osnovanima od strane Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (ICAO), Europske

agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA), Europske Komisije, EUROCONTROL-a te na području Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE).

Jedan predstavnik Sektora je nominiran u ICAO EANPG (*European Air Navigation Planning Group*), te je u 2012. godini sudjelovao na sastanku ove grupe. EANPG je ICAO grupa u kojoj na europskoj razini predstavnici država donose strateške odluke i planiraju razvoj svih aspekata ATM-a. Sastanci se održavaju jednom godišnje.

Jedan predstavnik Sektora nominiran je za sudjelovanje u ATM TAG grupi (*ATM Thematic Advisory Group*) koja je osnovana od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA) i sastavljena je od predstavnika nacionalnih nadzornih tijela europskih zemalja i predstavnika Europske komisije. Grupa će se fokusirati na implementaciju regulative iz područja upravljanja zračnim prostorom (ATM) iz nadležnosti EASA-e. U 2012. godini održan je prvi inicijalni sastanak ove grupe.

NSA Coordination Platform (NCP) osnovana je od strane Europske komisije na sastanku *Single Sky Committee* (SSC) 2009. godine. NCP o svom radu izvještava SSC. Glavni zadaci NCP-a su podrška nacionalnim nadzornim tijelima u implementaciji jedinstvenog europskog neba (SES), izrada smjernica te harmonizacija procedura, razmjena dobre zrakoplovne prakse i iskustava, identifikacija potencijalnih problema vezanih za SES implementaciju te iznalaženje načina iznalaženja rješavanja problema, stvaranje okvira međusobne razmjene ljudskih potencijala i stručnjaka. U 2012. godini su održana 2 sastanka.

Predstavnici Sektora sudjeluju i u radu stručnih grupa Platforme NCP: NCP SO WG bavila se problematikom nadzora promjena, izdavanja sigurnosnih direktiva, funkcioniranjem FAB-ova te razmjenom iskustava vezanih uz uspostavu AFIS-a; NCP IOP WG bavila se nadzorom interoperabilnosti, te izradom smjernica za nadzor interoperabilnosti u svrhu harmoniziranog pristupa; NCP Performance WG bavila se implementacijom uspostave plana učinkovitosti.

Predstavnik Sektora sudjeluje na sastancima *Agency Advisory Body* (AAB). AAB je tijelo koje daje savjete direktoru EUROCONTROL-a vezano za europske strateške ciljeve PC-a (*Provisional Council*) i EATMN sukladno strateškom planu EUROCONTROL-a. Tijelo funkcionira zajedno sa CMIC (*Civil-Military Interface Standing Committee*) te sukladno tome savjetuje direktora o operativnim i tehničkim aspektima europskog civilnog i vojnog zračnog prometa. AAB ima 8 tehničkih ekspertnih grupa. U 2012. godini održana su 3 sastanka.

Sektor je redovito sudjelovao na sastancima vezanima za uspostavu Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE). Tako je, u 2012. godini, Sektor sudjelovao na sastancima koordinacijskog Odbora (NSA CC), te u radu radnih grupa i to: HRWG-radna grupa za ljudske potencijale i CHWG-radna grupa za promjene u ATM sustavu. Iako je Sektor nominirao predstavnika za rad u SOWG-radnoj grupi za nadzor sigurnosti, u 2012. godini ova grupa nije imala nikakve aktivnosti. Radna grupa HRWG u 2012. godini napravila je procjenu ljudskih resursa nacionalnih nadzornih tijela unutar FAB CE.

Jedan predstavnik Sektora nominiran je u EUROCONTROL AIM/SWIM grupu (*AIM/SWIM Team*), kao i u ARWG grupu (*ADQ Regulators Working Group*). AIM/SWIM tim radi na harmonizaciji sustava zrakoplovnog informiranja, dok ARWG radi na uspostavljanju harmonizirane regulative Europske unije.

U sklopu nadogradnje ATM sustava, HKZP je ušao u suradničku organizaciju za zajedničku nabavu sustava za zračnu plovidbu - COOPANS (*COOPeration between Air Navigation Service providers*) u kojoj sudjeluju još 4 pružatelja usluga u zračnoj plovidbi (Danska, Švedska, Irska i Austrija) i tvrtka Thales. Kako je Agencija kao Nacionalno nadzorno tijelo dužna za takve promjene izdati prihvaćenje, pozvana je preko HKZP-a da sudjeluje u radu NSA COOPANS grupe koja je оформljena iz razloga da se harmonizira nadzor pri uvođenju te promjene u različitim zemljama.

Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa

U Odjelu aerodroma međunarodna suradnja ostvarena je u sljedećim područjima:

1. EASA *Aerodromes. Thematic Advisory Group (TAG)* – jedan predstavnik Odjela aerodroma;
2. ICAO *Facilitation*: jedan predstavnik Odjela aerodroma;
3. EUROCONTROL TOD (*Terrain and obstacle data*): jedan predstavnik Odjela aerodroma;
4. EC PRM (*Passengers with reduced mobility*): *focal point* za RH u Odjelu aerodroma.

Odjel aerodroma je najprije u ožujku, a zatim i u svibnju 2012. godine uspostavio suradnju sa EASA odjelom aerodroma. Razmijenjeni su kontakti, održana dva značajna zajednička sastanka na kojima je prezentiran dosadašnji rad i budući planovi Odjela aerodroma.

Predstavnici Odjela aerodroma sudjelovali su i na međunarodnoj konferenciji u Cologne-u koju je organizirala EASA na temu buduće EASA regulative koja se odnosi na aerodrome. Predstavnik Odjela prihvaćen je za člana *Thematic Advisory Group (TAG)* za područje aerodroma pri EASA-i te aktivno sudjeluje u njenom radu.

Na međunarodnoj razini, predstavnik Odjela zaštite zračnog prometa sudjelovao je na 3 sastanka Regulatornog odbora Europske komisije za zaštitu civilnog zračnog prometa (*Regulatory Committee for Civil Aviation Security*), sa statusom promatrača – predstavnika Republike Hrvatske.

Također, u koordinaciji s ECAC-om, tijekom izvještajnog razdoblja ostvareno je aktivno sudjelovanje predstavnika Odjela zaštite zračnog prometa u radu sljedećih radnih grupa ECAC *Security Forum-a*, u cilju efikasnijeg i kvalitetnijeg prihvaćanja i prijenosa prakse i iskustava u primjeni EU zakonodavstva:

1. Radna grupa za osposobljavanje - *Training Task Force (TTF)*, 2 sastanka;
2. Radna grupa za operativne upute - *Guidance Material Task Force (GMTF)*, 3 sastanka.

Uspostavljena je i kontinuirana koordinacija i suradnja s nadležnim službama izraelskog zračnog prijevoznika EL AL, u cilju podrške i organizacije posebnih mjera zaštite odnosno provedbe bilateralnog sporazuma o zračnom prometu.

3.7.4 Odnosi s medijima

Javnost rada Agencije jedno je od temeljnih načela rada. Da bi se spomenuto načelo implementiralo u praksi, Agencija svoju viziju i misiju ostvaruje kroz suradnju sa cjelokupnom javnošću, a to se postiže korištenjem menadžerskih, nadzornih i tehničkih funkcija. Prije svega, javnost treba prepoznati temeljnu zadaću Agencije, a to je osiguranje adekvatnog okruženja za odvijanje civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj i to definiranjem i implementiranjem potrebne regulative te kontinuiranim nadzorom nad primjenom zakonskih i podzakonskih propisa, a u cilju osiguranja visokih standarda sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. U konačnici, povjerenje javnosti u Agenciju ovisit će o percepciji građana u kojoj mjeri se Agencija brine za sigurnost civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj. U cilju ostvarenja svega nabrojanog, između ostalog, Agencija je u 2012. godini predstavila Vijeću Agencije dokument - Strategija odnosa s javnošću Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, u kojem su iznesene smjernice djelovanja na području odnosa s javnošću. Ključne komunikacijske poruke Agencije u 2012. godini prema javnosti mogu se svesti na sljedeće:

- mi brinemo o sigurnosti civilnog zračnog prometa;
- pružamo vam pravovremeno sve relevantne informacije i promjene koje se tiču unaprjeđenja sigurnosti civilnog zračnog prometa;

- kad je riječ o sigurnosti zračnog prometa, nema kompromisa i nema alternative;
- Agencija primjenjuje isključivo važeće zakonske propise Republike Hrvatske i regulativu Europske unije kada je riječ o potrebi uspostavljanja najviših međunarodnih standarda sigurnosti u zračnom prometu;
- zrakoplovne organizacije koje ulažu u sigurnost i osiguravaju poštivanje standarda civilnog zračnog prometa nemaju poteškoća u suradnji s Agencijom.

Tijekom 2012. godine, zaprimljena su ukupno 94 upita od strane medija i javnosti. Od toga, 41 pripada različitim medijima, a 53 zainteresiranoj domaćoj i inozemnoj javnosti. Uglavnom, upiti javnosti su bili usmjereni na različita područja iz nadležnosti rada Agencije: licenciranje, konverzija dozvola, buka zrakoplova nad područjem grada Zagreba, školovanja za pilota, uspostava HEMS-a, uloga Agencije i slično. U fokusu medija, početkom 2012. godine, bili su sindikalni prosvjedi i zahtjevi Hrvatskog sindikata prometnih pilota, prizemljenje zrakoplova generalne avijacije nakon provedenih nadzora od strane ovlaštenih inspektora Agencije, pitanja vezana uz nadzor nad Croatia Airlines, problematika uspostave prometa hidroavionima, problematika helidroma i uspostava helikopterskih komercijalnih linija prema otocima.

U promatranom razdoblju bilo je nekoliko medijskih napisa i negativnih medijskih kampanja iz područja civilnog zrakoplovstva koje su za posljedicu imale reagiranje Agencije u smislu kriznog komuniciranja. Radilo se o višemjesečnoj medijskoj kampanji Hrvatskog sindikata prometnih pilota u vezi sa zahtjevima za smanjenjem radnog vremena posada, te Udruge opće (generalne) avijacije koja je pokušala svojim istupima u dnevnom listu i objavama na internetskim portalima, kompromitirati rad Agencije i tako spriječiti prizemljenje zrakoplova pojedinih članova Udruge, a nakon što su zrakoplovni inspektori na terenu utvrdili čitav niz nepravilnosti koje ugrožavaju sigurnost letenja. Razloga za reagiranje bilo je nekoliko, a najveći je svakako bio očuvati sliku Agencije kao pouzdane, vjerodostojne i transparentne organizacije koja svoje odluke donosi isključivo na temelju svojih nadležnosti propisanih Zakonom o zračnom prometu.

Od sredine prošle godine primjetne su medijske negativne objave o svim državnim Agencijama bez obzira čime se bave, kakva je obrazovna struktura zaposlenika, kako se financiraju i slično. Zbog složenosti posla i područja ljudskog djelovanja kojim se Agencija bavi, veliki problem predstavljaju needucirani i nepripremljeni novinari koji već unaprijed imaju zadani okvir u kojem će pisati, a da ih pritom uopće ne zanima stvarno stanje i upoznavanje s Agencijom.

Agencija je organizirala i nekoliko edukativno-promidžbenih medijskih aktivnosti na području jačanja svijesti javnosti o sigurnosti letenja osobito tijekom ljetne sezone kad je zračni promet najfrekventniji. Tako je neposredno pred sezonu godišnjih odmora Agencija pod nazivom "Spriječite ilegalne letove radi vaše sigurnosti" najavila pojačani inspekcijski nadzor iz svoje nadležnosti s ciljem podizanja razine sigurnosti letenja u Republici Hrvatskoj u vrijeme kad je intenzitet zračnog prometa najveći. Agencija je posebno skrenula pozornost na činjenicu da je u Europi u porastu broj ilegalnih letova zrakoplovima poslovne avijacije. Također, u proaktivnom djelovanju prema medijima i s ciljem buđenja svijesti o važnosti poštivanja svih standarda kad je u pitanju sigurnost zračnog prometa, objavljeno je priopćenje da je nakon obavljenih nadzora Agencija prizemljila zrakoplove koji ne zadovoljavaju propisane sigurnosne standarde. Tijekom nadzora utvrđeno je kako pojedini komercijalni operatori i pilotske škole ne održavaju zrakoplove po definiranim standardima, što uključuje: neizvršavanje obveznih radova održavanja, zamjenu dijelova radi isteka roka za pregled ili upotrebu.

S obzirom kako Agencija tijekom ljetnih mjeseci provodi niz inspekcijskih nadzora iz svoje nadležnosti s ciljem podizanja razine sigurnosti letenja u Republici Hrvatskoj, u vrijeme kad je intenzitet zračnog prometa najveći, HACZ je pozvala tri najveće televizijske kuće u Republici Hrvatskoj (HTV, RTL i NOVA TV) da na dubrovačkom aerodromu 16. lipnja 2012. godine poprate takve aktivnosti procjene sigurnosti inozemnog zrakoplova. Istog dana, TV kuće su objavile afirmativne priloge u središnjim informativnim emisijama.

4. RAZVOJNI PROJEKTI AGENCIJE U 2012. GODINI

Od početka operativnog rada, Agencija neprekidno unaprjeđuje i razvija svoju djelatnost putem razvojnih projekata. Razvojni projekti usmjereni su na izgradnju i povećanje administrativnih i tehničkih sposobnosti Agencije za obavljanje poslova iz propisane nadležnosti. Pri utvrđivanju razvojnih projekata, Agencija se rukovodi jednom od osnovnih strateških odrednica koja propisuje da će Agencija “pored redovitih prihoda propisanih Zakonom, koristiti sve moguće vanjske (bespovratne ili vrlo povoljne) izvore financiranja za realizaciju pojedinih projekata važnih za rad i razvoj Agencije.”

Tijekom 2012. godine, Agencija je provodila projekt koji je u velikoj mjeri sufinanciran putem Instrumenta pretpripručne pomoći – IPA, programa pomoći Europske unije. U 2012. godini je nastavljena provedba projekta suradnje s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovodbe – EUROCONTROL koji ima za cilj povećanje sposobnosti Agencije u funkciji Nacionalnog nadzornog tijela. Pored toga, u 2012. godini, Agenciji su dodijeljena bespovratna sredstva od strane Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) za konzultantske usluge jačanja sposobnosti u provedbi aktivnosti u skladu sa zahtjevima europske inicijative Jedinog europskog neba.

U cilju daljnjeg razvoja svoje djelatnosti, tijekom 2012. godine nastavljen je rad na razradi projektne ideje originalno zamišljenog Projekta za nabavu aviona za posebne namjene, a kako bi se iznašao alternativni način za ponovno pokretanje projekta. Drugi dugoročni razvojni projekt koji je Agencija razmatrala krajem 2012. godine je Projekt za nabavu poslovnog prostora koji podrazumijeva stjecanje vlastitog poslovnog prostora koji bi omogućio daljnji razvoj djelatnosti Agencije uz racionalnije korištenje resursa za tu namjenu.

4.1 IPA 2009

Projekt IPA 2009 je prvi razvojni projekt koji je pokrenula Agencija krajem 2008. godine. Pored Agencije, korisnik projekta je i Agencija za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda zrakoplova (AZI).

Naziv projekta: “Jačanje administrativnih i tehničkih sposobnosti u cilju omogućavanja učinkovitog provođenja aktivnosti Agencije za civilno zrakoplovstvo i poboljšanja administrativnih i tehničkih sposobnosti Agencije za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda zrakoplova”

Cilj projekta je pružiti potporu HACZ i AZI u dostizanju zahtjeva za unaprjeđenje sigurnosti zračnog prometa u Republici Hrvatskoj sukladno odredbama međunarodnih ugovora, posebice Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu i pravnom stečevinom EU i ostalim međunarodnim sporazumima kojih je Republika Hrvatska potpisnica.

Namjena projekta je jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta HACZ i AZI.

Projekt se sastoji od: stručne pomoći (*Twining*) za jačanje administrativnih sposobnosti i nabave opreme (*Supply*) za poboljšanje tehničkih sposobnosti. Predložena ukupna vrijednost projekta iznosi 1.467.000 EUR, od čega je za *Twining* aktivnost planirano 1.000.000 EUR, dok je za *Supply* aktivnost planirano 467.000 EUR. U ukupnom predloženom iznosu EU sudjeluje s 1.300.000 EUR bespovratnih sredstava, dok će ostatak od 167.000 EUR biti osiguran iz sredstava Agencije (145.300 EUR) i iz proračunskih sredstava Agencije za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda zrakoplova (21.700 EUR).

TWINNING – PREGLED AKTIVNOSTI U 2012. GODINI.

Krajem 2011. godine provedene su završne aktivnosti oko pripreme projekta za ugovaranje u koordinaciji sa Središnjom agencijom za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (SAFU). U prethodno provedenom javnom natječaju, za twinning partnere odabrani su *Austro Control GmbH* – Republika Austrija (nositelj projekta) i *Federal Ministry of Transport, Building and Urban Development* – Savezna Republika Njemačka. Delegacija Europske unije pri Republici Hrvatskoj je 26. siječnja 2012. godine odobrila Twinning ugovor. Uslijedilo je potpisivanje Projektnog ugovora od strane voditelja projekta s hrvatske strane (31. siječnja 2012.) i voditelja projekta u ime zemlje twinning partnera (16. veljače 2012.). Obavijesno pismo (*Notification Letter*) za početak projekta izdano je od strane SAFU 20 veljače 2012. godine. Dolazak stalnog twinning savjetnika (*Resident Twinning Advisor* - RTA) dana 01. ožujka 2012. godine označava datum početka realizacije projekta. U narednom razdoblju, do svibnja 2012. godine, RTA u suradnji s Agencijom, uspostavlja Twinning ured sa svim potrebnim uredskim namještajem i potrošnim materijalom, te telefonskim i Internet priključcima. Nakon provedenog javnog natječaja, odabrana je i stupila je na posao pomoćnica RTA. U skladu s protokolom provedbe projekata sufinanciranih putem Instrumenta pretpristupne pomoći – IPA, dana 08. svibnja 2012. godine projekt je predstavljen javnosti, u nazočnosti visokih predstavnika Ministarstva te veleposlanstava Republike Austrije i Savezne Republike Njemačke. Nakon svečanosti otvaranja projekta, nastavilo se prema realizaciji ugovorenih aktivnosti iz samog Projektnog ugovora. Rezultati projekta ostvarit će se provedbom aktivnosti u sljedećim komponentama (koji se odnose na HACZ):

- Komponenta I: Razvoj ujednačenog sustava procedura i priručnika HACZ-a te usklađivanje sustava s međunarodnim propisima:
 - Izrada preporuka za usklađivanje Zakona o zračnom prometu i pratećih priručnika s propisima međunarodnih organizacija;
 - Revizija Priručnika kvalitete (*Quality Manual*);
 - Revizija svih sektorskih priručnika i operativnih procedura;
 - Revizija Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu (*State Safety Program*).
- Komponenta II: Jačanje sposobnosti zaposlenika Agencije:
 - Osposobljavanje zaposlenika Agencije u primjeni revidiranih priručnika u budućem radu;
 - Osposobljavanje zrakoplovnih inspektora u području metodologije i tehnike nadzora.

U tablicama koje slijede prikazan je pregled aktivnosti koje su izvršene do 31. prosinca 2012. godine.

1.1. Recommendations on how to reach compliance of the current national Air Traffic Act and relevant ordinances with regulations of international institutions prepared and introduced to CCAA and AAIA employees			
<ul style="list-style-type: none"> • Assessment report of institutional structure and organization, roles and responsibilities prepared. 	Performed	11.-15. Jun 2012	
<ul style="list-style-type: none"> • Comparative analysis of the national Air Traffic Act and related ordinances with the Air Traffic Act of the MS conducted (1st Mission) 	Performed	23.-25. Jul 2012	
<ul style="list-style-type: none"> • Comparative analysis of the national Air Traffic Act and related ordinances with the Air Traffic Act of the MS conducted (2nd Mission) 	Performed	15.-19. Oct 2012	
<ul style="list-style-type: none"> • Recommendations on how to reach compliance of the current national Air Traffic Act and relevant ordinances with regulations of international institutions such as EASA, ICAO and FAA prepared and introduced to 15 CCAA and 5 AAIA employees in the form of presentation. 			

1.2 Current version of the CCAA Quality Manual revised and introduced to CCAA employees			
• Analysis of current version of CCAA Quality Manual conducted	Performed	04-06. Jul 2012	
• Report including recommendations on improving CCAA Quality Manual prepared (1 st Mission)	Performed	03.-06. Sep 2012	
• Report including recommendations on improving CCAA Quality Manual prepared (2 nd Mission)	Performed	22.-25. Oct 2012	
• Accepted recommendations incorporated in the final version of CCAA Quality Manual	Performed	29.-30. Nov 2012	
• Revised CCAA Quality Manual introduced to 30 CCAA employees in the form of presentation			
1.3 State Aviation Safety Programme revised			
• Analysis of current version of State Aviation Safety Programme conducted	Performed	07.-08. May 2012	
• Report including recommendations on improving State Aviation Safety Programme prepared	Performed	17.-19. Jul 2012	
• Accepted recommendations incorporated in the final draft of State Aviation Safety Programme	Performed	18.-21. Jul 2012	
1.4 Procedure Manuals of each CCAA Department revised and introduced to CCAA employees			
• Analysis of current version of Procedure Manual of each CCAA Department conducted – specifically:			
○ Air Navigational Services Department	Performed	25.-26. Jul 2012	
○ Flight Operations Department	Performed	30. May - 01. Jun	
○ Airworthiness and General Aviation Department	Performed	16.-20. Jul 2012	
○ Training and Licensing Department	Performed	17.-21. Sep 2012	
○ Aerodromes Department	Performed	10.-14. Sep 2012	
○ Corporate Affairs Department			
• Report including recommendations on improving each Department Procedure Manual prepared			
○ Air Navigational Services Department	Performed	27.-29. Aug 2012	
○ Flight Operations Department	Performed	24.-28. Sep 2012	
○ Airworthiness and General Aviation Department	Performed	15.-18. Jan 2013	
○ Training and Licensing Department	Performed	12.-16. Nov 2012	
○ Aerodromes Department			
○ Corporate Affairs Department			
• Accepted recommendations incorporated in the final version of Department Procedure Manual			
○ Air Navigational Services Department	Performed	10.-13. Dec 2012	
○ Flight Operations Department			
○ Airworthiness and General Aviation Department			
○ Training and Licensing Department			
○ Aerodromes Department			
○ Corporate Affairs Department			
• Revised Department Procedure Manuals introduced to 8 CCAA employees of each CCAA department in the form of presentation			

1.4 Procedure Manuals of each CCAA Department revised and introduced to CCAA employees			
<ul style="list-style-type: none">○ Air Navigation Services Department○ Flight Operations Department○ Airworthiness and General Aviation Department○ Training and Licensing Department○ Aerodromes Department○ Corporate Affairs Department			

Projektne aktivnosti definirane su i objašnjene u Projektnom ugovoru. U opisu aktivnosti navedene su metode koje će se primijeniti, ljudski i ostali resursi potrebni za provedbu aktivnosti te mjerila pomoću kojih će se pratiti uspješnost provedbe (*benchmarks*). Svaka aktivnost provodi se kroz nekoliko misija koje u prosjeku traju od 3 do 5 dana i odvijaju se u samim institucijama korisnicama projekta (HACZ i AZI), te kroz studijska putovanja u zemlje twinning partnere i povremeni rad na terenu unutar zemlje korisnice projekta. Mjerila za praćenje tijeka projekta ovise o vrsti aktivnosti; mogu uključivati reviziju, analizu i unapređivanje postojećih priručnika, edukaciju zaposlenika agencije, izradu izmjena i nadopuna zakonskih akata, praktično osposobljavanje u zemlji članici itd.

Provedba aktivnosti započinje i prije samog dolaska austrijskih i njemačkih stručnjaka u Hrvatsku, pripremom kroz koju se definiraju ključni ciljevi pojedine misije i rezultati koji se žele ostvariti te proučavaju i analiziraju relevantni dokumenti i ostali radni materijali s obje strane te.

Većina aktivnosti, odnosno misija, provodi se kroz dinamične i interaktivne sesije s malim brojem sudionika, što omogućuje visoku razinu rasprave, razmjene mišljenja i iskustva i učinkovitu konkretizaciju zacrtanih ciljeva. Određeni broj misija sastoji se i od praktičnog dijela, odnosno uključuje terenske posjete relevantnim institucijama/dionicima i praktične edukacije za hrvatske stručnjake u zemljama članicama. Nadalje, osim misija zatvorenog tipa (onih namijenjenih isključivo zaposlenicima HACZ), određene aktivnosti poput edukacija i prezentacija podrazumijevaju širi krug sudionika i uključivanje svih relevantnih dionika iz područja civilnog zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj.

Nakon završetka pojedine misije, austrijski/njemački stručnjaci izrađuju Izvješće o provedenoj misiji (*Mission Report*), u kojem iznose prikaz provedene aktivnosti, ključne zaključke i komentare s obje strane te ostvarene ciljeve. Nadalje, u izvješću se navode i daljnji koraci koje treba poduzeti (s obje strane) prije ili tijekom provedbe sljedećih misija. Nacrt izvješća stručnjaci prvo podnose na reviziju hrvatskim stručnjacima s kojima su surađivali tijekom misije. Na taj način, hrvatski stručnjaci izravno imaju kontrolu nad tijekom provedbe projekta te mogućnost intervencije u planiranju daljnjih koraka. Slijedom komentara i izmjena s hrvatske strane, austrijski/njemački stručnjaci finaliziraju izvješće te podnose završnu verziju u projektni ured. Potpisani i odobreni original izvješća čuva se u projektном uredu, a elektronska verzija dostupna je na serveru HACZ te na internetskoj stranici projekta (na zatvorenom dijelu s ograničenim pristupom). Također, da bi se misija smatrala uspješno provedenom i zaključenom, voditelji projekta s hrvatske i austrijske strane moraju odobriti i potpisati relevantne administrativne dokumente.

Ovisno o zaključcima navedenim u izvješćima, odnosno o ostvarenim rezultatima i definiranim daljnjim koracima, stručnjaci s obje strane nastavljaju s provedbom aktivnosti i planiranjem sljedeće misije. U nekim slučajevima broj misija može se smanjiti u odnosu na onaj definiran projektним ugovorom, ukoliko obje strane zaključče da je razina kvalitete i zatečeno stanje u HACZ- u na dovoljno visokoj razini te ne zahtijeva daljnje korake. U takvim slučajevima, aktivnost se može zaključiti, ili se preostale misije mogu iskoristiti za provedbu nekih drugih aktualnosti proizašlih iz zajedničkih radnih sesija. Ukoliko je provedena aktivnost bila šireg spektra, odnosno rezultirala je ishodima koji nisu relevantni samo za HACZ, već i za druge ključne dionike, rezultati se prosljeđuju

na daljnju obradu i primjenu u relevantnim institucijama (primjerice, Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture).

Nakon što su sve misije u sklopu aktivnosti provedene te su ostvarena mjerila za praćenje napretka zadana Projektnim ugovorom, aktivnost se proglašava završenom, što se navodi i u zadnjem Izvješću o provedenoj misiji.

Formalno zaključivanje aktivnosti ne znači da je aktivnost u potpunosti završena. Naime, bit twinning projekta je u jačanju postojećih i razvoju novih kapaciteta institucije korisnice (unapređivanju postojećih internih dokumenata, pravilnika, priručnika, operativnih procedura, jačanju ljudskih potencijala itd.), što se ostvaruje upravo provedbom misija i ostvarivanjem zacrtanih mjerila. Ukoliko su mjerila uspješno ispunjena, osigurana je dugoročna održivost projektnih rezultata u instituciji korisnici. Neki ishodi projekta, osim za samu instituciju korisnicu, relevantni su i za ostale dionike. Stoga je jedna od ključnih postavki projekta transparentnost i diseminacija rezultata svim relevantnim i zainteresiranim dionicima.

Osim kroz sama izvješća o provedenim misijama, HACZ provedbu projekta nadzire i kroz redovite mjesečne sastanke Jedinice za provedbu projekta (*Project Implementation Unit*) te tromjesečne sastanke Upravljačkog odbora projekta (*Steering Committee*). Na mjesečnim sastancima između projektnog ureda i voditelja projekta ispred HACZ-a analiziraju se aktivnosti provedene u prethodnom mjesecu te raspravlja o ostvarenim rezultatima i daljnjem tijeku projekta. Sastanci Upravljačkog odbora opsežnijeg su karaktera i uključuju širi skup dionika (nadležna ministarstva, sve institucije koje sudjeluju u provedbi, ugovorne i kontrolne institucije). Podlogu za sastanke Upravljačkog odbora predstavlja tzv. Kvartalno izvješće (*Quarterly Report*) - tromjesečno izvješće o provedbi projekta, u kojem je iznesen opsežan pregled svih projektnih aktivnosti i radnji u određenom tromjesečju, uključujući odrađene misije u smislu radnih dana, uključenih stručnjaka i ostvarenih ishoda, kao i detaljan prikaz utrošenih projektnih sredstava (iznos i namjena). Također, u izvješću se navodi i projekcija planiranih aktivnosti za sljedeće tromjesečje, te iznose pretpostavke i uvjeti za uspješan nastavak provedbe, kao i okolnosti i potencijalni razvoji koji bi mogli usporiti/ugroziti provedbu. Sastanci Upravljačkog odbora instituciji korisnici, provedbenim tijelima, kao i svim relevantnim dionicima, omogućuju kompletan uvid u sve aspekte provedbe projekta, te planiranje i pripremu mjera i radnji kojima će riješiti eventualni zastoje i unaprijediti daljnji tijek.

Svi navedeni mehanizmi omogućavaju da HACZ u svakom trenutku ima potpuno vlasništvo nad projektom; kroz sudjelovanje u izravnoj provedbi aktivnosti i izradi završnih izvješća o misijama, HACZ ostvaruje vlasništvo nad stručnim sadržajem projekta, odnosno nad svim pojedinim projektnim rezultatima i njihovom daljnjom integracijom u rad Agencije i ostalih relevantnih dionika; dok sastanci Jedinice za provedbu projekta i Upravljačkog odbora projekta, osim za reviziju cjelokupnih aktivnosti, omogućuju i vlasništvo nad projektom na upravljačkoj razini, pružajući potpuni uvid i nadzor nad administrativnom i financijskom provedbom projekta.

SUPPLY– PREGLED AKTIVNOSTI U 2012. GODINI.

Supply komponenta projekta IPA 2009 sastoji se od nabave računalne opreme i računalnih programa za potrebe HACZ i AZI. Planirana je nabava sljedeće računalne opreme: serverska računala sa modulom za pohranu podataka (*backup*-iranje), konzole za rad i nadzor serverskih računala, neprekidana napajanja za serverska računala, mrežna oprema, stolna računala za inspektore, prijenosna računala, mrežni printeri i ostala računalne opreme. Od planirane nabave računalnih programa, najvažnija stavka je nabava standardnog *software*-a za civilne zrakoplovne vlasti.

Natječajna dokumentacija za IPA 2009 Supply komponentu odobrena je od strane Delegacije Europske unije (DEU) 20. srpnja 2011. godine. Sukladno proceduri propisanoj od strane PRAG-a (Praktični vodič kroz procedure

ugovaranja pomoći EZ trećim zemljama) i SAFU-a, *Tender Dossier* (natječajna dokumentacija) i *Procurement Notice* (obavijest o nabavi) objavljeni su na web stranicama EuropaAid-a i SAFU 03. kolovoza 2011. godine s rokom za dostavu ponuda do 10. listopada 2011. godine, za sljedeće predmete nabave:

- Lot-1, *IT equipment for training, networking and security* (HACZ i AZI);
- Lot-2, *E-learning and Computer Based Testing (CBT) software* (HACZ);
- Lot-3, *Access control and business time-keeping software* (HACZ);
- Lot-4, *Software for Civil Aviation Authorities* (HACZ);
- Lot-5, *Audio-visual equipment* (HACZ i AZI);
- Lot-6, *Field equipment* (AZI).

Zbog nemogućnosti provedbe ugovaranja Lot-a 3 (zbog temeljite izmjene tehničkih podataka), SAFU je 16. listopada 2011. godine isti povukao iz natječajne procedure. Javno otvaranje pristiglih ponuda održano je 04. studenog 2011. godine u prostorima SAFU-a uz nazočnost evaluacijskog tima i ponuđača za predmetne Lot-ove.

Evaluacijski tim je sve pristigle ponude analizirao i rezultati evaluacije su poslani u DEU 12. siječnja 2012. godine na odobrenje. Rezultati evaluacije odobreni su od strane DEU 12. veljače 2012. godine prema sljedećem:

- Lot-1, odobreno ugovaranje na temelju rezultata evaluacije;
- Lot-2, odobreno ugovaranje na temelju rezultata evaluacije;
- Lot-4, ugovaranje nije odobreno zbog toga što je ponuda premašivala predviđena alocirana sredstva za predmetni Lot;
- Lot-5, ugovaranje nije odobreno zbog toga što je ponuda premašivala predviđena alocirana sredstva za predmetni Lot;
- Lot-6, odobreno ugovaranje na temelju rezultata evaluacije.

Ugovaranje odobrenih Lot-ova:

Lot-1, *IT equipment for training, networking and security* (za potrebe HACZ i AZI)

Sukladno ugovoru za Lot-1 broj 2009-0303-050201, Europe Aid/129468/D/SUP/HR od 02. svibnja 2012. godine, HACZ je zaprimila sljedeću računalnu i mrežnu opremu:

R.br.	Stavka	Količina	Porijeklo opreme	Korisnik
Računalna i mrežna oprema				
1.	DataBase Server - Dell PowerEdge R710 Rack	1	IPA 2009	server
2.	Additional Server - Dell PowerEdge R710 Rack	5	IPA 2009	server
3.	Network 24-port Switch SLM2024	4	IPA 2009	server
4.	Network backup autoloader - HP 1/8 G2 Ultrium 920 SAS Autoloader (AH558A)	1	IPA 2009	server
5.	Network data storage - Dell PV MD3200i	1	IPA 2009	server
6.	KVM Switch module for servers - D-Link DKVM-440	1	IPA 2009	server

R.br.	Stavka	Količina	Porijeklo opreme	Korisnik
7.	17in Folding Rack mount LCD Console - Dell 1U LCD (17in) with 3rd Party Rack Rails	1	IPA 2009	server
8.	Network uninterruptible power supply (UPS) - APC XL 3000VA (p/n SUA3000XLI)	6	IPA 2009	server
9.	Monitor 19"- Dell E2211H	48	IPA 2009	inspektori
10.	Prijenosno računalo 17" - HP 8760w	16	IPA 2009	učionica
11.	USB keyboard - Dell KB212-B	68	IPA 2009	inspektori, učionica
12.	USB mouse - Dell Optical (Not wireless) Scroll USB (3 buttons scroll) Black Mouse	68	IPA 2009	inspektori, učionica
13.	Headphones - Logitech Headset 860	16	IPA 2009	učionica
14.	Desktop PC - Dell OptiPlex 390 DT	48	IPA 2009	inspektori
15.	Graphics working station - Dell Precision T3500 Westmere	2	IPA 2009	IT
16.	Monitor 23" - Dell Professional P2312H	2	IPA 2009	IT
17.	Color Laser Network Printer - Lexmark C544DTN	2	IPA 2009	1. kat
18.	Laser Network Printer - Lexmark E260DN	23	IPA 2009	svi uredi
19.	Colour Ink-Jet printer - HP OfficeJet 7000 Wide Format Printer	1	IPA 2009	IT

Zaprimljena računalna i mrežna oprema instalirana je u prostorima HACZ, te je značajno unaprijedila prijašnju informatičku infrastrukturu HACZ. Od mrežne opreme instalirana su serverska računala s modulom za pohranu podataka, konzola za rad i nadzor serverskih računala, neprekidna napajanja za serverska računala, pasivna i aktivna mrežna oprema. Stolna računala s mrežnim printerima instalirana su svim radnicima HACZ kako bi se standardizirala računalna oprema te podigla razina učinkovitosti radnika HACZ. Za potrebe LMS sustava u HACZ-ovoj učionici instalirana su prijenosna računala na kojima radnici HACZ mogu pristupiti materijalima koji su izrađeni za potrebe e-školovanja. HACZ će korištenjem spomenute računalne opreme, između ostalog, poboljšati i optimizirati redovne procese u obavljanju poslova iz djelokruga rada Agencije.

Vrijednost ugovora za nabavu računalne opreme iznosila je 134.572,07 € (od toga HACZ je sudjelovala s iznosom od 30.278,72 €).

Lot-2, E-learning and Computer Based Testing (CBT) software (za potrebe HACZ)

Sukladno ugovoru 2009-0303-050202; Europe Aid/129468/D/SUP/HR od 2. svibnja 2012. godine HACZ je zaprimila LMS sustav (to jest web bazirano učenje) je zasnovano na SCORM (*Sharable Content Object Reference Module*) standardu. Implementirani LMS sustav u HACZ-u sastoji se od sljedećih modula:

- Vježbovni modul:
 - Razvoj materijala za školovanje pomoću aplikacije koja je u stanju proizvoditi materijal u SCORM standardu za *on-line* izdavaštvo.
 - Sadrži mogućnost pretvorbe postojećih trening materijala u SCORM materijale.
- Administracijski modul:
 - Omogućava korisničku administraciju i korisničko upravljanje, i administraciju samog sustava, dodavanje novih korisnika, stvaranje korisničkih uloga, provjeru korisnika, upis školovanja korisniku te administraciju grupe korisnika.
 - Modul omogućava administraciju sustava, odnosno podešavanje postavki sustava koje se odnose na sigurnost, izgled i održavanje. Također ima mogućnost trenutnog pristupa svim aktivnostima u realnom vremenu. Isto tako koristi naredbe kao što su izrada sigurnosnih kopija, vraćanja stanja do nekog vremena u prošlosti, grupno brisanje i kreiranje korisnika.
- Computer Based Testing (CBT) modul:
 - Modul podržava ove vrste pitanja: istina, lažni, pitanja s jedan točan odgovor, pitanja s više točnih odgovora, esej pitanja, matematička pitanja, povezivanje s definicijom pojma putem "ispuniti praznine" pitanja i sve kombinacije prethodno navedenih.
- Modul izvještaja:
 - Mogućnost izrade i automatiziranja od strane administratora, automatiziranih izvješća koja se šalju na mentora i korisnika putem e-maila.
 - Podržava sekvencijalno otvaranje sadržaja, ovisno o ishodu prethodnih aktivnosti. Također, u bilo kojem trenutku moguće je dobiti izvještaj o trenutnom napretku i uspjehu svih korisnika.

LMS sustav je instaliran na HACZ serveru. Tijekom 2012. godine izvršeno je testiranje svih stavki koje su definirane ugovorom. Po završetku testne faze, pristupilo se izradi materijala za školovanje radnika HACZ putem ovog sustava. Zamišljeno je da se u pilot fazi školovanja iz stage 1 – *Initial Training Programme for all CCAA Inspectors* (u suradnji s predavačima istih) objave *on-line* materijali za školovanja, te uz interaktivni pristup (dijelom klasična nastava, dijelom *on-line* materijali) upoznaju zrakoplovni inspektori s ovim načinom školovanja.

Vrijednost ugovora za LMS sustav iznosila je 13.700,00€ (od toga HACZ je sudjelovala s iznosom od 3.082,50 €).

Ugovaranje preostalih Lot-ova:

Tijekom 2012. godine HACZ je ponovno pokrenula proceduru za ugovaranjem neugovorenih Lot-ova (Lot-3, Lot-4 i Lot-5). Za potrebe *Tender Dossier*-a i *Procurement Notice*-a, HACZ je dopunila i izradila (sukladno uputama SAFU) nove tehničke specifikacije opreme i ispitivanje tržišta za potrebe odobravanja dokumentacije od strane SAFU. Kako tehničke specifikacije i analiza tržišta za Lot-3 nisu zadovoljavale uvjete postavljene od SAFU, HACZ je na sugeriranje SAFU odustala od Lot-3 kako ne bi usporila proces odobravanja i ugovaranja preostala dva Lot-a.

Početkom 2013. godine, SAFU je odobrila *Tender Dossier* i *Procurement Notice* za Lot-4 i Lot-5, te su isti objavljeni na stranicama EuropaAid-a i SAFU-a 11. ožujka 2013. godine. Do kraja 2013. godine očekuje se ugovaranje i isporuka za Lot-4 i Lot-5.

4.2 Projekt suradnje s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL

Suradnja s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL inicirana je 2009. godine, a realizacija suradnje počela je u veljači 2010. godine. Projekt suradnje s EUROCONTROL-om se odvija u okviru podrške koju pruža Jedinica za podršku civilnim zrakoplovnim vlastima/nacionalnim nadzornim tijelima (*Support*

to CAA/NSA Unit) pri Direkciji za jedinstveno nebo (*Directorate Single Sky* - DSS) EUROCONTROL-a. U sklopu projekta, dvije strane surađuju u više podprojekata koji imaju za cilj povećanje sposobnosti Agencije u funkciji Nacionalnog nadzornog tijela (*National Supervisory Authority* - NSA). Projekt je 2012. godine ažuriran u skladu s novim potrebama HACZ, te podijeljen u 6 radnih paketa:

- WP01: Podrška aktivnom sudjelovanju HACZ-a u FAB CE projektima (*Support to CCAA active participation in FAB CE projects*)
- WP02: Razvoj plana učinkovitosti i praćenje njegove provedbe (*Performance plans development and monitoring of their implementation process*)
- WP03: Nadzor procesa interoperabilnosti, uključujući i vojnu komponentu (*Interoperability supervision process, including the military dimension*)
- WP04: Proces certifikacije organizacija za osposobljavanje (*Training organisations certification process*)
- WP05: Podrška HACZ-u razvoju/ocjeni sustava procjene sigurnosti i analize novog projekta izgradnje zračne luke (*Support to CCAA in developing/reviewing the System Safety Assessment (SSA) and analysis on the airport new construction project*)
- WP06: Usavršavanje uz rad (*Secondments*)

Predviđeno je da svih 6 radnih paketa budu završeni do kraja 2014. godine, za kada je planiran završetak projekta. Troškove provedbe projekta snosi EUROCONTROL, temeljem redovite stručne pomoći koju pruža zemljama članicama.

U cilju uspješne provedbe projekta, osnovan je zajednički tim za upravljanje projektom (*Common Project Management Team* - CPMT) kojim zajedno predsjedaju predstavnici EUROCONTROL-a i Agencije, a odgovoran je za koordinirano planiranje, izvršenje, praćenje i izvještavanje u svezi dogovorenih radnih paketa. Svaki supredsjedatelj je odgovoran za koordinaciju aktivnosti unutar svoje vlastite organizacije i djeluje kao osoba za kontakt (POC). Tijekom 2012. godine održana su 3 „*Project Review Meeting*“-a, od kojih je jedan bio i „*Steering Group Meeting*“.

U sklopu projekta, u 2012. godini održane su sljedeće radionice/seminari:

1. Radionica: *Generic military requirements to be considered when establishing or modifying a Functional Airspace Block*, Zagreb, 17.-18. siječnja 2012.
2. Seminar/radionica: *ATM Security Oversight by National Supervisory Authorities*, Dubrovnik, 23.-24. travnja 2012.
3. Radionica: *Airspace Charter*, Zagreb, 12. studenog 2012.

Najzahtjevniji dio projekta u 2012. godini bila je organizacija međunarodnog seminara/radionice naziva: "Nadzor zaštite sustava upravljanja zračnim prometom (*ATM Security*) od strane Nacionalnih nadzornih tijela (NSA), koji je Agencija uz potporu EUROCONTROL-a održala 23.-24. travnja 2012. godine u Dubrovniku. Događaju je nazočilo 35 sudionika iz Agencije, EUROCONTROL-a, NATO saveza, pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i zrakoplovnih vlasti FAB-CE država i država regije, resornog Ministarstva te Ministarstva obrane.

Dan nakon završetka ovog seminara/radionice, 25. travnja 2012. godine održan je 9. „*Project Review & Steering Group Meeting*“ na kojem je napravljena evaluacija do tada učinjenih aktivnosti, te su dogovorene aktivnosti koje je trebalo završiti do kraja 2012. godine.

U srpnju 2012. godine na 10. sastanku, EUROCONTROL je dostavio drugu radnu verziju NSA Handbook-a sa svim aneksima i procesima certifikacije, nadzora i dezinacije. Na sastanku je dogovoreno da konačne verzije NSA priručnika, NSA procesa i podrška oko izrade Strateškog poslovnog plana Agencije budu završene do kraja

2012. godine. Isto tako, dogovoreno je da će EUROCONTROL i u 2013. godini nastaviti s pružanjem *secondment*-a za zaposlenike HACZ.

Dana 19. i 20. prosinca 2012. godine održan je 11. sastanak između predstavnika Agencije i EUROCONTROL-a na kojem je prezentirana nova strategija suradnje i podrške EUROCONTROL-a državama članicama, predstavljene su nove radne verzije NSA priručnika i NSA procesa, te je rok za završetak navedenih dokumenata i podrška oko izrade Strateškog poslovnog plana Agencije prolongiran za I kvartal 2013. godine.

Tijekom 2012. godine organizirana su 4 tromjesečna usavršavanja uz rad (*secondment*) za radnike Agencije, od kojih su 3 bila za Sektor nadzora usluga u zračnoj plovidbi, a jedan za Sektor aerodroma i zaštite zračnog prometa.

4.3 Projekt EBRD

Europska banka za obnovu i razvoj (*European Bank for Reconstruction and Development* - EBRD) potpisala je s Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe d.o.o. (HKZP) kredit za financiranje značajne tehnološke nadogradnje sustava i opreme, a kako bi bili u zahtjevanim standardima pružanja usluga u zračnoj plovidbi u skladu s europskim industrijskim zahtjevima.

U skladu s politikom EBRD-a, a vezano uz dodjelu bespovratnih sredstava državnim institucijama država koje financiraju značajne projekte sredstvima zajma EBRD-a, Agencija je od EBRD *Shareholder Special Fund*-a dobila bespovratna sredstva vezano uz Projekt modernizacije ATM sustava HKZP-a koji se financira sredstvima zajma od strane EBRD-a. Ukupni iznos donacije od 249.972 EUR namijenjen je za konzultantske usluge koje će Agenciji pružiti odabrana konzultantska kuća u svezi usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s regulativom Jedinog europskog neba - SES II (*Single European Sky*), uspostavu Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE), sigurnosni nadzor udovoljavanja zajedničkim zahtjevima i uspostavu sheme učinkovitosti u skladu sa zahtjevima Europske inicijative. Sredstva su dodijeljena za konzultantske usluge koje će se provoditi po zahtjevu Agencije i definiranih područja u kojima se traži pomoć. Nakon provedenog javnog natječaja odabrana je konzultantska tvrtka „Helios“ koja provodi predviđene zadatke u skladu s ugovorom, i to:

- **Institucionalna rješenja** - Provođenje pregleda trenutnih institucionalnih rješenja u Republici Hrvatskoj u usporedbi s najboljom europskom praksom, te davanje preporuka za poboljšanja gdje je to potrebno.
- **Uspostava Funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE)** - Pomoć HACZ-u u izradi potrebnih dokumenata na temelju budućih obveza i zahtjeva za informacije koje treba pružiti prije uspostavljanja funkcionalnog bloka zračnog prostora, podrška vezana za izradu i analizu FAB CE radnih dokumenata i podrška u pripremi i izradi nacrtu sporazuma o odgovornosti za prekogranično pružanje ATS-a.
- **Nadzor sigurnosti** - Pomoć HACZ-u u provedbi SES zahtjeva o nadzoru sigurnosti u upravljanju zračnim prometom, razvoj smjernica i postupaka NSA za nadzor pružatelja usluga, analiza promjena koje je uvela provedba novog COOPANS Eurocat ATM sustava i izrada plana nadzora promjena, razvoj predložka za izradu godišnjeg izvješća nadzora sigurnosti, razvoj metodologije za procjenu ljudskih resursa, razvoj smjernica i predložka za imenovanje ATS/MET pružatelja usluga, razvoj smjernica, procedura i razmjene dobre prakse vezane za nadzor/pregled/prihvatanje/odobrenje promjena.
- **Kvaliteta zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija** - Pomoć HACZ-u u utvrđivanju zahtjeva o kvaliteti zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija za Jedinostveno europsko nebo (*gap analiza*, prijedlog plana provedbe).
- **Shema učinkovitosti, mrežne funkcije i zajednička pravila naplate** - Pomoći HACZ-u u uspostavi plana mjerenja učinkovitosti usluga u zračnoj plovidbi i mrežnih funkcija.

U 2012. godini realizirane su sljedeće aktivnosti:

Zadatak 1 – Institucionalna rješenja:

Od strane Helios tima napravljen je presjek rada institucionalnih tijela u Republici Hrvatskoj i date su preporuke za poboljšanje i unaprjeđenje rada s posebnim osvrtom na razmjenu podataka između HACZ, HKZP-a, Uprave zračnog prometa i Agencije za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda zrakoplova, a u usporedbi s europskim standardima i najboljom praksom. Kao rezultat ove aktivnosti izrađen je nacrt godišnjeg izvješća o sigurnosti za javnu uporabu, koji je obaveza u skladu s europskom regulativom o nadzoru sigurnosti. Također, izrađene su smjernice i obrazac za imenovanje pružatelja operativnih usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga zrakoplovne meteorologije. Od aktivnosti iz ovog zadatka ostala je otvorena izrada metodologije procjene ljudskih potencijala koja je planirana za završetak do svibnja 2013. godine.

Zadatak 2 – Uspostava funkcionalnog bloka zračnog prostora Srednje Europe (FAB CE)

Ovaj zadatak je predviđen za razinu Ministarstva pomorstva prometa i infrastrukture. U sklopu ovog zadatka izvršene su konzultacije za izradu nacrtu sporazuma o odgovornosti za prekogranično pružanje operativnih usluga kontrole zračnog prometa tzv. „*liability agreements*“.

Zadatak 3 – Nadzor sigurnosti

Ovaj zadatak podijeljen je u 3 aktivnosti. Prva aktivnost odnosi se na *Software Safety Assurance System*, druga aktivnost se odnosi na *Safety Oversight*, a treća aktivnost se odnosi na *Occurrence and Improving Reporting*. Jedan od rezultata Helios-ovog rada su smjernice i procedura za izdavanje sigurnosnih direktiva (*Safety Directives*). Helios je analizirao postojeći sustav analize događaja o sigurnosti (*safety occurrences*) i predložio kroz svoju inicijalnu analizu poboljšanje u vezi izvješćivanja o događajima i istragama događaja. Izvještaj Helios-a je trenutno u fazi konzultacija od strane Agencije.

Zadatak 4 – Kvaliteta zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija

Zadatak je podijeljen u dvije aktivnosti. Prva aktivnost odnosi se na izradu „*gap analyze*“ trenutnog stanja usklađenosti subjekata na koje se odnosi Uredba (EU) 73/2010 (*Requirements on the quality of aeronautical data and aeronautical information for the Single European Sky*). Druga aktivnost je izrada implementacijskog plana kojim bi se do datuma implementacije ove Uredbe (01. srpnja 2013.) postigla potpuna sukladnost. Prva aktivnost je završena u ožujku 2013. godine, dok se završetak druge aktivnosti očekuje do kraja travnja 2013. godine.

Zadatak 5 – Shema učinkovitosti, mrežne funkcije i zajednička pravila naplate

Zadatak je predviđen za unaprjeđenje postojećeg sustava mjerenja učinkovitosti u Republici Hrvatskoj. Zadatak je podijeljen na sljedećih 5 aktivnosti:

- Revizija i analiza Plana mjerenja učinkovitosti za prvo referentno razdoblje (2012.-2014.);
- Revizija Plana upravljanja projektom za izradu Plana mjerenja učinkovitosti za drugo referentno razdoblje (2015.-2019.);
- Prijedlog strategije i sustava poticaja u sustavu mjerenja učinkovitosti;
- Analiza sustava razmjene podataka bitnih za mjerenje ključnih područja učinkovitosti;
- Prijedlog obrazca za godišnje praćenje izvedbe učinkovitosti pružatelja usluga u zračnoj plovidbi.

U 2012. godini izvršene su prve 3 aktivnosti, dok se za preostale 2 očekuje završetak istih do kraja vremenskog razdoblja predviđenog ugovorom s EBRD-om. Ukupno je u 2012. godini utrošeno 73 čovjek/dana od strane predstavnika Helios-a za potrebe ovog projekta.

4.4 Razvojni projekti u pripremi

U cilju daljnjeg razvoja i unaprjeđenja svoje djelatnosti, Agencija je identificirala dva velika razvojna projekta koji bi se odvijali u dugoročnom razdoblju od 10 i više godina. Prvi razvojni projekt je Projekt za nabavu aviona (Special Mission Aircraft) koji bi služio za nadzor/letnu inspekciju radionavigacijskih sustava/uređaja iz zraka i ostale namjene predviđene Projektom. Drugi razvojni projekt koji je Agencija razmatrala je Projekt za nabavu poslovnog prostora koji podrazumijeva nabavu vlastitog poslovnog prostora u cilju stvaranja uvjeta za daljnji razvoj djelatnosti Agencije, uz racionalnije korištenje resursa za tu namjenu. Tijekom 2012. godine, Agencija je provodila aktivnosti pripreme i predlaganja istih resornom Ministarstvu i Vladi Republike Hrvatske. Navedeni projekti nalaze se u fazi pripreme, a za pokretanje istih potrebna je suglasnost Vlade Republike Hrvatske, uz prethodno pozitivno mišljenje resornog Ministarstva. Daljnje aktivnosti po pitanju navedenih projekata predviđene su Godišnjim programom rada i Financijskim planom Agencije za 2013. godinu.

4.4.1 Razvojni projekt za nabavu aviona (Special Mission Aircraft)

U cilju daljnjeg razvoja svoje djelatnosti, Agencija je identificirala projektну ideju i izradila projekt od velikog značaja za povećanje sigurnosti zračnog prometa u Republici Hrvatskoj. Projekt podrazumijeva nabavu aviona (Special Mission Aircraft) opremljenog pratećim sustavom za nadzor/letnu inspekciju radionavigacijskih sustava/uređaja iz zraka (*Flight Inspection System - FIS*), provjeru/validaciju letnih procedura (*Flight Procedure Validation*) na aerodromima u Republici Hrvatskoj, kontrolu i nadzor RF spektra - otkrivanje/lociranje smetnji na zrakoplovnim frekvencijama, te za potragu/lociranje (*Search and Rescue – SAR*) u slučajevima nesreće zrakoplova – primarna namjena, a imao bi i odgovarajuće transportne kapacitete za hitni medicinski zračni prijevoz (pacijenata i organa za transplantaciju), kao i za potrebe zračnog prijevoza osoba i posebnih pošiljki - sekundarna namjena.

Projekt je, prethodno, bio predložen za financiranje putem Instrumenta pretpristupne pomoći – IPA, i to za IPA 2011 i IPA 2012. Tijekom procesa programiranja i evaluacije prijavljenih projekata, projekt Agencije nije prihvaćen za financiranje putem Instrumenta pretpristupne pomoći IPA 2011/IPA 2012. Obzirom da projekt nije bilo moguće realizirati putem IPA programa, Agencija je pristupila analizi i razradi projektne ideje originalno zamišljenog projekta IPA 2011/IPA 2012, a kako bi iznašla alternativni način za ponovno pokretanje projekta. Originalno zamišljeni projekt IPA 2011/IPA 2012 razdvojen je na dva zasebna i vremenski odvojena projekta. Tijekom 2012. godine, izrađen je novi plan kojim je predviđeno da se prvi dio projekta, Projekt za nabavu aviona - I Faza, financira dijelom iz vlastitih sredstava Agencije, a dijelom povoljnim kreditnim zaduživanjem kod domaće ili inozemne financijske institucije koja financira razvojne projekte u Republici Hrvatskoj. Drugi dio projekta, Projekt za nabavu sustava za umjeravanje/letnu inspekciju radionavigacijskih sustava/uređaja iz zraka (*Flight Inspection System – FIS*) – II Faza, uslijedio bi nakon dodatnog istraživanja mogućih izvora financiranja, uključujući mogućnost financijskog doprinosa drugih korisnika, prije svega HKZP-a. U 2012. godini, Agencija je izradila Studiju izvedivosti, koja je dostavljena resornom Ministarstvu na uvid.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

4.4.2 Razvojni projekt za nabavu poslovnog prostora

Projekt za nabavu poslovnog prostora predstavlja drugi veliki razvojni projekt koji je razmatran tijekom 2012. godine. Agencija, trenutno, svoje potrebe za poslovnim prostorom zadovoljava najmom istog po komercijalnim uvjetima. Poslovni prostor Agencije u poslovnom centru „Almeria“ je zadovoljavajuće kvalitete za postojeći broj zaposlenika, uz ograničenu mogućnost daljnjeg zakupa zbog zauzetosti poslovnog prostora koji bi odgovarao Agenciji u smislu bolje funkcionalnosti i iskoristivosti. U narednom razdoblju, Agencija će širiti svoju djelatnost u području organizacije školovanja i osposobljavanja domaćih i inozemnih zrakoplovnih subjekata u cilju osiguranja visokih standarda sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Razvoj djelatnosti Agencije u navedenom području će teško biti ostvariv na zadovoljavajućoj razini u postojećem poslovnom prostoru, pa i pod uvjetom zakupa dodatnog poslovnog prostora.

Rješenje za navedene probleme je nabava vlastitog poslovnog prostora koji bi odgovarao potrebama i opsegu poslovanja Agencije. U tom cilju, Agencija je, u koordinaciji s resornim Ministarstvom, razmatrala mogućnost kupnje već izgrađenog poslovnog prostora, kao i mogućnost samostalne ili partnerske gradnje sa zainteresiranim tijelima državne uprave i drugim institucijama, po mogućnosti srodnih djelatnosti.

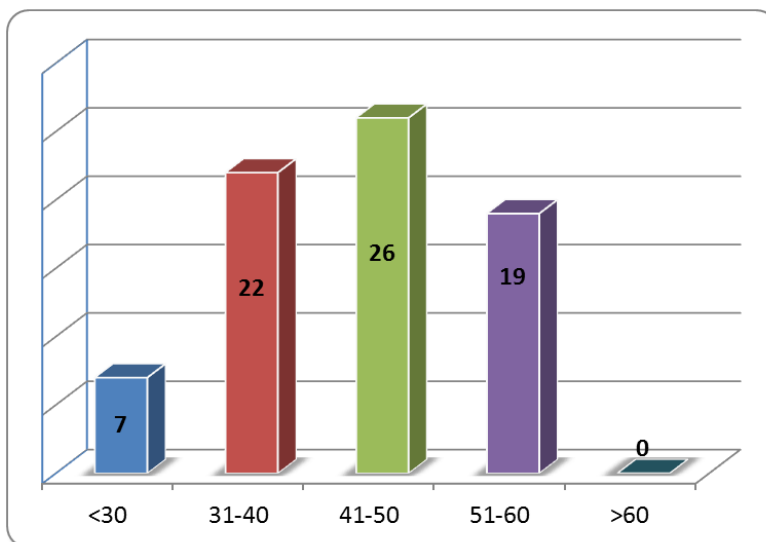
5. RESURSI ZA RAD AGENCIJE U 2012. GODINI

U 2012. godini, Agencija je osigurala potrebne ljudske, materijalne i financijske resurse za izvršenje Godišnjeg programa rada.

5.1 Ljudski resursi

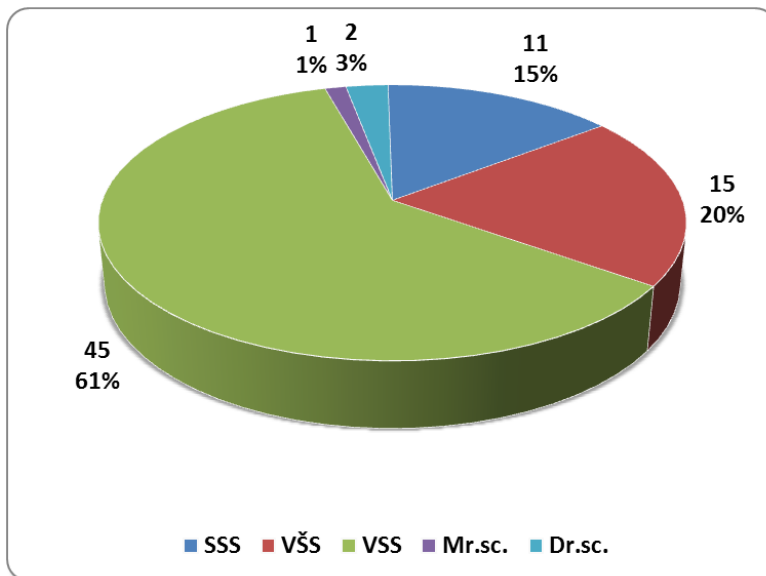
Sukladno odredbama članka 5. stavka 16. Zakona o zračnom prometu, Agencija je obvezna zaposliti i održavati dovoljan broj stručnog osoblja, u cilju osiguravanja obavljanja svih poslova koji proizilaze iz nadležnosti Agencije utvrđenih Zakonom i podzakonskim propisima. Krajem 2011. godine, Agencija je zapošljavala 73 radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme. Planom zapošljavanja u 2012. godini planirano je zapošljavanje 5 novih radnika u cilju primjerenog i efikasnog obavljanja poslova iz nadležnosti Agencije.

U 2012. godini, Agencija je zaposlila 5 novih radnika, od toga 2 radnika prema Planu zapošljavanja (inspektor – TECH i specijalist za informatiku, programsku podršku i telekomunikacije). Popunjavanje radnog mjesta (iz Plana zapošljavanja) specijalist za licenciranje i evaluaciju licenci realizirano je internim premještanjem radnika unutar Agencije s radnog mjesta administrativni referent, a koje radno mjesto je zamjenski popunjeno zapošljavanjem radnika na određeno vrijeme. Zapošljavanje na radno mjesto inspektor – TL i radno mjesto inspektor – GA nije realizirano zbog nemogućnosti odabira između kandidata koji su se javili na javni natječaj, iz razloga neudovoljavanja zahtjevima radnog mjesta. Krajem 2012. godine, izvršen je povratak radnika koji je sporazumno upućen u Zrakoplovno-tehnički centar d.d. radi stjecanja potrebnog radnog iskustva za obavljanje poslova radnog mjesta inspektor – TECH. Dodatno, krajem 2012. godine izvršeno je zapošljavanje novog radnika na radno mjesto specijalist za financijski plan i analizu, u zamjenu za radnika koji je zatražio sporazumni raskid radnog odnosa s Agencijom. Tijekom 2012. godine, došlo je i do prestanka radnog odnosa za 4 radnika Agencije, i to: inspektora – TECH, šefa Odjela letičkih operacija i specijalista za financijski plan i analizu koji su zatražili sporazumni raskid radnog odnosa s Agencijom, te pomoćnika direktora za nadzor usluga u zračnoj plovidbi radi odlaska u mirovinu. Na kraju 2012. godine, Agencija je zapošljavala 73 radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme i 1 radnika na određeno vrijeme, ukupno 74 radnika. I u 2012. godini, starosna i obrazovna struktura radnika Agencije su povoljni faktori koji osiguravaju uspješno izvršenje poslova iz nadležnosti Agencije, a prikazane su u grafikonima koji slijede.

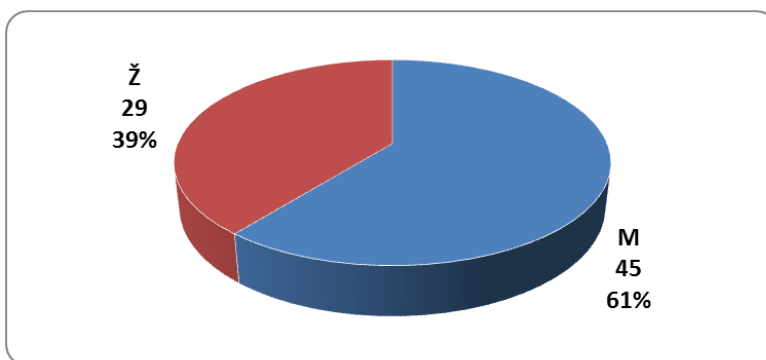
Grafikon 5: Starosna struktura

Struktura radnika Agencija prema stručnoj spremi je vrlo visoka i u skladu je s potrebom zapošljavanja najkvalitetnijih kadrova koji postoje na tržištu rada u zrakoplovnoj industriji u Republici Hrvatskoj za obavljanje stručnih poslova iz nadležnosti Agencije od strane visoko obrazovanih stručnjaka koji posjeduju potrebno znanje i iskustvo u području civilnog zrakoplovstva kakvo međunarodni standardi zahtijevaju.

Grafikon 6: Obrazovna struktura

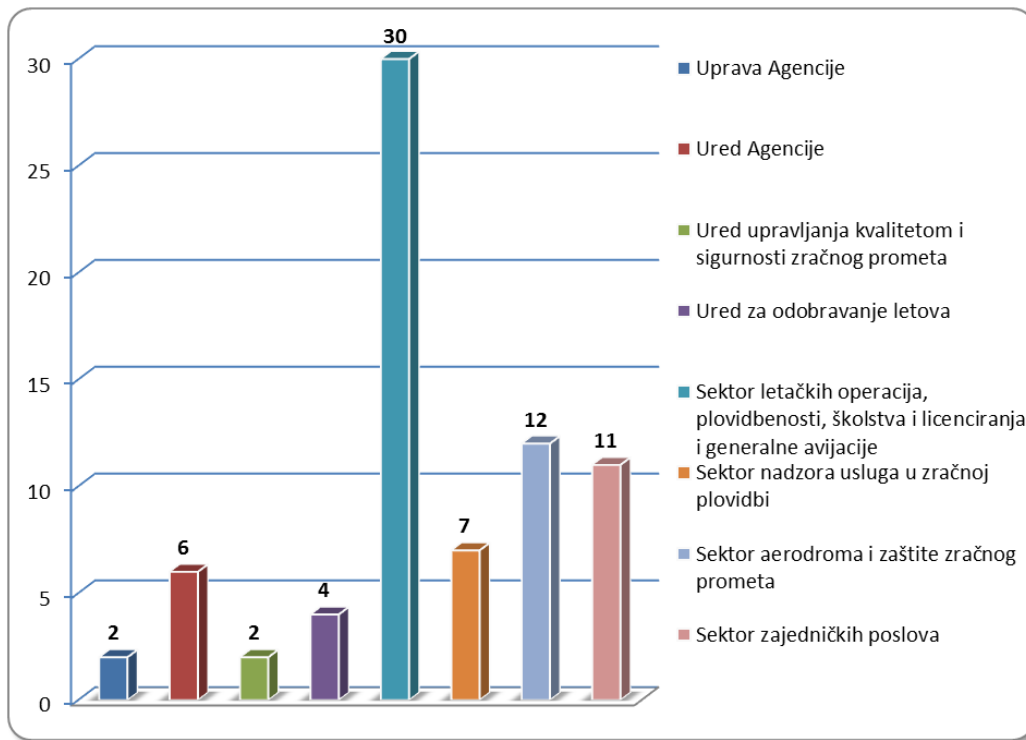
Na grafikonu koji slijedi prikazan je odnos broja radnika prema spolu. Veliki broj žena nalazi se na najodgovornijim i rukovodećim radnim mjestima u Agenciji.

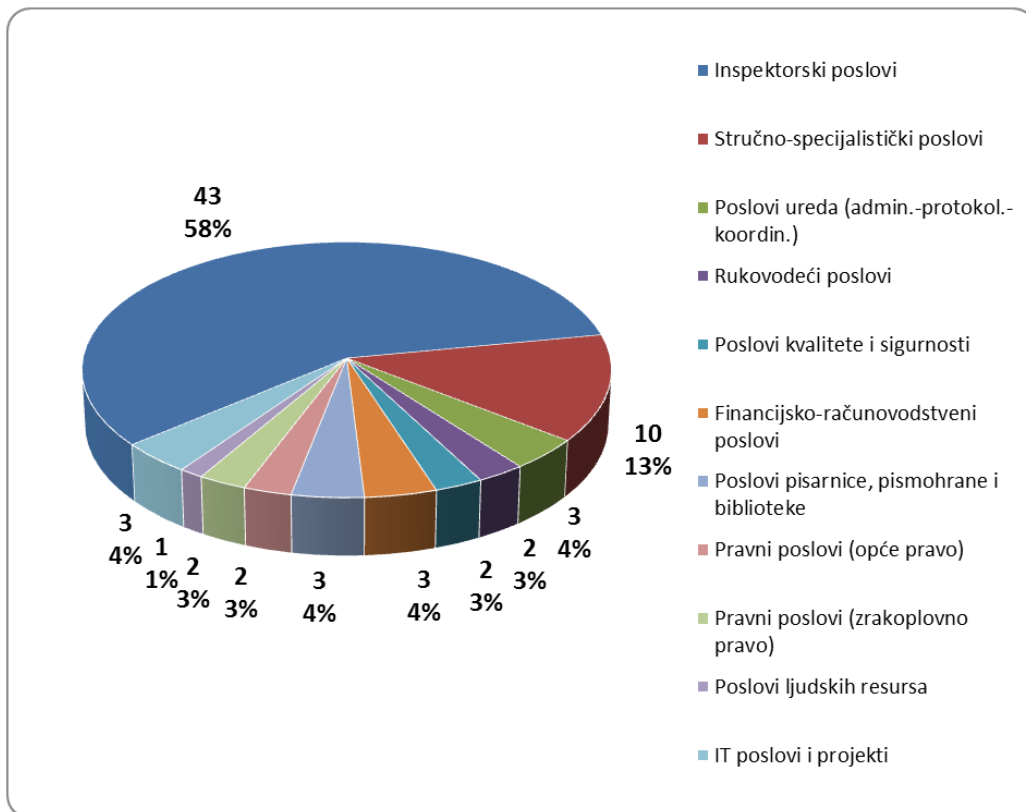
Grafikon 7: Broj radnika prema spolu

U 2012. godini, broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama Agencije odražavao je stanje potreba za obavljanjem poslova iz nadležnosti Agencije. Sektor letačkih operacija, plovidbenosti, školstva i licenciranja i generalne avijacije je najstroženija unutarnja ustrojstvena jedinica koji obavlja veliki dio poslova iz djelokruga rada Agencije, te u skladu s tim ima i najveći broj zaposlenih radnika. Ostale unutarnje ustrojstvene jedinice Agencije imaju odgovarajući broj zaposlenih radnika u skladu s obimom i složenosti poslova iz propisanog djelokruga.

U grafikonima koji slijede prikazan je broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama i struktura zaposlenih prema vrsti poslova.

Grafikon 8: Broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama

Grafikon 9: Struktura zaposlenih prema vrsti poslova

Tijekom 2012. godine, Agencija je u skladu s osnovnom strateškom odrednicom da za poslove za koje nema ekonomskog opravdanja obavljati ih vlastitim resursima, angažirala 1 stalnog i 1 povremenog vanjskog stručnog suradnika.

Dodatno, za potrebe prijevoda EU regulative, izrade nacрта prijedloga podzakonskih propisa vezano za usklađivanje s pravnom stečevinom Europske unije i potrebe obavljanja jednokratnih poslova za koje u Agenciji nema ljudskih resursa (npr. poslovi zrakoplovne meteorologije), Agencija je povremeno angažirala stručnjake iz drugih institucija i student servis.

Za potrebe provođenja ispita i provjera, Agencija je ustanovila liste stručnjaka - ispitivača koje koristi za sljedeća područja:

ODJEL ŠKOLSTVA LICENCIRANJA

1. Stručnjaci – za organizaciju, administraciju i nadzor teorijskih ispita za pilote aviona i pilote helikoptera:
 - Ukupno: 3 (zaposlenici Agencije)
2. Stručnjaci – ispitivači za provjeru stručne sposobnosti i provjere praktične osposobljenosti za pilote aviona i pilote helikoptera:
 - Flight Examiner for PPL (A): 10
 - Flight Examiner for CPL (A): 7
 - Flight Instructor Examiner (A): 3
 - Instrument Rating Examiner (A): 3
 - Class Rating Examiner (A): 5
 - Type Rating Examiner + Synthetic Flight Examiner (A): 28
 - Flight Examiner for PPL (H): 1
 - Flight Examiner for CPL (H): 1
 - Flight Instructor Examiner (H): 1
 - Instrument Rating Examiner (H): 0
 - Type Rating Examiner + Synthetic Flight Examiner (H): 3
3. Stručnjaci – ispitivači za ispitivanje razine jezične sposobnosti kontrolora zračnog prometa i kontrolora zračnog prometa - studenta:
 - Ukupno: 4
4. Stručnjaci – ispitivači za organizaciju, administraciju i nadzor teorijskih ispita za Part-66 dozvole za održavanje zrakoplova:
 - Ukupno: 2 (zaposlenici Agencije)
5. Stručnjaci – ispitivači za Part-66 dozvole za održavanje zrakoplova za provođenje teorijskih i praktičnih ispita:
 - Ukupno: 17
6. Stručnjaci za usuglašavanje ocjene zdravstvene sposobnosti (Review):
 - Ukupno: 68
7. Stručnjaci za preispitivanje ocjene zdravstvene sposobnosti (Secondary Review):
 - Ukupno: 6

ODJEL GENERALNE AVIJACIJE

1. Stručnjaci – ispitivači za stjecanje dozvola i ovlaštenja pilota jedrilice:
 - Za teorijski ispit: 6
 - Za provjere praktične osposobljenosti: 8
2. Stručnjaci – ispitivači za stjecanje dozvola i ovlaštenja pilota parajedrilice:
 - Ukupno: 7
3. Stručnjaci – ispitivači za stjecanje dozvole i ovlaštenja pilota ovjesne jedrilice:
 - Ukupno: 2
4. Stručnjaci – ispitivači za stjecanje dozvole i ovlaštenja pilota slobodnog balona:
 - Ukupno: 1
5. Stručnjaci – ispitivači za stjecanje dozvole i ovlaštenja pilota mikrolakog zrakoplova:
 - Ukupno: 2
6. Stručnjaci – ispitivači za stjecanje dozvola i ovlaštenja padobranca:
 - Ukupno: 7

ODJEL AERODROMA

1. Stručnjaci – ispitivači za stjecanje dozvola i ovlaštenja osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračnog prometa:
 - Teorijski i praktični ispit: 47

Stanje ljudskih resursa tijekom 2012. godine je, uz povećane napore svih zaposlenih radnika Agencije i angažiranje vanjskih stručnih suradnika i stručnjaka, omogućilo uspješno izvršenje svih poslova iz nadležnosti Agencije. No, sve veći opseg poslova vezan uz preuzimanje i implementaciju pravne stečevine Europske unije, iziskuje potrebu daljnjeg zapošljavanja odgovarajućeg broja stručnog kadra. Daljnje zapošljavanje u Agenciji temeljit će se, prije svega, prema potrebama razvoja djelatnosti i obavljanja poslova iz nadležnosti Agencije koji proizlaze iz odredbi međunarodnih sporazuma (ugovora) kojih je Republika Hrvatska potpisnica.

5.2 Materijalni resursi

Osiguranje materijalnih resursa je jedan od temeljnih preduvjeta za uspješno obavljanje poslova iz djelatnosti Agencije. U 2012. godini, potrebe za materijalnim resursima Agencije su bile osigurane planiranjem dostatnih sredstava za nabavu materijalnih resursa neophodnih za obavljanje djelatnosti Agencije. Materijalni resursi Agencije za 2012. godinu bili su predviđeni Godišnjim programom rada, a u skladu s Financijskim planom i Planom nabave za 2012. godinu. Pored toga, Investicijskim planom za 2012. godinu bila su planirana značajna sredstva za materijalne resurse u cilju povećanja i unaprjeđenja administrativnih i tehničkih kapaciteta Agencije, realizacijom projekta IPA 2009 - Supply komponenta.

U 2012. godini, putem IPA 2009 programa - Supply komponenta, realizirana je nabava računalne i mrežne opreme te računalnog programa za web bazirano učenje (*e-learning*). Popis nabavljene računalne i mrežne opreme prikazan je poglavlju 4.1 ovoga izvješća.

Od ostalih materijalnih resursa koji su nabavljeni u 2012. godini, za izdvojiti je sljedeće:

- nabava 1 službenog vozila putem operativnog *leasing*-a;
- nabava radne odjeće za novozaposlene radnike i dopuna kompleta radne odjeće;
- povećanje postojećeg poslovnog prostora u najmu – arhivski podrumski prostor (17,50 m²);
- nabava uredske oprema i namještaja za novozaposlene radnike i opremanje učionice;
- nabava računalne opreme i računalnih programa iz vlastitih izvora, prema sljedećem popisu:

R.br.	Stavka	Količina	Porijeklo opreme	Korisnik
Računalna i mrežna oprema				
1.	Inspektorski komplet opreme za audite	8	javna nabava 2012.	zrakoplovni inspektori
	Prijenosno računalo 14" - HP Elitebook 8460p			
	Prijenosni printer HP Officejet 100			
	Prijenosni skener IRISCan Book 2			
	Digitalni fotoapararat Fujifilm T350			
2.	Stolno računalo HP Pro 3400M	7	javna nabava 2012.	novi radnici, pričuva
3.	LCD monitor HP 2211x	7	javna nabava 2012.	novi radnici, pričuva
4.	Prijenosno računalo HP Probook 6570b	6	javna nabava 2012.	šefovi odjela
5.	Zvučnici za računalo	2	javna nabava 2012.	učionica i soba za sastanke
6.	Printer Tally T5023	4	javna nabava 2012.	za ispis dozvola
7.	Multifunkcijski uređaj Canon MF 4530d	1	javna nabava 2012.	Ured za odobravanje letova
8.	Telefax Canon Fax L380d	1	javna nabava 2012.	Ured Agencije
9.	Macbook Air 13"	5	javna nabava 2012.	Vijeće Agencije
10.	Serverski ormar	1	nabava 2012.	serveri
11.	Wireless access point Linksys WRT54GL	1	nabava 2012.	učionica
12.	Projektor InFocus IN124, zidno platno, stropni nosač	1	nabava 2012.	učionica

	Stavka	Količina	Porijeklo opreme	Korisnik
Računalni programi				
1.	CASRA – računalni program za obuku RTG operatera	2	nabava 2012.	Odjel zaštite zračnog prometa
2.	Microsoft® Office Mac Home Business	5	javna nabava 2012.	Vijeće Agencije
3.	Računalni program za PART-FCL dozvole	1	nabava 2012.	Odjel školstva i licenciranja

Nabava uredskog materijala i sitnog inventara svedena je na najmanju moguću mjeru, uz racionalno korištenje istog. Pri nabavi materijalnih resursa postupalo se sukladno odgovarajućim zakonskim propisima koji reguliraju područje javne nabave. Programom mjera štednje za 2012. godinu nastavljen je kontinuitet racionalnog odnosa prema materijalnim resursima, a u cilju smanjenja troškova poslovanja Agencije. Postojeći materijalni resursi su tijekom 2012. godine korišteni na krajnje racionalan način, u cilju smanjenja troškova poslovanja Agencije.

5.3 Financijski resursi

U 2012. godini, osiguranje sredstava za obavljanje i razvoj djelatnosti Agencije je bilo stabilno i dostatno, ostvarenjem prihoda iz izvora propisanih Zakonom o zračnom prometu. Godišnji program rada za 2012. godinu i njemu pripadajući Financijski plan odobrila je Vlade Republike Hrvatske, na sjednici održanoj 23. veljače 2012. godine, Odlukom o davanju odobrenja na Godišnji program rada i Financijski plan Agencije za 2012. godinu (Klasa: 343-01/12-01/01, Urbroj: 5030116-12-1). Nadalje, Vlada Republike Hrvatske je, na sjednici održanoj 8. studenog 2012. godine, donijela Odluku o davanju odobrenja na Izmjene i dopune Financijskog plana Agencije za 2012. godinu (Klasa: 343-01/12-01/11; Urbroj: 50301-05/05-12-2). Navedene izmjene i dopune napravljene su u skladu s potrebom detaljnijeg, sveobuhvatnijeg i realnijeg planiranja u cilju ostvarenja Godišnjeg programa rada Agencije za 2012. godinu, Programom mjera štednje Agencije za 2012. godinu te ostalih potreba proisteklih iz aktivnosti Agencije u 2012. godini.

Agencija je i za 2012. godinu donijela Program mjera štednje, u skladu sa stanjem financijskih sredstava i potrebe za nastavkom provođenja mjera štednje, te smjernicama Vlade Republike Hrvatske.

Mjere štednje utvrđene Programom mjera štednje za 2012. godinu bile su usmjerene na sljedeće aktivnosti:

1. vođenje odgovornog financijskog poslovanja kojim se osigurava zakonito, namjensko i svrhovito korištenje financijskih sredstava;
2. učinkovito i djelotvorno financijsko upravljanje u okviru Financijskog plana za 2012. godinu, a u cilju realizacije Godišnjeg programa rada za 2012. godinu;
3. jačanje sustava internih kontrola i nadzora u cilju što racionalnijeg korištenja financijskih sredstava;
4. kontinuirano praćenje financijskog stanja u cilju osiguranja uvjeta za stabilno financijsko poslovanje i redovito podmirenje financijskih obveza;
5. uravnoteženje rashoda s ostvarenim prihodima koje se temelji na balansu potrebnih financijskih sredstava i dostupnih (osiguranih) financijskih sredstava prema izvorima sredstava za obavljanje i razvoj djelatnosti;
6. osiguranje financijske likvidnosti neophodne za obavljanje i razvoj djelatnosti, korištenjem dostupnih financijskih instrumenata i mjera.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

Program mjera štednje utvrđuje niz područja s konkretnim mjerama štednje, zadaćama, izvršiteljima i rokovima za svako pojedino područje u kojem se troše ta sredstva.

U 2012. godini, financijski resursi Agencije su bili dostatni za obavljanje svih poslova iz nadležnosti Agencije i podmirenje dospjelih obveza, uz istovremeno osiguranje financijske stabilnosti i likvidnosti. Nadalje, završetkom 2012. poslovne godine, stanje financijskih resursa omogućava daljnji razvoj djelatnosti Agencije provedbom razvojnih projekata predviđenih Godišnjim programom rada za 2013. godinu.

Godišnje financijsko izvješće za 2012. godinu (Izveštaj o prihodima i rashodima neprofitnih organizacija, Bilanca neprofitne organizacije i Bilješke uz financijske izvještaje) dostavljeno je nadležnim institucijama, Financijskoj Agenciji i Državnom uredu za reviziju.

Financijsko izvješće Agencije za 2012. godinu sastavni je dio ovoga Izvješća.

6. ZAKLJUČAK

Na poslovanje Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo u 2012. godini negativno su utjecali sljedeći čimbenici:

- ekonomska i društvena kriza u društvu;
- otpori u dijelu zrakoplovne zajednice potrebi usklađivanja s nacionalnim i međunarodnim standardima;
- neodgovarajuća senzacionalistička medijska prezentacija tematike sigurnosti u zračnom prometu;
- iskrivljena i u pravilu negativna slika Agencije u medijima;
- prestanak rada nekolicine kvalitetnih kadrova i poteškoće u pronalaženju adekvatnih kadrova na tržištu rada.

U takvim okolnostima, dobar dio potencijala Agencije bio je angažiran na saniranju i spriječavanju negativnih učinaka koje su ti čimbenici generirali, a bez postizanja bilo kakvih poboljšanja u dugoročnom smislu.

I pored navedenih problema, Agencija je u velikoj mjeri ispunila ciljeve postavljene Godišnjim programom rada za 2012. godinu. Velikim dijelom, uz pomoć IPA programa twinning-a s Austrocontrol-om i LBA obavljeno je snimanje stanja sustava upravljanja kvalitetom i svih operativnih procedura Agencije, te su izvršena mnoga poboljšanja procedura u cilju povećanja kvalitete i usklađivanja s najnovijim zahtjevima EASA-e (*Authority Requirements* - AR). Također, temeljem provedenih analiza uočena su područja na kojima je potrebno dugoročno raditi u cilju postizanja veće kvalitete i efikasnosti rada Agencije. Temeljem tih analiza, u posljednjem kvartalu pokrenut je dugoročni projekt optimiziranja i značajnog unapređenja agencijskih procesa, koji bi trebao rezultirati kvalitativno višom razinom poslovanja Agencije u razdoblju od idućih dvije do tri godine.

Agencija je i tijekom 2012. godine veliku pažnju posvećivala školovanju i usavršavanju svojih kadrova. Obzirom na rapidan razvoj tehnologije i zrakoplovnih propisa, fokus Agencije i u budućnosti mora biti na kontinuiranom školovanju i usavršavanju kadrova. Posebno je za izdvojiti zaseban projekt usavršavanja rukovodećeg kadra koji je proveden tijekom 2012. godine, a putem kojeg su svi rukovodeći kadrovi prošli cijeli paket školovanja u cilju povećanja efikasnosti upravljanja.

Agencija je tijekom 2012. godine provodila niz fokusiranih aktivnosti iz područja nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa s ciljem postizanja postupnog unaprjeđenja sigurnosnih standarda. Te aktivnosti nisu uvijek blagonaklono dočekane od strane zrakoplovne zajednice, s čime se Agencija spremno nosila, te je dosljedno inzistirala na primjeni propisa. Posebno se 2012. godina može istaknuti po završavanju regulatornog okvira i stvaranja pretpostavki za implementaciju propisa iz područja generalne avijacije, te pokretanju inicijative za strateškim promjenama u sustavu nadležnosti kada je u pitanju generalna avijacija.

Na međunarodnom planu, Agencija je već duže vremena u sustavu EASA standardizacije, te je EASA još 2011. godine ucrtala Republiku Hrvatsku u kartu EASA zemalja, iako formalno Republika Hrvatska još nije EASA zemlja. U 2012. godini, Agencija je organizirala veći broj međunarodnih radionica i skupova, koji su doprinjeli razmjeni informacija u regiji po raznim aktualnim područjima, te doprinjeli stjecanju međunarodnog ugleda Agencije i Republike Hrvatske. Hrvatska Agencija za civilno zrakoplovstvo je prepoznata kao regionalni lider u području sigurnosti civilnog zrakoplovstva.

Temeljem svih rečenih aktivnosti, može se reći da je 2012. godina definitivno potvrdila spremnost Republike Hrvatske da se, u domeni nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa, bez ikakvih problema pridruži Europskoj uniji. Slijedi tabelarni prikaz ostvarenja ciljeva Agencije u 2012. godini.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2012. godini	Opis mjerila ispunjenja	Rezultat	Objasnenje ostvarenja
1.	Primarna djelatnost Agencije: certificiranje, nadzor i inspekcija	Osigurati neometano obavljanje primarne djelatnosti Agencije sukladno zahtjevima zakonskih propisa, te implementaciju novo donesenih propisa. Nadzore i inspekcije zrakoplovnih subjekata provoditi sukladno odobrenim planovima nadzora. Postotak izvršenja planova nadzora - 95% na razini godine.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Od 759 planiranih nadzora, realno je bilo moguće izvršiti 577 nadzora zbog objektivnih okolnosti obrazloženih u ovom izvješću. Ukupno je izvršeno 564 nadzora što je ostvarenje od 98% na razini godine. Referenca: Točka 3.1.1 i 3.1.9
2.	Uvođenje u operativnu uporabu standardnog software-a za civilne zrakoplovne vlasti – IPA 2009	Prema vremenskom slijedu provedbe projekta IPA 2009 / Supply, instalirati software, odškolorati ključne korisnike (key users) te izvršiti inicijalni unos podataka u module.	NIJE OSTVARENO OBJEKTIVNE OKOLNOSTI	Mjerilo ispunjenja nije bilo moguće ostvariti zbog objektivnih okolnosti izvan uticaja Agencije, a koji se odnose na nemogućnost ugovaranja zbog toga što je ponuda premašivala predviđena alocirana sredstva za predmetni Lot. Referenca: Točka 4.1 SUPPLY
3.	Uvođenje u operativnu uporabu nove računalne opreme – IPA 2009	Prema vremenskom slijedu provedbe projekta IPA 2009 / Supply, instalirati i uvesti u operativnu uporabu novu računalnu opremu.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Agencija je zaprimila predviđenu računalnu opremu iz Lot-a 1 koja je instalirana i stavljena u uporabu. Referenca: Točka 4.1 SUPPLY
4.	Implementacija projekata LSSIP	Aktivno sudjelovati u izradi, praćenju i implementaciji Lokalnog plana implementacije Jedinственог europskog neba (LSSIP) u okviru nadležnosti i obveza Agencije u LSSIP procesu.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Agencija je, u okviru nadležnosti i obaveza u LSSIP procesu, aktivno sudjelovala u izradi, praćenju i implementaciji istog. Referenca: Točka 3.3.1
5.	Otklanjanje nalaza ICAO USOAP audita	Prema Planu korektivnih mjera, do kraja 2012. godine zatvoriti 96% nalaza čije je rješavanje u nadležnosti Agencije.	DJELOMIČNO OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je djelomično ispunjeno uz napomenu kako je mjerilo ispunjenja nerealno visoko postavljeno obzirom na uključenost drugih tijela u otklanjanje nalaza kao i složenosti cjelokupnog procesa provedbe korektivnih mjera i promjene metodologije nadzora. Referenca: Točka 3.2.1

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2012. godini	Opis mjerila ispunjenja	Rezultat	Obrazloženje ostvarenja
6.	EASA standardizacija	Proces standardizacije provoditi sukladno definiranoj proceduri EASA-e. Korektivne mjere i zatvaranje nalaza rješavati prema Planu aktivnosti odobrenom od strane EASA-e.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Svi nalazi EASA standardizacijske inspekcije iz 2011. godine su zatvoreni. Za nalaze standardizacijskih inspekcija provedenih u 2012. godini, Agencija je u skladu s definiranim rokovima dostavila i usuglasila Planove korektivnih mjera s EASA-om, te započela s provedbom dogovorenih aktivnosti na otklanjanju nalaza. Referenca: Točka 3.2.2
7.	Komunikacija sa zrakoplovnim subjektima	Na godišnjoj razini održati ili organizirati minimalno po jedan stručni skup sa zrakoplovnim subjektima po operativnom odjelu (minimalno 7 skupova) po temama od interesa za zrakoplovnu industriju.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. U 2012. godini, Agencija je organizirala ili sudjelovala na nizu stručnih skupova u formi radionica, prezentacija, foruma, obuka, tečajeva, radnih sastanaka, koordinacija i informiranja, po temama od interesa za zrakoplovnu industriju i potrebama za tim vidom komunikacije. Referenca: Točka 3.7.1
8.	EUROCONTROL – Projekt suradnje	Provoditi projekt suradnje s EUROCONTROL-om sukladno predviđenoj dinamici u Planu upravljanja projektom (Project Management Plan – PMP). Naglasak projekta je na implementaciji SES II regulative i jačanju sposobnosti Agencije kao Nacionalnog nadzornog tijela.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Projekt suradnje s EUROCONTROL-om provodio se sukladno Planu upravljanja projektom. Referenca: Točka 4.2
9.	Školovanje kadrova	Provoditi odobreni Plan školovanja s težištem na održavanju inspektorskih ovlaštenja. Provesti paket školovanja rukovodećih kadrova (od razine šefa odjela na više).	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Školovanje zrakoplovnih inspektora provodilo se u skladu s Planom školovanja. Provedeno je školovanje za rukovodeće kadrove. Referenca: Točka 3.5

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2012. godini	Opis mjerila ispunjenja	Rezultat	Objasnenje ostvarenja
10.	Implementacija SMS/SSP	Uspostaviti mehanizme i vršiti nadzor provedbe Sustava upravljanja sigurnošću (SMS) kod zrakoplovnih subjekata. Pratiti provedbu Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu (SSP) u djelokrugu rada Agencije. Kontinuirano pratiti i analizirati događaje vezane za sigurnost zračnog prometa.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Sustav upravljanja sigurnošću je uspostavljen, a nadzor provedbe SMS-a kod zrakoplovnih subjekata se provodi kroz proces certifikacije i kontinuirani nadzor organizacija. Nacrt prijedloga Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu je izrađen te upućen u proceduru donošenja, nakon stavljanja istog na javnu raspravu i traženja mišljenja od nadležnih tijela. Događaji vezani za sigurnost zračnog prometa se redovito prate i analiziraju putem Odbora za sigurnost (<i>Safety Board</i>). Referenca: Točka 3.1.13
11.	Usklađivanje regulative	Prema programu za usklađivanje s pravnom stečevinom EU izraditi nacrt prijedloga pravilnika. Kontinuirano pratiti izmjene postojeće i donošenje nove EU regulative, radi usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s istima. Pristupiti izradi nacrt prijedloga pravilnika kojima kojima bi se preostali ICAO aneksi (3, 4, 5, 11 i 15) implementirali u nacionalno zakonodavstvo. Tijekom 2012. godine izraditi nacrt prijedloga podzakonskih propisa čija obveza donošenja je propisana odredbama Zakona o zračnom prometu i njegovim izmjenama i dopunama iz 2011. godine. Kompletirati set propisa iz područja generalne avijacije te pratiti stanje po tom pitanju na europskoj razini.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Od 10 pravilnika predviđenih za izradu prema programu usklađivanja s pravnom stečevinom EU, izrađeno je 9 nacrt prijedloga pravilnika koji su donešeni ili se nalaze u proceduri donošenja. Nacrt prijedloga preostalog pravilnika nije izrađen nakon ocjene da ga nije svrsishodno izraditi obzirom na skoro pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji, a obzirom na njegovu primjenjivost. ICAO Aneksi 3., 4. i 15. su prevedeni i upućeni na stručnu redakciju u HKZP. Aneks 10 je implementiran objavom ASO-a, a Aneks 11 je sadržan u Uredbi (EU) broj 923/2012 koja je stupila na snagu krajem 2012. godine i koja se ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju izravno primjenjuje. Od 5 pravilnika čija obveza donošenja je propisana Zakonom o zračnom prometu izrađeno je 4 nacrt prijedloga pravilnika koji su donešeni ili upućeni u

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2012. godini	Opis mjerila ispunjenja	Rezultat	Objasnenje ostvarenja
				<p>proceduru donošenja, dok je nacrt prijedloga preostalog pravilnika izrađen, ali nije upućen u proceduru donošenja do kraja 2012. godine, već početkom 2013. godine, zbog velikog broja komentara pristiglih u javnoj raspravi. U 2012. godini izrađeno je 12 pravilnika koji nisu bili predviđeni Godišnjim programom rada za 2012. godinu (svi donešeni) i 13 ASO-a kojima se usklađuje regulativa u području generalne avijacije kao i u ostalim područjima temeljem Zakona o zračnom prometu.</p> <p>Referenca: Točka 3.4</p>
12.	Projekt suradnje s Austrocontrol-om – IPA 2009	Prema vremenskom slijedu provedbe projekta IPA 2009 / Twinning, započeti realizaciju i provoditi projekt, sukladno aktivnostima definiranim u ugovoru.	OSTVARENO	<p>Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Projekt se provodi u skladu s aktivnostima definiranim u Twinning ugovoru.</p> <p>Referenca: Točka 4.1 TWINNING</p>
13.	Održavanje internetske stranice	Izvršiti analizu i tijekom godine redizajnirati internetske stranice Agencije u cilju bolje informativnosti i preglednosti sadržaja.	OSTVARENO	<p>Mjerilo ispunjenja je ostvareno. U 2012. godini napravljen je sadržajni redizajn internetske stranice Agencije u cilju bolje informativnosti i preglednosti sadržaja.</p> <p>Referenca: Točka 3.7.2</p>
14.	QMS – Interni procesi i procedure	Unutar Sustava upravljanja kvalitetom (QMS), pristupiti analizi internih procesa i procedura i izvršiti ažuriranje i optimizaciju istih. Tijekom 2012. godine, provesti minimalno jednu značajnu reviziju svakog priručnika.	OSTVARENO	<p>Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Izvršena je analiza internih procesa i procedura te definiran projekt kojim bi se upravljanje procesima implementiralo u fazama tijekom naredne tri godine. U sklopu IPA 2009 Twinning projekta, izvršene su analize i revizije svih sektorskih priručnika i operativnih procedura.</p> <p>Referenca: Točka 3.6</p>

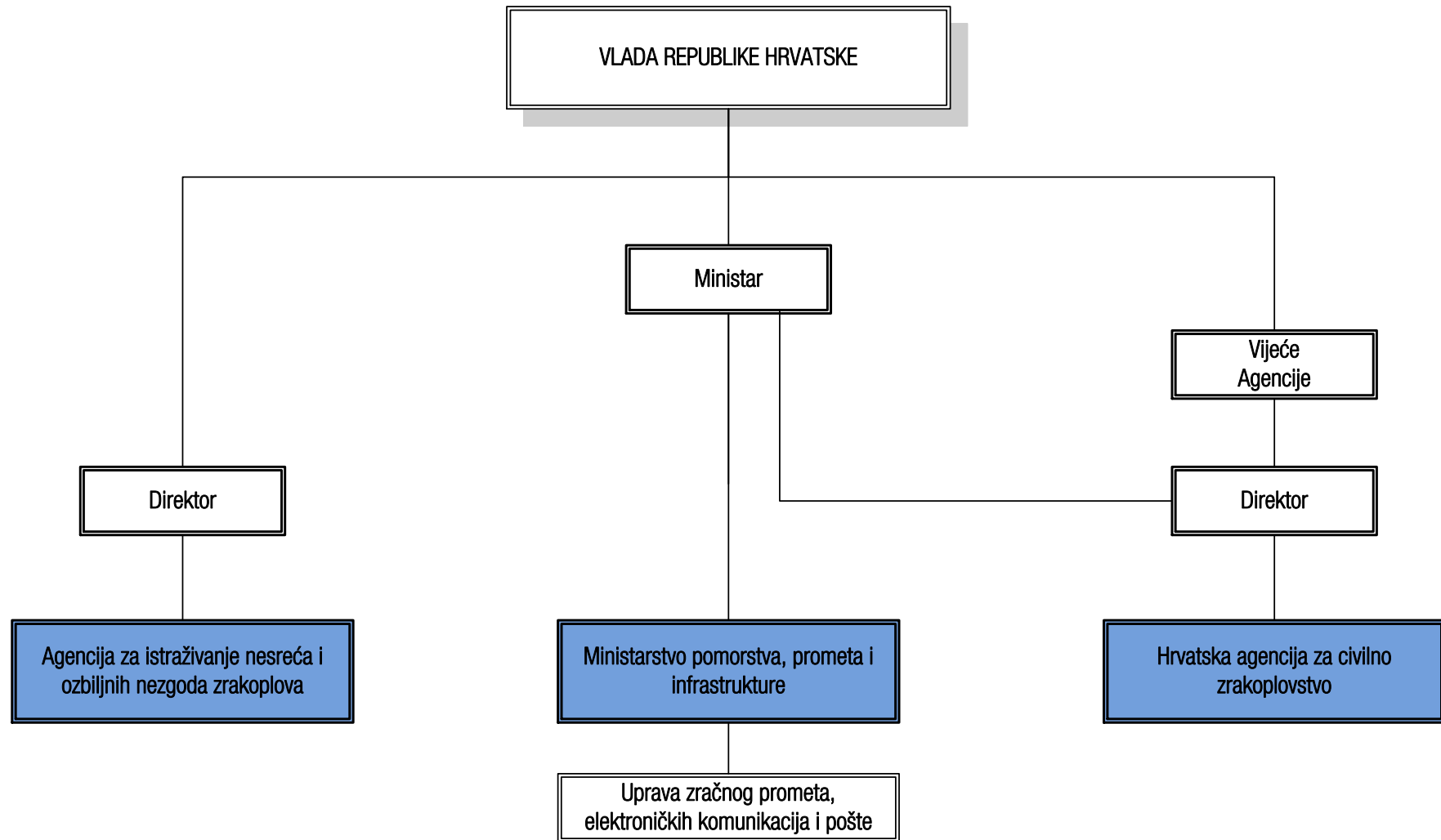

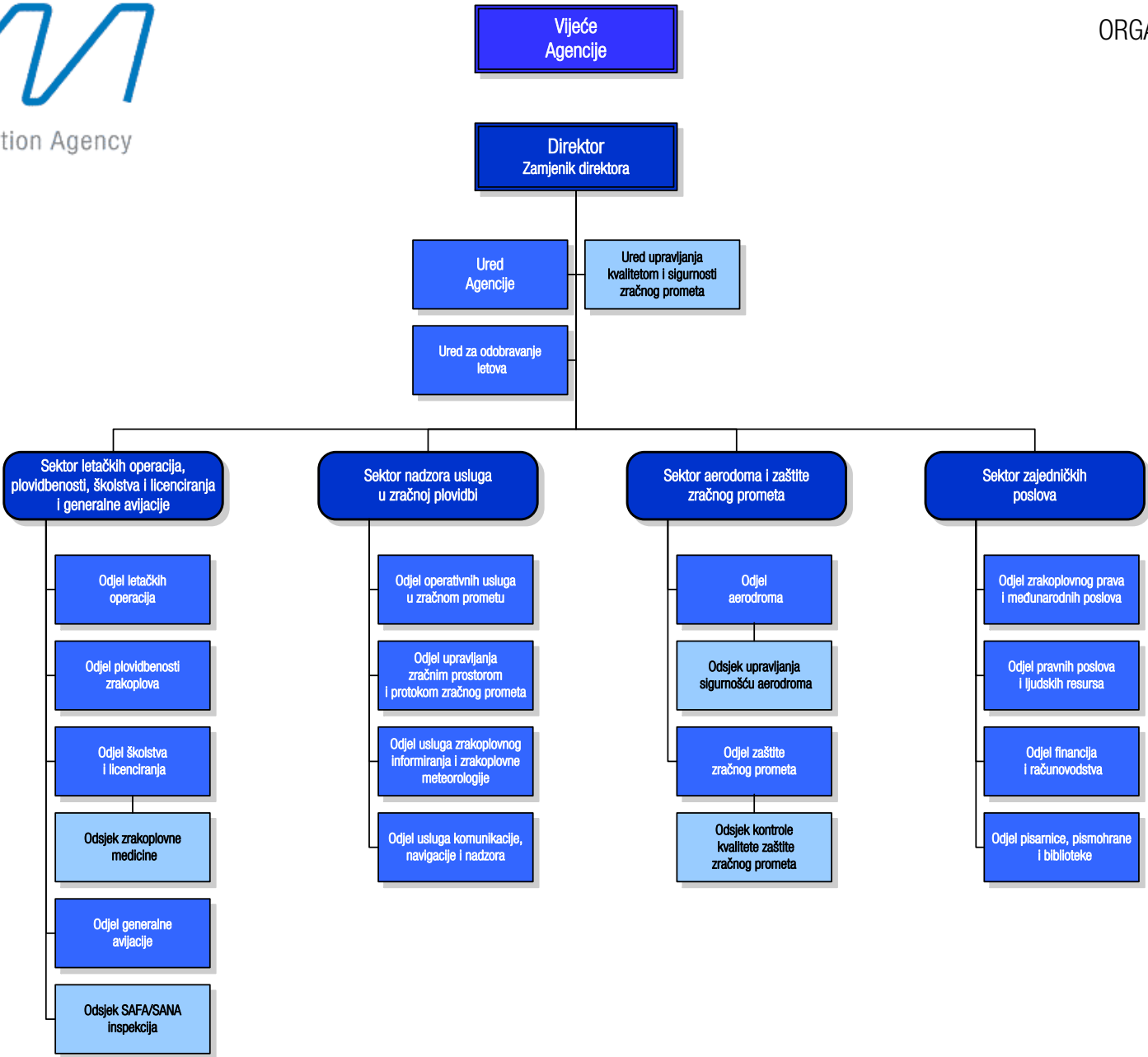
Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2012. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2012. godini	Opis mjerila ispunjenja	Rezultat	Obrazloženje ostvarenja
15.	Implementacija SeMS/ATM Security	Nakon stvaranja regulatornog okvira, započeti pripreme za implementaciju Sustava upravljanja zaštitom (SeMS) i mjera zaštite u području ATM-a (ATM Security) i integraciju istih u cjelokupni sustav zaštite civilnog zračnog prometa.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Izvršene su sve pripreme za implementaciju Sustava upravljanja zaštitom (SeMS) i mjera zaštite u području ATM-a (ATM Security) u cilju integracije istih u cjelokupni sustav zaštite civilnog zračnog prometa, u skladu s regulatornim okvirom. Referenca: Točke 3.1.4 i 3.1.5
16.	Projekt informacijske sigurnosti	Unaprijediti sustav zaštite klasificiranih i neklasificiranih podataka.	OSTVARENO	Mjerilo ispunjenja je ostvareno. Sustav zaštite klasificiranih i neklasificiranih podataka je u funkciji i u skladu sa zakonskim uređenjem, te se i dalje unaprjeđuje. Referenca: Točka 3.1.6

Tablica 10: Tabela prikaz ostvarenja ciljeva Agencije u 2012. godini

Croatian Civil Aviation Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

**FINANCIJSKO IZVJEŠĆE
ZA 2012. GODINU**

Zagreb, svibanj 2013. godine

Croatian Civil Aviation Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

**FINANCIJSKO IZVJEŠĆE
ZA 2012. GODINU**

Zagreb, svibanj 2013. godine

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
FINANCIJSKO IZVJEŠĆE ZA 2012. GODINU

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
1.1	Račun prihoda i rashoda.....	3
1.2	Višak prihoda.....	4
2.	PRIHODI.....	5
3.	RASHODI.....	10
4.	INVESTICIJSKI PLAN.....	16

Croatian Civil Aviation Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

**FINANCIJSKO IZVJEŠĆE
ZA 2012. GODINU**

Zagreb, svibanj 2013. godine